

การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล
วัดศาลาเป็ช้อย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกกร กาญจนนาประดิษฐ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๔

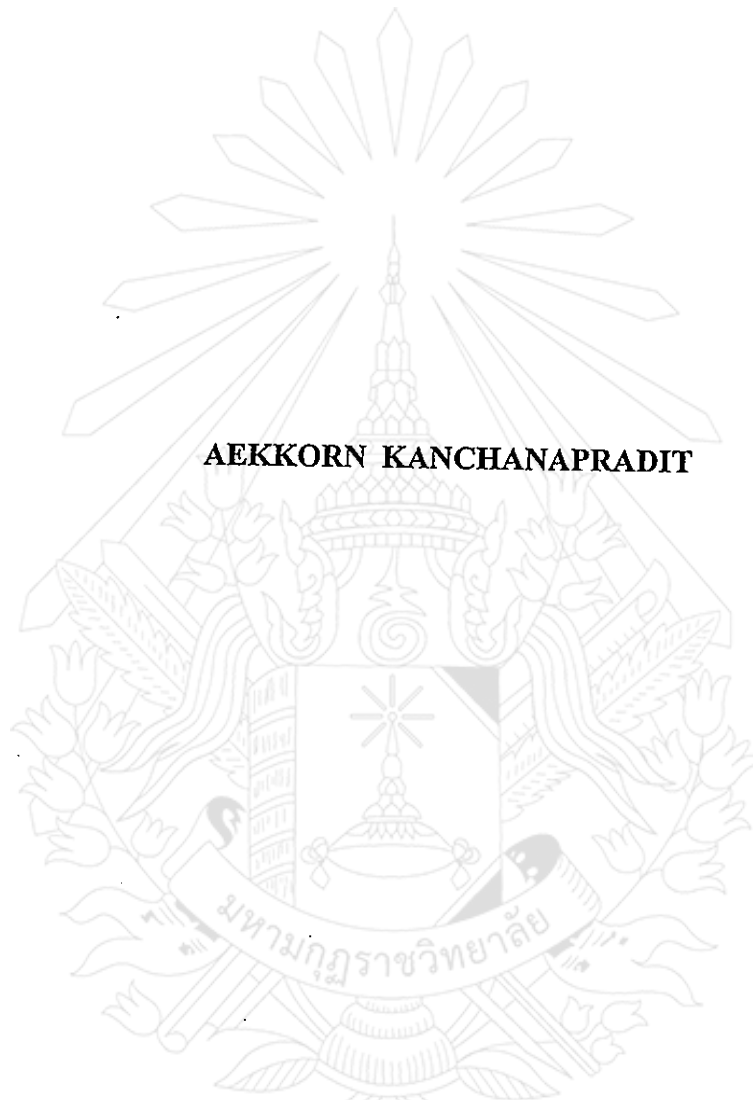
การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล
วัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมวิทยา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

B 162306

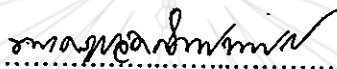
**THE PERFORMANCE ACCORDING TO IDDHIPADA IN STUDENTS'
LEARNING IN SALAMEECHAI MUNICIPALITY SCHOOL, MUEANG
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE.**

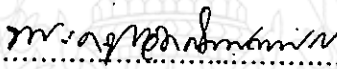

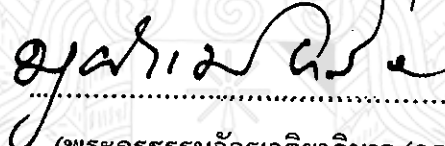
**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E.2554 [2011]**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียน
เทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา : เอกกร กาญจนประดิษฐ
สาขาวิชา : สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา : พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล (ดร.)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิเรก นุ่นกล้า

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

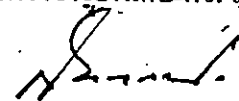

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดิเรก นุ่นกล้า)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กันตฉณ หนูทองแก้ว)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : The Performance according to Iddhipada 4 in Study of Students in Salameechai Municipality School, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province.

Student's Name : Aekkorn Kanchanapradit

Department : Sociology

Advisor : Phrakhrudhammajakjetiyapibal, Dr.

Co - Advisor : Asst. Prof. Direk Nunklum

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanavijarn
.....
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn) **Dean of Graduate School**

Thematic Committee

P. Sampipattanavijarn
.....
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn) **Chairman**

Phrakhrudhammajakjetiyapibal
.....
(Phrakhrudhammajakjetiyapibal, Dr.) **Advisor**

Direk N. K.
.....
(Asst. Prof. Direk Nunklum) **Co - Advisor**

S. Chaimusik
.....
(Asst. (Emeritus) Prof. Dr. Sukit Chaimusik) **Member**

K. Nuthongkaew
.....
(Asst. Prof. Dr. Kantaphon Nuthongkaew) **Member**

Copyright of the Graduate School, Mahamakut Buddhist University

หัวข้อสารนิพนธ์	: การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	: เอกกร กาญจนประดิษฐ
สาขาวิชา	: สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	: พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล, ดร.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ผศ. ดิเรก นุ่นกล้า
ปีการศึกษา	: ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย จำนวน ๑๖๕ คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๖๐ คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test ค่า F - Test และทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า

๑) การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวิริยะ และด้านฉันทะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำแนกตามเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา พบว่าโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

๒) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ยต่างกัน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ ส่วนอาชีพของบิดามารดาต่างกัน แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาพบว่า นักเรียนไม่ตั้งใจ
เรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน ไม่ทำงานที่ครูสั่ง มักอ้างว่ายาก เนื้อหามาก เลยไม่อยากเรียน แนว
ทางแก้ไขพบว่า ควรจัดกิจกรรมให้ตรงตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ครูควรตรวจ
การบ้านหรืองานที่ส่งทุกวัน และควรจัดกิจกรรมการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิ

Thematic Title : The Performance according to Iddhipada 4 in Study of Students in Salameechai Municipality School, Muang District, Nakhon Si Thammarat Province.

Student's Name : Aekkorn Kanchanapradit

Department : Sociology

Advisor : Phrakhrudhammajakjetiyapibal (Dr.)

Co - Advisor : Asst. Prof. Direk Nunklum

Academic Year : B.E. 2554 (2011)

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows 1). To study the performance according to the four Iddhipada in students' learning in Salameechai municipality Mueang district, Nakhon Si Thammarat province. 2) To compare the performance according to the four Iddhipada in students' learning in Salameechai municipality Mueang district, Nakhon Si Thammarat province. in terms of sexes, classes, average grades and parents' occupation as differently. 3) To study the suggestions were concerned with problems and resolutions. The performance according to the four Iddhipada in students' learning in Salameechai municipality Mueang district, Nakhon Si Thammarat province. The population were students in Salameechai municipality school at the number of 765 persons, sample size according to the table of krejcie and Morgan, got the sample at the number of 260 persons, the instrument for data collection was questionnaire, both closed and open ended questions, data analysis by package computer program, the statistical were used as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Z-test, F-test and testing the mean in each paires by scheffe ' s method.

The results of research were found as follows :

1).The performance according to the four Iddhipada in students' learning in Salameechai municipality Mueang district, Nakhon Si Thammarat province by overviews were at moderate level, when considered in each aspects found that the aspect of Jitta was the highest average and followed up the aspect of Viriya and the aspect of Chanda was the lowest average, classified in terms of sexes, classess average grades and parents' occupation found that by overviews were at moderate level.

2).The comparative results of performance according to the four Iddhipada in students' learning in Salameechai municipality Mueang district, Nakhon Si Thammarat province classified in terms of sexes, classes and average grades as differently found that they were different as statistical significance at .001 and in term of parents'occupation as differently found that they were different as statistical significance at .05 .

3).The suggestions were concerned with problems and resolution in performance according to the four Iddhipada in students' learning in Salameechai municipality Mueang district, Nakhon Si Thammarat province. The problems found that the students were not attain the class properly, not regard the class, not response the assignment, lot of them complained about difficulty of subjects as a result they did not like to learn. The resolutions found that there should make activities according to interesting of students and their skills, there should check their homeworks as assigned and there should arrange activities in terms of Dhamma practice and meditation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพวินยาภรณ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พระเทพสิริโสภณ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว ที่มีความเมตตากรุณาให้ความรู้ความเข้าใจตลอดจนคำปรึกษาต่างๆ ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ พระครูธรรมจักรเจดีย์ภิบาล (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษา และผศ. ดิเรก นุ่นกล้า อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราชทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ สละเวลาสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยดีตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกท่าน ที่กรุณาให้กำลังใจ รวมทั้งความห่วงใยที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชาติ ตริทรัพย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. ส่องศรี ชมภูวงศ์ นางสาวเขวถักษณ์ เลียบวงศ์ ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และได้ให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ในการจัดทำสารนิพนธ์

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ และคณะครู โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชทุกท่านที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณพระอธิการสำราญ ศรีอ่อน(ชมมวโร) ที่อนุเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ทุกท่าน ที่สละเวลาเพื่อทำการสอบสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ให้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยดี

คุณค่าแห่งสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบ แด่คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ให้มีชีวิตและคุณธรรมที่เป็นเครื่องชี้นำทางชีวิต รวมทั้งภรรยา ลูก ๆ ญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้ขวัญและกำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

เอกกร กาญจนประคิษฐ

สารบัญคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ เป็นชื่อย่อคัมภีร์ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการอ้างอิงคัมภีร์ได้ใช้โดยมีคำย่อและคำเต็ม ดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม
พระสุตตันตปิฎก	
ที.ม.	สุตตมนุตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคค
ที.ปา.	สุตตมนุตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวคค
ส.ม.	สุตตมนุตปิฎก สัมมุตตนิกาย มหาวรรคค
อง.จตุกก.	สุตตมนุตปิฎก องคฺคตฺตฺรนิกาย จตุกกนิปาต
พระอภิธรรมปิฎก	
อภิ.วิ.	อภิธมฺมปิฎก วิภงค

วิทยานิพนธ์นี้ ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาเล่ม/ชื่อ/หน้า กล่าวคือ เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม เลขตัวกลางเป็นเลขชื่อ เลขตัวหลังเป็นเลขหน้า อาทิเช่น ที.ม. ๑๐/๑๗๕/๑๒๗ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๑๗๕ หน้า ๑๒๗

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ถ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ หลักคำสอนในพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอิทธิบาท ๔	๖
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔	๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	๒๖
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๔๒
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา	๔๔
๒.๖ บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๔๗

๒.๗	สภาพความเป็นจริงการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรี ธรรมราช	๕๓
๒.๘	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๔
๒.๘	สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๕๕
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๖๐
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๐
๓.๒	เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	๖๑
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๑
๓.๔	การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๖๒
๓.๕	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๓
๓.๖	การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๔
๓.๗	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๔
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
๔.๑	ลักษณะที่ทำให้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
๔.๒	ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
ตอนที่ ๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๘
ตอนที่ ๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๗๑
ตอนที่ ๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา	๗๖

ตอนที่ ๔	ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน	๘๑
ตอนที่ ๕	ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนว ทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๑๕
บทที่ ๕	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๕
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๒๐
๕.๒	อภิปรายผล	๑๒๔
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๓๒
๕.๓.๑	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๓๒
๕.๓.๒	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๑๓๔
บรรณานุกรม		๑๓๕
ภาคผนวก		๑๔๐
ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๑๔๑
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๑๔๓
ภาคผนวก ค	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการ	๑๔๗
ภาคผนวก ง	ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๑๔๕
ภาคผนวก จ	แบบสอบถามและค่า IOC	๑๖๓
ภาคผนวก ฉ	คำสัมภาษณ์อธิการบดีของครอนบาท	๑๗๒
ประวัติผู้วิจัย		๑๗๕

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนเทศบาล วัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๖๑
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	๖๕
ตารางที่ ๔.๒	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี	๖๕
ตารางที่ ๔.๓	แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	๗๐
ตารางที่ ๔.๔	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา	๗๐
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	๗๑
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๗๒
ตารางที่ ๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๗๓
ตารางที่ ๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๗๔
ตารางที่ ๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ ครวญหาเหตุผล)	๗๕
ตารางที่ ๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ	๗๖

ตารางที่ ๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามชั้นปี	๗๗
ตารางที่ ๔.๑๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	๗๘
ตารางที่ ๔.๑๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา	๗๙
ตารางที่ ๔.๑๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ	๘๑
ตารางที่ ๔.๑๕	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ที่มีเพศต่างกัน	๘๑
ตารางที่ ๔.๑๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) จำแนกตามเพศ	๘๒
ตารางที่ ๔.๑๗	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีเพศต่างกัน	๘๒
ตารางที่ ๔.๑๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำแนกตามเพศ	๘๓

ตารางที่ ๔.๑๕	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีเพศต่างกัน	๘๓
ตารางที่ ๔.๒๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) จำแนกตามเพศ	๘๔
ตารางที่ ๔.๒๑	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีเพศต่างกัน	๘๔
ตารางที่ ๔.๒๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามเพศ	๘๕
ตารางที่ ๔.๒๓	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่ มีเพศต่างกัน	๘๕
ตารางที่ ๔.๒๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามชั้นปี	๘๖
ตารางที่ ๔.๒๕	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน	๘๖
ตารางที่ ๔.๒๖	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน	๘๗

ตารางที่ ๔.๒๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรัก ใคร่) จำแนกตามชั้นปี	๘๗
ตารางที่ ๔.๒๘	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน	๘๘
ตารางที่ ๔.๒๙	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความ พอใจรักใคร่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน	๘๙
ตารางที่ ๔.๓๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียร พยายาม) จำแนกตามชั้นปี	๙๐
ตารางที่ ๔.๓๑	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีชั้นปี ต่างกัน	๙๐
ตารางที่ ๔.๓๒	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความ เพียรพยายาม) ที่มีชั้นปี ต่างกัน	๙๑
ตารางที่ ๔.๓๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ใฝ่) จำแนกตามชั้นปี	๙๒

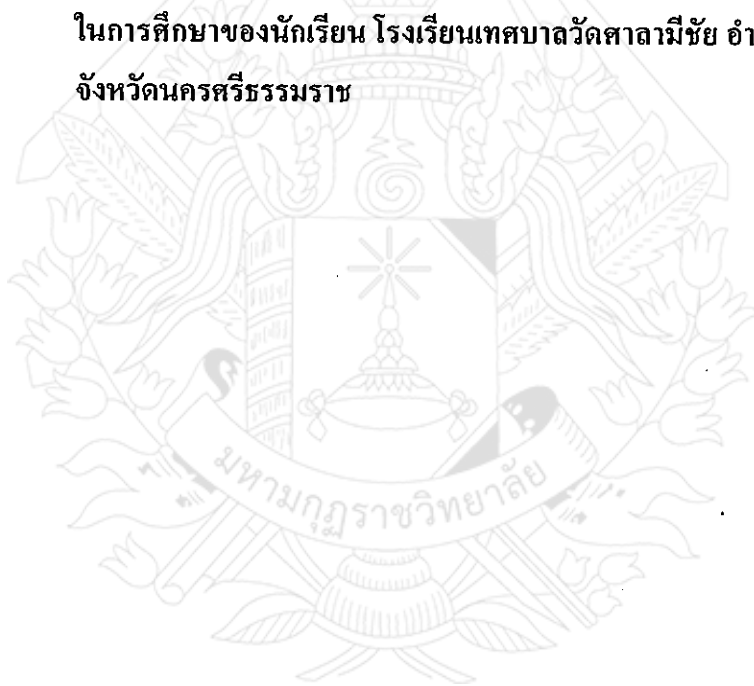
- ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน ๕๒
- ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอา ใจใส่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน ๕๓
- ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามชั้นปี ๕๔
- ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหา เหตุผล) ที่มีชั้นปี ต่างกัน ๕๕
- ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การ พิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีชั้นปี ต่างกัน ๕๖
- ตารางที่ ๔.๓๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ๕๗
- ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน ๕๗
- ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตาม หลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามี ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน ๕๘

ตารางที่ ๔.๔๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรัก ใคร่) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	๕๕
ตารางที่ ๔.๔๓	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีเกรด เฉลี่ย ต่างกัน	๕๕
ตารางที่ ๔.๔๔	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความ พอใจรักใคร่) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๐
ตารางที่ ๔.๔๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียร พยายาม) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๔๖	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีเกรด เฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๔๗	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความ เพียรพยายาม) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๒
ตารางที่ ๔.๔๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก อิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	๑๐๓

ตารางที่ ๔.๔๙	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๓
ตารางที่ ๔.๕๐	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๔
ตารางที่ ๔.๕๑	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย	๑๐๕
ตารางที่ ๔.๕๒	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๕
ตารางที่ ๔.๕๓	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน	๑๐๖
ตารางที่ ๔.๕๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา	๑๐๗
ตารางที่ ๔.๕๕	แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน	๑๐๗
ตารางที่ ๔.๕๖	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน	๑๐๘

- ตารางที่ ๔.๕๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก
 อธิธำบถ ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย
 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรัก
 โกร) จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ๑๐๕
- ตารางที่ ๔.๕๘ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอธิธำบถ ๔ ใน
 การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักโกร) ที่มีอาชีพ
 ของบิดา มารดา ต่างกัน ๑๑๐
- ตารางที่ ๔.๕๙ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติ
 ตามหลักอธิธำบถ ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัด
 ศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความ
 พพอใจรักโกร) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน ๑๑๑
- ตารางที่ ๔.๖๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก
 อธิธำบถ ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย
 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียร
 พยายาม) จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ๑๑๒
- ตารางที่ ๔.๖๑ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอธิธำบถ ๔ ใน
 การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีอาชีพ
 ของบิดา มารดา ต่างกัน ๑๑๒
- ตารางที่ ๔.๖๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก
 อธิธำบถ ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย
 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่)
 จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ๑๑๓
- ตารางที่ ๔.๖๓ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอธิธำบถ ๔ ในการศึกษา
 ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด
 นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) ที่มีอาชีพของบิดา
 มารดา ต่างกัน ๑๑๓

- ตารางที่ ๔.๖๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลัก
 อธิธำบถ ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย
 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่
 ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ๑๑๔
- ตารางที่ ๔.๖๕ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอธิธำบถ ๔ ใน
 การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหา
 เหตุผล) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน ๑๑๕
- ตารางที่ ๔.๖๖ แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา การปฏิบัติตามหลักอธิ
 ธำบถ ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย
 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๑๑๕
- ตารางที่ ๔.๖๗ แสดงค่าความถี่แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามหลักอธิธำบถ ๔
 ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช ๑๑๗

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”^๑ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ กำหนดไว้ว่า “หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม”^๒ โดยที่สถานศึกษาต่าง ๆ ต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จากจุดมุ่งหมายและหลักการของ พ.ร.บ. นี้ ชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาจะต้องพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา โดยมีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เน้นให้มีการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ในด้านต่าง ๆ ไม่เน้นเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นหัวใจของการศึกษา คือการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ของนักเรียน

อิทธิบาท ๔ เป็นคุณเครื่องแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ๔ ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ อย่าง คือ ฉันทะ(ความพอใจรักใคร่), วิริยะ(ความเพียรพยายาม), จิตตะ(การเอาใจใส่), วิมังสา(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ธรรม ๔ อย่างนี้ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างมีหน้าที่เฉพาะของตน โดยปกติแล้วนักเรียนจะมีหลักอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินชีวิตอยู่ประจำทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลืองานบ้าน หรือการศึกษาเล่าเรียน ฯลฯ หากได้มีการปฏิบัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่เป็นภคิพหรือบรรพชิตก็ตามย่อมประสบสิ่งทีประสงค์อย่าง ไม่เหลือวิสัย ตรงกันข้ามถ้าทำงานสิ่งใดหรือศึกษาเล่าเรียนวิชาใด

^๑กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๕.

^๒กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓.

ด้วยความไม่พอใจ ไม่มีใจรัก ความเกียจคร้านก็ตามมา ความเอาใจใส่ก็ไม่มี ความคิดไตร่ตรอง พิจารณาก็ไม่เกิดในสิ่งนั้นๆ แม้จะมีใครตักเตือนแนะนำ สั่งสอนก็ไม่เชื่อฟัง กลายเป็นคนหัวคื้อ ปรากฏแต่ความล้มเหลว ทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เป็นโทษของการขาดอิทธิบาทธรรม นั้นเอง”

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยมีนักเรียนได้จบการศึกษาและได้ไปศึกษาต่อในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนครศรีธรรมราชไปหลายรุ่นแล้ว ส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาคือ มีความรักในการศึกษา ความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา ตั้งอกตั้งใจ ศึกษา พิจารณาความรู้ที่ศึกษามา จนกระทั่งประสบความสำเร็จและจบหลักสูตร เพราะนักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ อยู่เป็นประจำ แต่ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ นี้ มีนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยจำนวนหนึ่ง ที่ไม่ค่อยมีความรักในการศึกษา ความพยายามในการศึกษา จิตไม่ค่อยฝักใฝ่ในการศึกษา และไม่หมั่นพิจารณาการศึกษาของตนเอง ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการ การศึกษาเท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เนื่องจากไม่ค่อยได้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ คือ ขาดฉันทะ ความไม่มีใจรักในการศึกษา ขาดวิริยะ ไม่มีความพากเพียรพยายามในการศึกษา ขาดจิตตะ ไม่เอาใจใส่ในการศึกษา และขาดวิมังสา ไม่คิดใคร่ตรองอย่างรอบคอบในการศึกษา ทำให้ผลการศึกษาได้ไม่ดีเท่าที่ควรจะได้ มีนักเรียนจำนวนมากไม่สามารถสอบเข้าเรียนใน โรงเรียนที่มีชื่อเสียงในจังหวัดได้ และบางปียังมีนักเรียนบางคนที่ไม่ได้เข้าศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ได้สังเกตเห็นนักเรียนจำนวนหนึ่ง ที่ไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ จึงมีความสนใจ ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียนของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย เป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาตามหลักสูตร มีความเป็นเลิศในทางวิชาการและสามารถได้รับการศึกษาในชั้นสูงต่อไป เป็นนักเรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ มีทักษะทางวิชาการ และสามารถนำคุณธรรม ความรู้ไปพัฒนาตนเอง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อโรงเรียนจะได้พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีความรู้คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรม จริยธรรมพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และประเทศชาติได้ในอนาคต

“ว่าที่ร้อยตรี ชนะ ชมเชย, “ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา”, สารนิพนธ์ศาสนาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า ๑-๒.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๓.๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน

๑.๓.๒ นักเรียน ที่มีชั้นปี ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน

๑.๓.๓ นักเรียน ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน

๑.๓.๔ นักเรียน ที่มีอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยชั้น ป.๔-ป.๖ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด ๘๖๕ คน (ข้อมูลจากแบบรายงาน รศ๑ / รค๑)

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านดังต่อไปนี้

- ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)
- ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)
- ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)
- ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ สถานที่โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยและอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน

๑.๕.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๕.๔ ทำให้สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การปฏิบัติ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่แสดงออกทางร่างกาย นุคลิกภาพหรือสิ่งอื่น ๆ โดยมีการกระตุ้นจากสถานการณ์ ผลจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรม ซึ่งสามารถมองเห็น และไม่สามารถสังเกตเห็นได้

การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน สามารถทำให้นักเรียนผู้ปฏิบัติประสบผลสำเร็จสูงสุดในการศึกษา

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ปีที่ ๕ และปีที่ ๖ ของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๒

การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียนในห้องเรียนของนักเรียนโดยเกิดจากการจัดกิจกรรม การเรียน การสอนของครูและรวมถึงการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่นในห้องสมุด เป็นต้น

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย หมายถึง โรงเรียนที่สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ที่ ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อิทธิบาท ๔ หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความหมายว่า “คุณเครื่องให้ประสบความสำเร็จ” มี ๔ ประการ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา

ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ความรัก ความชอบ ความสนใจ ในสิ่งที่ทำ คือ มีใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประสบความสำเร็จ เมื่อมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการเรียน ก็มีจิตใจรักและพอใจในการศึกษาเล่าเรียนของตนเอง

วิริยะ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ พยายามใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความเพียรพยายามปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน อดทน อย่างเต็มที่ เต็มกำลัง เต็มความสามารถ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

จิตตะ หมายถึง การเอาใจใส่ในสิ่งที่ทำ มีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาเล่าเรียน มั่นตั้งใจ และจดจ่อกับสิ่งที่ตนทำ เรื่องที่ตนกำลังศึกษาอยู่ เพื่อให้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงขึ้น

วิมังสา หมายถึง การพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญาใคร่ครวญดูว่าสิ่งไหนทำแล้วเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง และส่วนรวม เกิดผลดีต่อการศึกษาเล่าเรียน สิ่งไหนทำแล้วเป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน และคิดหาวิธีแก้ไขปรับปรุงสิ่งนั้นให้ดีขึ้น

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น ๒ เพศ คือ ๑) เพศชาย และ ๒) เพศหญิง

ชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นของผู้ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ๑) ประถมศึกษาปีที่ ๔ ๒) ประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๓) ประถมศึกษาปีที่ ๖

เกรดเฉลี่ย หมายถึง เกรดเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามในปีการศึกษา ๒๕๕๑ สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ๒) ๒.๐๑ - ๓.๐๐ และ ๓) ๓.๐๑ - ๔.๐๐

อาชีพของบิดา มารดา หมายถึง อาชีพของบิดา มารดา ของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น ๔ อาชีพ คือ ๑) เกษตรกรรม/รับจ้าง ๒) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ๓) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ และ ๔) ลูกจ้าง

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ หลักคำสอนในพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอิทธิบาท ๔
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา
- ๒.๖ บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย
- ๒.๗ สภาพความเป็นจริงการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ หลักคำสอนในพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ เป็นพุทธธรรมคำสอนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ เป็นธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้ผู้นำไปประพฤติปฏิบัติสามารถประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายในสิ่งที่ตั้งใจ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การเป็นดำเนินชีวิตและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน ในสมัยพุทธกาลพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า “ดูก่อนอานนท์ หากบุคคลผู้ซึ่งได้เจริญอิทธิบาททั้ง ๔ ประการ บรรดาหนที่จะมีชีวิตอยู่ไปจนตลอดคัมภีร์หนึ่งหรือมากกว่าก็สามารถ

อยู่ได้ตามที่ปรารถนาไว้ อานนท์ตลาคคแลได้เจริญอิทธิบาททั้ง ๔ ประการนั้นแล้ว ดังนั้นหาก ตลาคคปรารถนา ก็สามารถดำรงอยู่ได้ตลอดกัปหรือมากกว่าได้^๑

ในพระไตรปิฎกมีคำสอนเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ มากมายดังจะยกมาในที่นี้ได้แก่ พระ สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในอิทธิบาทสูตรว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุควรเจริญธรรม ๔ ประการเพื่อรู้อย่างระคะ ธรรม ๔ ประการ ะไรบ้าง คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความ เพียรสร้างสรรค)

๒. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความ เพียรสร้างสรรค)

๓. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความ เพียรสร้างสรรค)

๔. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและ ความเพียรสร้างสรรค)^๒

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในมหาปริณิพพานสูตรว่า

อานนท์ กรุงราชคฤห์นารีนรมย์ ภูเขาคิชฌกูชนารีนรมย์ อิทธิบาท ๔ ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญ ทำให้ มากแล้ว ทำให้เป็นคัจฉานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สังสมมติแล้ว ปรารถดี ผู้นั้นเมื่อ มุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัปปีหรือเกินกว่า ๑ กัปปี อิทธิบาท ๔ พระตลาคคเจริญ ทำให้มากแล้ว ทำ ให้เป็นคัจฉานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สังสมมติแล้ว ปรารถดีแล้ว ตลาคคเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัปปีหรือเกินกว่า ๑ กัปปี^๓

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในอปารสูตรว่า

ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท ๔ ประการนี้ที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็น ไปเพื่อถึงฝั่ง โนนจากฝั่งนี้ อิทธิบาท ๔ ประการะไรบ้าง คือภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความ เพียรที่มุ่งมั่น)

^๑ ภาณจารย์แห่งโรงพิมพ์เลียงเชียง, พุทธประวัติ ฉบับมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรง พิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๕), หน้า ๕๗.

^๒ วจ. จตุกก. ๒๑/๒๗๖/๓๕๑.

^๓ ที.ม. ๑๐/๑๗๕/๑๒๗.

๒. เจริญอุทฺธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรที่มุ่งมั่น)

๓. เจริญอุทฺธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรที่มุ่งมั่น)

๔. เจริญอุทฺธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรที่มุ่งมั่น)^๔

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในอุทฺธิปาทวิภังค์ อภิธรรมภาชนีย์ ว่าอุทฺธิบาท ๔ คือ

๑. ฉันทิทธิบาท (ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จคือฉันทะ)

๒. วิริยิทธิบาท (ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จคือวิริยะ)

๓. จิตติทธิบาท (ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จคือจิตตะ)

๔. วิมังสิทธิบาท (ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จคือวิมังสา)^๕

สรุปได้ว่าอุทฺธิบาท ๔ นี้ เป็นหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญมาก เป็นหลักพื้นฐานของธรรมที่เป็นบันได เป็นทาง เป็นหลัก เป็นฐานที่ทำให้การศึกษารวม การปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสำเร็จผลคุณธรรมชั้นสูงสุดทางพระพุทธศาสนา สามารถแสดงฤทธิ์คือความสามารถได้ตามความต้องการ เป็นเหตุให้ประสบผลสำเร็จ ดังพบได้ในพระไตรปิฎก ในหลายคัมภีร์ และหลายสูตรมากมาย

๒.๑.๑ ความหมายของอุทฺธิบาท ๔

อุทฺธิบาท ๔ นั้นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกหลายคัมภีร์ หลายสูตร รวมทั้งท่านผู้รู้ คณาจารย์ทั้งหลายก็ได้กล่าวอธิบายไว้มากมายหลายความหมาย ดังจะยกมาดังนี้

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎก(พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก)

อุทฺธิบาท ๔ (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ,คุณเครื่องที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย)

๑. ฉันทะ (ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักที่จะทำถึงนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป)

๒. วิริยะ(ความเพียรคือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง)

๓. จิตตะ(ความคิดคือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป)

^๔ ส.ม. ๑๕/๘๑๓/๓๖๖.

^๕ อภิ.วิ. ๓๕/๔๕๖/๓๕๒.

๔. วิมังสา(ความไตร่ตรองหรือทบทวนคือหมั่น ใ้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหา เหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธี แก้ไขปรับปรุง เป็นต้น)^๖

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในอิทธิปาทวิภังค์ สุตตันตภาชนีย^๗ ได้อธิบาย

คำว่า อิทธิ มีความหมายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่สำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้เฉพาะ ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึงธรรม เหล่านั้น

คำว่า อิทธิบาท มีความหมายว่า เวทนาขันธ^๘ สัญญาขันธ^๙ สังขารขันธ^{๑๐} และวิญญูณขันธ^{๑๑} ของ บุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (ผู้เป็น โดยอาการนั้น คือผู้ได้ธรรมที่มีฉันทะเป็นต้น)^{๑๒}

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสถึงการเจริญ (การปฏิบัติ) อิทธิบาท ๔ ไว้ในอิทธิปาท วิภังค์ สุตตันตภาชนีย^{๑๓} ว่า “คำว่า เจริญอิทธิบาท มีอธิบายว่า ภิกษุเสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งธรรม เหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท”^{๑๔}

สรุปได้ว่าอิทธิบาท ๔ หมายถึงคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ,คุณเครื่องที่นำไปสู่ความสำเร็จ แห่งผลที่มุ่งหมายซึ่งประกอบด้วย ๑.ฉันทะคือ ความพอใจ ๒.วิริยะคือความเพียร ๓.จิตตะคือ เอา จิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป ๔.วิมังสาคือความไตร่ตรอง

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔

พ.อ.ปิ่น มุกทุกันต์ ได้อธิบายไว้ในมงคลชีวิต ภาค ๒ว่า “อิทธิบาทสี่(วิธีทำงานให้สำเร็จ) ที่ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือหลักอิทธิบาทสี่ ซึ่งมีอยู่ในหลักสูตรวิชาทางศาสนาแทบทุกโรงเรียน”^{๑๕}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรมว่า “อิทธิบาท ๔ คือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ,คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย (Path of accomplishment ; Basis for success)”^{๑๖}

^๖ที่.ป๋า ๑๑/๒๓๑/๒๓๓; อภิ.วิ.๓๕/๕๐๕/๒๕๒

^๗อภิ.วิ. ๓๕/๔๓๔/๓๔๓.

^๘อภิ.วิ. ๓๕/๔๓๔/๓๔๓.

^๙พ.อ.ปิ่น มุกทุกันต์, มงคลชีวิต ภาค ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗๑.

^{๑๐}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๘๖ .

มนู ให้ไทย ได้อธิบายว่า “อิทธิบาท มาจากคำว่า อิทธิ+บาท ซึ่งคำว่า อิทธิ หรือ ฤทธิ์ หมายถึง ความรุ่งเรือง ความสำเร็จ และคำว่า บาท หมายถึง อุบายเครื่องบรรลุดังนั้น อิทธิบาทจึงหมายถึงอุบายที่เป็นเครื่องบรรลุดความรุ่งเรืองหรือความสำเร็จ”^{๑๑}

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า “อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมสำหรับความสำเร็จซึ่งต้องใช้ในการทำงานและเป็นทางเดียวที่จะปฏิบัติเพื่อนำไปสู่นิพพานได้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย ย่อมเจริญด้วยอิทธิบาทเป็นเครื่องปรุ้งสมาธิ”^{๑๒}

กถิน อัครโยธิน ได้อธิบายว่า “อิทธิบาท ๔ เป็นคุณ ๔ อย่าง ถ้ามีบริบูรณ์แล้วจะชักนำให้บุคคลถึงสิ่งที่ต้องการซึ่งไม่เหลือวิสัยจนกล่าวได้ว่าอิทธิบาท ๔ เป็นธรรมะที่เป็นธรรมที่มีอุปการะแก่งานทุกชนิด ตั้งแต่งานของผู้ครองเรือนจนถึงงานของผู้บำเพ็ญสมณวิปัสณา”^{๑๓}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายในหนังสือพุทธธรรมว่า “อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือแปลง่ายๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จ มี ๔ อย่างคือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ จิตฝึกใฝ่ ใฝ่ปัญญาสอบสวน”^{๑๔}

^{๑๑}มนู ให้ไทย, “อิทธิพลของอิทธิบาท ๔ ที่มีต่อทักษะการเล่นขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๓, หน้า ๘.

^{๑๒}พุทธทาสภิกขุ, การปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เคียงข้าง, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑.

^{๑๓}กถิน อัครโยธิน, “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท ๔ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร), ๒๕๔๕, หน้า ๔๘.

^{๑๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๘๔.

พระจูลนายก (สุชาติ อภิชาโต) ได้กล่าวว่า “อิทธิ แปลว่า ความยิ่งใหญ่ บาท แปลว่า ทางเดิน อิทธิบาท จึงแปลว่า ทางเดินที่จะนำไปสู่ความยิ่งใหญ่ นั่นเอง ถ้าเราปรารถนาจะประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการงานก็ดี การศึกษาก็ดีหรือกิจการใดๆ ก็ตามเราต้องใช้อิทธิบาท ๔”^{๑๔}

พระเทพดิลก(ระแบบ จิตตญาโณ) ได้อธิบายว่า “คุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งไม่เหลือวิสัย คือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่ในวิสัยที่อาจใช้ความเพียรพยายามทำให้เกิดขึ้นได้ มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จได้ คุณธรรมกลุ่มนี้ทรงเรียกว่า อิทธิบาท”^{๑๕}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (อ๋าง ในบุญมี บุญเยี่ยม) ได้อธิบายว่า “อิทธิบาท คือคุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง ซึ่งเป็นหลักอันใกล้ชิดเคียงกับหลักการพึ่งตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งคำว่า อิทธิ นอกจากจะแปลว่าสำเร็จแล้ว ยังแปลว่า ฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้ จะโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือจิตตศาสตร์ก็ตาม ซึ่งต้องอาศัยหลักอิทธิบาท ๔”^{๑๖}

สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้ให้คำแปลของอิทธิบาท ๔ ไว้ ๒ ทาง “คือทางหนึ่งแปลว่าข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงฤทธิ์ (Basis of Psychic Power) อีกอย่างหนึ่งแปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงความสำเร็จ (Law of Success)”^{๑๗}

สรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง ความสำเร็จ วิธีทำงานให้สำเร็จ คุณเครื่องให้สำเร็จ ชักนำบุคคลให้ได้สิ่งที่ต้อง การธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ความรุ่งเรือง ความสำเร็จ และความก้าวหน้าในการศึกษา การทำงาน โดยยึดหลักการ

^{๑๔} พระจูลนายก (สุชาติ อภิชาโต), “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๖, หน้า ๑๑.

^{๑๕} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตญาโณ), นิเทศธรรม, (กรุงเทพมหานคร : วัดบวรนิเวศวิหาร, ๒๕๓๗), หน้า ๑๔๐. จิตตญาโณ

^{๑๖} บุญมี บุญเยี่ยม. “ศึกษาการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ), ๒๕๔๘, หน้า ๑๘.

^{๑๗} สุชีพ ปุญญานุภาพ, คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ คือความพอใจ วิริยะ คือความเพียร จิตตะ คือความเอาใจจดจ่อ และวิมังสา คือการใช้ปัญญาไตร่ตรอง

๒.๑.๒ องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔

๑. ฉันทะ ฉันทะนั้นท่านผู้รู้ทั้งหลายก็ได้กล่าวอธิบายไว้มากมาย ดังจะยกมาดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ใน พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม ข้อฉันทะไว้ว่า “ฉันทะ คือ ความพอใจ ได้แก่ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป (Will;Aspiration)”^{๑๕}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของ อิทธิบาท ๔ ประการแรกได้แก่ ฉันทะ ไว้ดังนี้ ฉันทะ (Aspiration) หมายถึง ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งาน นั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมายหรืออยากให้อะไรก็ตามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้นเกิดมี เป็นจริงขึ้น ความอยากที่เป็นฉันทะนี้ คนละอย่างกับความอยากได้สิ่งนั้น ๆ มาเสพเสวยหรืออยากเอามา เพื่อตัวตนในรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าตัณหา ความอยากของฉันทะนั้นไปเกิดความสุขความชื่นชมเมื่อ เห็นสิ่งนั้นๆ งามๆ และบรรลุความสำเร็จเข้าถึงสมบูรณ์ส่วนความอยากของตัณหาให้เกิดความสุขความ ชื่นชมเมื่อได้สิ่งนั้นมาให้ตนเสพเสวยอร่อยหรือปรนเปรอความยิ่งใหญ่พองขยายของตัวตน เป็นความ ชื่นงำใจที่เสพร้าหมอง กัดกันกัดตนไว้ในความคับแค้นและมักติดตามมาด้วยความหวงแหน ห่วงกังวล เสร้า เสียหายและหวั่นหวาดระแวง ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักใน คุณค่าของความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดมุ่งหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิต จิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น ต้องการทำในสิ่งนั้นให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้น ของงานนั้น ไม่พะวงกับสิ่งสื่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งแน่วแน่มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดิน เรียบสม่ำเสมอไม่ช้าน ไม่ส่าย ฉันทะจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้^{๑๖}

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อฉันทะ ไว้ในนิเทศ ธรรมว่า ฉันทะ ความพอใจ รักใคร่ยินดีในสิ่งนั้น ใครจะทำอะไรก็ตามจะต้องมีความพอใจเป็นฐาน จิตที่จะให้ดำเนินชีวิตไปบนเส้นทางที่ตนพอใจ ความพอใจจึงมีได้ทั้ง ๔ กลุ่มธรรมดังกล่าวแล้ว คือ มีความพอใจที่จะปรับจิตให้รับความจริง พอใจที่จะลด ละ บรรเทาความชั่วประเภทต่าง ๆ พอใจใน ผลดีงามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ และพอใจในธรรมอันเป็นเหตุให้คุณสามารถดับกิเลสและความ

^{๑๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๑๘๖.

^{๑๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๘๔๒.

ทุกข์ได้ ถ้าขาดความพอใจแล้วอย่างอื่นจะเกิดขึ้นมาได้แม้แต่จะรับประทานอาหาร ก็ต้องอาศัยความพอใจในอาหาร อันเป็นจุดเริ่มต้นของการรับประทาน ถ้าเริ่มตรงนี้ได้ ผลจากอาหารในขั้นตอนอื่นก็เกิดขึ้นไม่ได้ ความพอใจจึงหมายถึงรวมถึงความรัก ความยินดี ความศรัทธา ความเมตตา ความเคารพ ความจงรักภักดี ซึ่งพร้อมที่จะเป็นจุดเริ่มต้น เป็นแรงผลักดัน เพื่อให้เกิดความเพียรพยายามไปสู่เป้าหมายในเรื่องนั้น^{๑๐}

พ.อ.ปิ่น มุกทุกันต์ ได้อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อฉันทะไว้มงคลชีวิตภาค ๒ ไว้ว่า อิทธิบาทข้อ ๑ จุดเริ่มต้นของการทำงานอยู่ที่ใจ ตามความเข้าใจของคนทั่วไปเอาการ ลงมือ เป็นการเริ่มต้นนั้นความจริงยังไม่ถูกแท้ ที่ถูกต้อง ลงใจ ก่อน ลงมือ พุงดง่าย ๆ คือทำใจตัวเองเสียก่อนความมุ่งหมายคือให้ใจเกิดฉันทะ คือมีความรักงานหรือพอใจกับงานที่ทำเมื่อใจรักแล้วจะได้ทำด้วยความเต็มใจ คืองานที่คนเราทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานสวน งานนา งานบวช งานเรียน งานแต่งงาน หรืองานย่อย ๆ ลงไปอีก เช่น งานอ่านงานเขียนก็ตาม มันมีจุดเริ่มต้นอยู่สองจุด ต้องเอาใจเราวางไว้ให้มันถูกจุด จุดหนึ่งคือ ความเต็มใจ อีกจุดคือ ความจำใจ ไปข้างหน้าไม่เหมือนกันถ้าใครขึ้นต้นงานด้วยความเต็มใจ ไปข้างหน้าก็จะพบความสำเร็จสมใจ นี่ดีหรือชั่วยังไม่ได้ว่า ว่ากันเฉพาะทำสำเร็จหรือไม่สำเร็จเท่านั้น ถ้าขึ้นต้นด้วยความเต็มใจไปข้างหน้าก็สมใจ^{๑๑}

สรุปได้ว่า ฉันทะ คือ ความพอใจ รักใคร่ยินดีในสิ่งนั้น ความชอบใจ ความเต็มใจ ใฝ่ใจรักในการศึกษาอยู่เสมอ ความต้องการที่จะทำ มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ

๒. วิริยะ วิริยะนั้นท่านผู้รู้ทั้งหลายก็ได้กล่าวอธิบายไว้มากมาย ดังจะยกมาดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของศัพท์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ในพจนานุกรมศัพท์พุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม ข้อวิริยะไว้ว่า “วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย (Energy; Effort; exertion)”^{๑๒}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของอิทธิบาท ๔ ในพุทธธรรม ข้อวิริยะ ไว้ว่า วิริยะ (Exertion) หมายถึง ความเพียร ได้แก่ความอาจหาญแกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนักมีอุปสรรค

^{๑๐}พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตภาโณ), นิเทศธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๑๔๐.

^{๑๑}ปิ่น มุกทุกันต์ พ.อ., มงคลชีวิต ภาค ๒, อ่างแก้ว, หน้า ๑๗๑.

^{๑๒}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๑๘๖.

มากมาย หรืออาจใช้เวลายาวนาน ก็ไม่หือลอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหมุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตามจิตใจจะแน่วแน่ มั่นคงพุ่งตรง ต่อจุดหมาย สมาธิเกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ^{๒๔}

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อวิริยะ ไว้ในนิเทศ ธรรมว่าวิริยะ ความเพียรพยายามหมั่นประกอบกระทำในสิ่งนั้น คำว่าวิริยะ ได้แก่ ความกล้าหาญไม่ ครั้นคร้ามขามเกรงต่ออุปสรรค อันตรายต่าง ๆ มองเห็นโทษของความเกียจคร้าน มองเห็นอานิสงค์ ของความเพียรแล้วมีความคิดริเริ่ม มีความบากบั่น ทำงานด้วยความหมั่น ขยัน ไม่ทอดทิ้งภารกิจนั้น ๆ เสียในระหว่างทำงานที่ตนจะต้องทำ ทำงานที่จรมาด้วยความเอาจริงเอาจัง มุ่งความสำเร็จของการ งานเหล่านั้นเป็นเป้าหมาย ที่ตนจะต้องรับผิดชอบและดำเนินไปให้ถึง เมื่อกล่าวโดยขอบข่ายของ ความเพียร คงอยู่ในโครงสร้างของความเพียรในการป้องกันความชั่ว ละความชั่ว ทำความดี และ รักษาความดีไว้ ซึ่งบุคคลจะต้องทำทั้งทางกายและทางจิต เพื่อให้ความพอใจของคนมีผลตอบสนอง ตามที่ได้ตั้งใจไว้^{๒๕}

พ.อ.ปิ่น มุกข์คณท์ ได้อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อวิริยะไว้มงคลชีวิตภาค ๒ ไว้ว่า คุณธรรมที่เรียกว่า วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความกล้าแน่อนอน กล้าอย่างไร อยากรู้ว่ากล้าอย่างไรต้อง ดูทางตรงกันข้ามเสียก่อน คือทางความเกียจคร้าน คนเกียจคร้านทุกคนและทุกครั้ง คือคนขลาดคน กลัว กลัวหนาว กลัวร้อน กลัวหิว กลัวแดด กลัวฝน พอจะทำงานที่เป็นต้องอ้างหนาวจะตาย ร้อนจะ ตาย หิวจะตาย เหนื่อยจะตาย ง่วงจะตาย รวมเบ็ดเสร็จคนเกียจคร้านคือคนกลัวเรื่องที่กลัวก็คือกลัว ตาย ยังไม่ได้กินก็อ้างว่าหิวจะตาย กินอิ่มแล้วก็อ้างว่าอิ่มจะตาย เลยทำอะไรไม่ได้ คนเกียจคร้านทุก คน ตายไม่รู้ว่าวันละกี่ร้อยครั้ง การเอาชนะคำขู่ของความเกียจคร้านเสียได้ ท่านเรียกว่า วิริยะ ความ เพียร ถือเอาความกล้า ความกล้า นี้ลักษณะของคุณธรรมที่เรียกว่าความเพียร คนมีความเพียรนั้น ไม่ใช่ คนทำงานไม่หยุด พุดแล้วประเดี๋ยวบางคนจะเข้าใจผิดคิดว่าถ้ามีความเพียรแล้วจะต้องทำงานเป็น บ้าเป็นหลัง ฝนตกแดดออกไม่ต้องหยุดกิน ไม่ใช่ ความเพียรเป็นคุณธรรมเกิดอยู่ในใจ^{๒๖}

อิทธิบาท ๔ ได้แก่วิริยะ คือความเพียรนี้สำคัญมาก เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ใน หลายหมวดธรรม ดังที่พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) วัดบวรนิเวศวิหารได้รวบรวม เรียบ เรียง และอธิบายไว้ในนิเทศธรรม ดังนี้

^{๒๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, อ่างแล้ว, หน้า ๘๔๒.

^{๒๕} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), นิเทศธรรม, อ่างแล้ว, หน้า ๑๔๐.

^{๒๖} ปิ่น มุกข์คณท์ พ.อ., มงคลชีวิต ภาค ๒, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘๑.

วิธีะอยู่ในองค์ธรรมชื่อว่า โภชณงค์ ๗ เรียกว่า วิธีะสัมโภชณงค์ องค์ธรรมเครื่อง นำผู้ประพฤติปฏิบัติได้ตรัสรู้ธรรมคือ ความเพียร ได้แก่ความเพียรไม่หย่อน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกสรร พิจารณา ซึ่งธรรมนั้นด้วยปัญญา ปรารภแล้วมีความเพียรทางกาย ความเพียรทางใจ ความเพียรทั้ง ๒ ประการนี้แหละชื่อว่า วิธีะสัมโภชณงค์เมื่อกล่าวโดยหลักการประพฤติปฏิบัติก็คือการทำ ความเพียรในการป้องกันบาป ในการละบาป ในการบำเพ็ญความดี ในการรักษาความดี^{๒๑}

วิธีะอยู่ในองค์ธรรมชื่อว่า อริยมรรค มีองค์ ๘ เรียกว่า สัมมาเวายามะ ความพยายาม ในทางที่ชอบ ๔ อย่าง คือ

๑. สังวรปธาน ได้แก่ การปลุกฝังความพอใจใช้ความพยายาม กระทำความเพียร อย่างติดต่อในการระวังบาปอกุศล ซึ่งยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น ระวังระดับใดให้ประคองจิตไว้รักษา จิตไว้ในจุดนั้นแล้วพยายามต่อไป

๒. ปหานปธาน ปลุกฝังความพอใจ ใช้ความพยายามทำความเพียรอย่างติดต่อ ประคองจิตไว้ รักษาจิตไว้ ในการละบาปอกุศล ซึ่งเกิดขึ้นแล้วให้เสื่อม ไป

๓. ภวานาปธาน ปลุกฝังความพอใจ ใช้ความพยายาม กระทำความเพียรอย่างติดต่อ ประคองรักษาจิตไว้ในการทำกุศลซึ่งยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นในระดับใด ก็รักษาคุณภาพของ จิตไว้ในระดับนั้น แล้วพยายามต่อไป

๔. อนุรักษนาปธาน ปลุกฝังความพอใจ ใช้ความพยายาม กระทำความเพียรอย่าง ต่อเนื่องประคองจิตไว้ รักษาจิตไว้ในกุศลธรรมที่ตนให้บังเกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไป และพยายาม ต่อไป จนกว่าจะสมบูรณ์ด้วยกุศลธรรมทั้งปวง^{๒๒}

สรุปได้ว่า วิธีะ คือ การปรารภความเพียรทางใจ ความพากเพียรไม่ย่อหย่อน ขยัน หมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ อุตสาหะ บากบั่น ความกล้าหาญ แก่กล้า ใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก มุมานะที่จะทำงานให้สำเร็จ ไม่ทอดทิ้ง ไม่เลิกละ ทำงานได้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะประสบความสำเร็จ

๓. จิตตะ จิตตะนั้น ท่านผู้รู้ทั้งหลายก็ได้กล่าวอธิบายไว้มากมาย ดังจะยกมาดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ท่านได้ให้ความหมาย องค์ประกอบของอิทธิบาท

๔ ไว้ในพจนานุกรมศัพท์พุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ชื่อจิตตะ ไว้ว่า จิตตะ คือ ความคิด

^{๒๑} พระราชธรรมนิเทศ (ระเบบ จิตตาโณ), นิเทศธรรม, อ้างแล้ว, หน้า ๒๕๕.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๖.

ได้แก่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝึไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป (Thoughtfulness; Active thought)^{๒๕}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ยังได้กล่าวถึงรายละเอียดของอิทธิบาท ๔ ในพุทธธรรม ข้อจิตตะ ไว้ว่าจิตตะ (Thoughtfulness) หมายถึง ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝึกฝึได้แก่ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝึาคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจและไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไร เรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะพอใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ขลุกข่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมวันลืมคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจจดจ่อฝึกฝึเช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำมีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าจิตสมาธิ^{๒๖}

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อจิตตะ ไว้ในนิเทศธรรมว่า จิตตะ เอาใจฝึกฝึสนใจในกิจการงานนั้นไม่ทอดธุระ การเอาใจฝึกฝึอย่างจริงจัง ในสิ่งที่ตนได้ ปลุกฝึถึงความพอใจและกำลังใช้ความพยายามอยู่ ไม่ทอดทิ้งธุระเหล่านั้น มีความแน่วแน่มั่นคงอยู่ในภารกิจนั้น อันเป็นลักษณะของการปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ของตนด้วยความแน่วแน่มุ่งมั่น มั่นคง ไม่หวั่นไหว จนกว่าจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ กำลังจัด กำลังทำอยู่ในขณะนั้น ๆ^{๒๗}

พ.อ.ปิ่น มุทุกันต์ ได้อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อจิตตะ ไว้มงคลชีวิตภาค ๒ ไว้ว่า หลักการทำงานให้เสร็จข้อที่ ๓ คือการเอาใจใส่กับงาน ภาษาบาลีว่า จิตตะ คำว่า จิตตะ ก็เป็นคำเดียวกับคำว่าจิตนี้เอง แต่ถ้าออกเสียงว่าจิต ชวนให้เข้าใจว่า จิตใจเป็นคำนาม ในที่นี้ต้องการให้เป็นคำคุณเลขออกเสียงกันว่า จิตตะ คำว่า จิตตะ ถ้าแปลตามตัวก็แปลว่า คิด ในที่นี้หมายถึงความคิดถึงงาน เหมือนอย่างเราคิดถึงคนด้วยกันนี้แหละ คนรักกันคิดถึงกัน ถ้ารักน้อยก็นาน ๆ คิดถึงทีรักมากหน่อยก็คิดถึงบ่อยเข้า ถ้ารักมากจริง ๆ ก็คิดถึงเหมายมาก นิ่งก็คิดนอนก็คิด นึกถึงการคิดถึงคนรักเสียก่อน จะเป็นคิดถึงแม่ คิดถึงเมีย คิดถึงลูกหรือคิดถึงแฟนก็ตามเคยคิดมาทุกคนแล้วมิใช่หรือ คิดถึงคนนี้ก็เป็นลักษณะของจิตตะเหมือนกัน แต่จิตตะที่เกี่ยวกับคนอย่างนี้เราเรียกว่า “คิดถึง” เป็น

^{๒๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, อ้างแล้ว, หน้า ๑๘๖.

^{๒๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, อ้างแล้ว, หน้า ๘๔๒.

^{๒๗}พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ), นิเทศธรรม, อ้างแล้ว, ๑๔๑.

ส่วนมาก ที่นี้เปลี่ยนคนเป็นงานเสียคิดเหมือนกันนั่นแหละ แต่แทนที่จะคิดถึงคนกลับเป็นการคิดถึงงาน เป็นจิตตะในอิทธิบาทข้อที่ ๓ นี้ การนั่งคิดถึงงานนั้น เราใช้คำพูดบอกความหมายหลายคำ เช่น ความสนใจ ความใฝ่ฝัน ความตั้งใจ ความใส่ใจ ความเอาใจใส่ และคำอื่น ๆ ที่มีความหมายทำนองนี้ ลักษณะอย่างงี้แหละ ที่เรียกว่า จิตตะ เป็นอิทธิบาทลำดับที่ ๓ นี้ทั้งนั้น^{๑๒}

สรุปได้ว่า จิตตะ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ความคิดถึง ความสนใจ ความใฝ่ฝัน ความตั้งใจ ความใส่ใจ ความมีจิตผูกพัน เอาจิตฝักใฝ่ ความคิดจดจ่อ เอาใจใส่ มีความตั้งมั่น อยู่กับหน้าที่และงานที่ทำ มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่ทอดธุระ ไม่ปล่อยปะละเลยในงานที่ทำ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

๔.วิมังสา วิมังสานั้น ท่านผู้รู้ทั้งหลายก็ได้กล่าวอธิบายไว้มากมาย ดังจะยกมาดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ใน พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม ข้อวิมังสาไว้ว่า วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง ได้แก่ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน ในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (Investigation; Examination; Reasoning; Testing)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ยังได้กล่าวถึงรายละเอียดของอิทธิบาท ๔ ในพุทธธรรม ว่าวิมังสา (Investigation) หมายถึง การสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาดูตรวจ ทดลองเหตุผลและตรวจสอบหาข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องในกิจที่ทำ เป็นต้น รู้จัก ทดลองคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง คนที่มีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลองการ คิดหาเหตุผลและชอบสอบสวนทดลองอย่างนี้ย่อมช่วยร่วมจิตใจค่อยกำหนด และติดตามเรื่องที่ พิจารณาอย่างติดต่อดลอดเวลาเป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นคั่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ วอกแวก และมีกำลังเรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ^{๑๓}

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อวิมังสา ไว้ในนิเทศ ธรรมว่า วิมังสา การไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น วิมังสาเป็นอาการของปัญญาที่ใช้ไปใน ลักษณะ ใคร่ครวญ พินิจพิจารณา ก่อนที่จะทำ จะพูด ก่อนที่จะปลุกฝังความพอใจ ในขณะที่ใช้ความ พยายาม และแม้แต่ความแน่วแน่ในกรณีงานนั้น ๆ วิมังสาจึงต้องใช้ทุกขั้นตอนทุกขณะของการ ปฏิบัติภารกิจ การศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติธรรม ทั้งขั้นศีล สมาธิ และปัญญา ทุกขั้นตอนของการ ทำงาน ไม่ว่าจะขั้นวางแผน ประเมินผล ลงมือทำ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไข ล้วนต้องอาศัย

^{๑๒} ปิ่น มุฑกัณท์ พ.อ., มงคลชีวิต ภาค ๒, อ่างแก้ว, หน้า ๑๘๓-๑๘๔ .

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฯ, อ่างแก้ว, หน้า ๑๘๗ .

วิมังสาเป็นสำคัญ นั่นคือการดำรงชีวิตโดยใช้ปัญญาทุกขั้นตอนของชีวิต จนได้ชื่อว่าเป็นชีวิตที่ประเสริฐนั่นเอง^{๑๔}

พ.อ.ปิ่น มุกทุกันต์ ได้อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อวิมังสา ไว้มงคลชีวิตภาค ๒ ไว้ว่า หลักการทำงานให้เสร็จข้อที่ ๔ ยอดสุดของวิธีทำงานให้สำเร็จรวมอยู่ในอิทธิบาทข้อสุดท้ายนี้ คือ วิมังสา ซึ่งแปลว่า การพินิจพิเคราะห์ หมายความว่าการทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ คนเราถึงจะรักงานเท่าไร บากบั่นปานใดและเอาใจจดจ่ออยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าขาดการใช้ปัญญาพิจารณางานด้วยแล้ว ผลที่สุดงานก็กั้งค้ำอาภูลงนได้ เพราะแม้ว่าขบวนการทำจะสำเร็จไปแล้ว แต่ผลงานก็ไม่เรียบร้อย ต้องทำกันใหม่ซ้ำไป เข้าลักษณะที่ว่าทำเสร็จแล้วแต่งานมันไม่สิ้นสุด อีกประการหนึ่ง คนทำงานไม่ใช่ปัญญา ไปทำงานที่มันไม่รู้จักเสร็จแต่จะปล้ำเอาให้มันเสร็จ หนักเข้าตัวเองก็จะกลายเป็นทาสของงาน เข้าตำรา “เปรตจัดหัวจัดดิน” ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (ดิศฺโส อ้วน) วัดบรมนิวาส นั่นเอง เรื่องนั้นท่านเล่าว่ามีเปรตตัวหนึ่งได้รับคำสั่งจากหัวหน้าเปรตให้ไปเฝ้าศาลาข้างทางแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ทางเปลี่ยว พวกคนเดินทางส่วนมาต้องแวะค้างคืนที่ศาลานั้น เวลาคนนอนหลับแล้วเจ้าเปรตก็ลงจากชื่อตรวจดูความเรียบร้อย ที่แรกก็เดินดูทางศิรชะจัดศิรชะของคนพวกนั้นให้ได้ระดับแนวเดียวกันเพื่อจะให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ครั้นจัดทางศิรชะเสร็จแล้วก็วนไปตรวจทางเท้า เห็นเท้าไม่ได้แนวเดียวกันก็ดึงลงมาให้เท่ากันเสีย เสร็จแล้วก็เดินไปตรวจทางศิรชะอีก ก็พบว่าทางศิรชะไม่เสมอกัน จึงขึ้นไปเข้าระดับกัน แกว่นเวียนทำอยู่อย่างนี้ไม่มีเวลาเสร็จสิ้น ได้เลยหานึกได้ว่าคนเขาตัวดำก็มีสูงก็มี มันไม่เสมอกัน จัดจนตายก็ไม่เสร็จคนที่ทำงานไม่ใช่ปัญญาตกเป็นคนประเภท “เปรตจัดหัวจัดดิน” อย่างนี้ก็มี ถ้าใช้ปัญญาพิจารณาหน่อยเดียวว่างานอย่างนี้มันทำให้เสร็จไม่ได้ ใจก็จะได้สบายทำเสร็จเท่าที่มันจะเสร็จ ในทางวิจยงานนั้นก็มีความจำเป็นอยู่มากเพราะว่างานทุกอย่างมันเป็นงานสำคัญ มันมีบุญเจแล่นมาด้วยคือมันซ่อนลู่ทางที่จะทำให้เสร็จมาในงานนั้นด้วยแล้วบุญเจงานนั้นต้องไขด้วยปัญญา พังพิจารณาเข้าไปเถอะแล้วเราจะเห็นช่องทางที่จะทำเสร็จ ขึ้นทั้งปัญญาเสียแล้วก็ต้องตกเป็นเบี้ยล่างเขาอยู่ซ้ำไป ถ้าหากไม่มีที่ที่สุด เหมือนอย่างพ่อตากับลูกเขยเข้าป่า โคนต้นไม้ด้วยกัน เวลาโคนต้นเต็งต้นรังอีตาลูกเขยลงมือก่อน พอฟันเปลือกพินกระพี้หมดแล้ว จึงให้พ่อตาช่วยโค่น คนแก่ไป โคนแก่นเข้าแทบล้มทั้งยืนเลยตั้งใจว่า โคนต้นหลังจะต้องแก้ลำเสียที ให้ลูกเขยโค่นทีหลังเสียบ้าง แต่ครั้นไปโค่นต้นตาลเข้าพ่อตาลงมือก่อนพอนั้นรอบต้นแล้วจึง โยนขวานให้ลูกเขย มันก็หวนเขาอีก เพราะต้นตาลแก่นอยู่ข้างนอกกระพี้อยู่ข้างใน ลูกเขยจ้วงที่สองทีก็ล้มครืนเท่านั้นเองเห็งอึ้ง ไม่ออกสักหยด ทำงานอย่าง

^{๑๔} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตฺวาโณ), นิเทศธรรม, อ้างแล้ว, หน้า ๑๔๑.

อีฟอทานี้แหละที่ว่าชาววิมิงสา แพ้หัวคิดลูกเขยวันยังค่ำเรื่องเหล่านี้พูดที่เล่นที่จริง ให้ท่านผู้อ่านคิดเทียบกับความหมายของวิมิงสาเอาเอง^{๓๕}

สรุปได้ว่า วิมิงสา คือ ปัญญา ความรู้ซัด ความไม่หลงงมงาย ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้น การทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด

อิทธิบาท ๔ อันมีองค์ประกอบ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมิงสา ทั้ง ๔ ประการนี้ ต่างเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีลักษณะหมุน หนุนช่วยกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัญญาหรือวิมิงสา คอยตรวจสอบความยิ่ง ความหย่อนของ การงาน พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขไปตามควรแก่กรณี เมื่อทำได้อย่างนี้ความสำเร็จในสิ่งที่คน ต้องการก็จะบังเกิดขึ้น ซึ่งอิทธิบาททั้ง ๔ นี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่แสดง ออกมาในเรื่องการศึกษา การทำงานของบุคคล ทำให้บุคคลสามารถศึกษา และทำงาน ได้อย่างมี ประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จในทุกอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ดวงเดือน พันธุมาวิน (อ้างอิง จากสถิติ รัชปัดย์) ได้แบ่งลักษณะของอิทธิบาท ๔ ตามพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ ๔ ประการดังนี้

๑. ความรู้ในด้านอิทธิบาท ๔ ถือว่าเป็นขอบข่ายที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้เป็น หลักกรรมนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาให้เหมาะสมตามหลักจริยธรรม หลัก จริยธรรมนั้นเป็นข้อปฏิบัติที่นักศึกษายกเลือกหลักกรรมไปใช้ประกอบในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. นักศึกษามีความรู้ลึกและมีความมั่นใจที่จะนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการ การศึกษาเล่าเรียน โดยหลักกรรมดังกล่าวนั้น หากนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนแล้วจะประสบ ผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักศึกษายกต้องสอดคล้องกับ หลักอิทธิบาท ๔ ขอบข่ายของหลักอิทธิบาท ๔ มีความหมายกว้างขวาง นักศึกษาต้องเข้าใจ วิจารณ์ญาณและปัญหาหาเหตุผลกลั่นกรองที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ตามขอบเขตของอิทธิบาท ๔ การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นครรชณีบังชี้ที่จะบอกถึงความสำเร็จใน การศึกษาเล่าเรียนตามเป้าหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้

๓. เหตุผลทางจริยธรรมก็เป็นส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งในการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด จริยธรรมเป็นเครื่องจูงใจ และเป็นปัจจัยที่จะผลักดันให้นักศึกษาได้นำหลักอิทธิบาท ๔ ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเล่าเรียน อย่างถูกต้องและเหมาะสม

^{๓๕} ปิ่น มุกต์กันท์ พ.อ., มงคลชีวิต ภาค ๒, อ้างแล้ว, หน้า ๑๘๕-๑๘๑.

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ก็เป็นขอบข่ายที่สำคัญเช่นกันที่จะทำให้นักศึกษามีความนิยมชมชอบที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ประกอบในการศึกษาเล่าเรียน จริยธรรมเชิงพฤติกรรมก็เป็นค่านิยมในทางการศึกษาที่จะทำให้นักศึกษานิยมชอบพอใจ มีความเพียร มีจิตมั่น มีการไตร่ตรอง ในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีเลิศ^๖

เมื่อได้ศึกษาการแบ่งลักษณะของอิทธิบาท ๔ ตามพฤติกรรมของมนุษย์ทั้ง ๔ ประการแล้วสามารถนำมาวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาได้ดังนี้

๑. ความรู้ความเข้าใจหลักอิทธิบาท ๔ เป็นขอบข่ายที่สำคัญ ซึ่งใช้เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติในการศึกษาของนักเรียนให้เหมาะสมและประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพสูงสุด

๒. นักเรียนมีความรู้สึกและมีความมั่นใจที่จะปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา หากปฏิบัติหลักอิทธิบาท ๔ ดังกล่าวในการศึกษาแล้ว จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักเรียนซึ่งจะต้องสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท ๔ ขอบข่ายของหลักอิทธิบาท ๔ มีความหมายกว้างขวาง นักเรียนต้องใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลกลั่นกรอง ที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ตามขอบเขตของอิทธิบาท ๔ การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา เป็นกรณีบ่งชี้ที่จะบอกถึงความสำเร็จในการศึกษาตามเป้าหมายที่ตนเองได้กำหนดไว้

๓. เหตุผลทางจริยธรรมก็เป็นส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งในการปฏิบัติหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด จริยธรรมเป็นเครื่องจูงใจ และเป็นปัจจัยที่จะผลักดันให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ก็เป็นขอบข่ายที่สำคัญเช่นกันที่จะทำให้นักเรียนมีความนิยมชมชอบที่จะปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา และเป็นค่านิยมทางการศึกษาที่จะทำให้นักเรียนนิยม ชอบ พอใจ มีความเพียร มีจิตมั่น มีการไตร่ตรอง ในการศึกษาเป็นอย่างดีเลิศ

^๖ สถิต รัชปิตย์, “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร์”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๘, หน้า ๓๕ - ๓๖.

๒.๑.๓. ประโยชน์ของอิทธิบาท ๔

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับประโยชน์ของอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ไว้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมที่คอยผลักดันการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งเกี่ยวกับประโยชน์ของอิทธิบาท ๔ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ฉันทะ คือ ความเป็นข้าศึกกับความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องานไม่ท้อแท้ มีกำลังต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีที่ตนรัก ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบาที่ยากก็กลายเป็นง่าย ถ้าขาดฉันทะทำให้ขาดกำลังใจ เบื่องาน ทอดทิ้งงาน กลายเป็นคนจับจด ไม่ก้าวหน้า

๒. วิริยะ คือ กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง ถ้าขาดวิริยะจะเป็นคนอ่อนแอ หนีหน้าที่อยากไปหาแต่ที่ง่าย ทำอะไร ไม่สำเร็จ ขาดความก้าวหน้ามีแต่งานค้าง กลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพ

๓. จิตตะ คือ ทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันที่ ถ้าขาดจิตตะงานอาจเสียหายได้โดยไม่รู้ตัวหรือรู้ตัวเมื่อสายเกิดแก้ไขแล้ว

๔. วิมังสา คือ ช่วยให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ถ้าขาดวิมังสาจะทำงานผิดๆ ถูก ๆ เปลืองทุน เปลืองแรง เปลืองเวลาและทำให้โง่

สรุปได้ว่าประโยชน์ของอิทธิบาท ๔ ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ฉันทะและวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี โดยมีจิตตะและวิมังสาเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้การเอาชนะปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะช่วยเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคมากขึ้นนั่นเอง^{๓๖}

๒.๑.๔ อิทธิบาท ๔ สัมพันธ์กับทฤษฎีแรงจูงใจ

อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมเหมือนพลังขับเคลื่อนให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะเพียรพยายามไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้โดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จได้ไม่ว่าจะการทำงาน การศึกษา การดำรงชีวิต การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทางพระพุทธศาสนามีการแบ่งประเภทแรงจูงใจไว้ ๒ ประเภท คือแรงจูงใจเป็นไปในทางไม่ดี และแรงจูงใจเป็นไปในทางดีดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้ในหนังสือพุทธธรรมว่า

แรงจูงใจในพุทธธรรม จุดเริ่มต้นสำหรับทำความเข้าใจกันในตอนนี้คือ ให้ถือว่าแรงจูงใจในการกระทำของมนุษย์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทดังนี้

^{๓๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๕๔๕.

๑. ความพอใจ ชอบใจ ยินดี ยอยาก ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นอกุศล เรียกว่า คัมहा
๒. ความพอใจ ชอบใจ ยินดี ยอยาก ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล เรียกว่า ฉันทะ^{๓๘}

สรุปว่า แรงจูงใจ คือความต้องการทางจิตของมนุษย์ ความพยายามที่จะแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งที่ต้องการ มาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เป็นสาเหตุให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะเพียรพยายาม ฝ่าฟัน ไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เอาชนะต่ออุปสรรคเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการศึกษา หรือ ผลสำเร็จของงาน

จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ได้ทำการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษเล่าเรียน ในงานวิจัยพื้นฐานพระพุทธศาสนาแบบเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๕-๖ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมเป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือหนทางแห่งความสำเร็จ มี ๔ ประการ ได้แก่

๑. ฉันทะ คือ ความพอใจในกิจการทั้งปวง
๒. วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม
๓. จิตตะ คือ ความเอาใจใส่
๔. วิมังสา คือ การพิจารณาใคร่ครวญ

ในการศึกษาเล่าเรียนหรือการทำงาน จะประสบความสำเร็จต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ดังกล่าวข้างต้นคือ

ขั้นที่ ๑ (ฉันทะ) นักเรียนต้องหรือชอบที่จะเรียนทำงานนั้นให้ได้ ความรักหรือความชอบ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนหรือการทำงานทุกอย่าง เช่น กรณีการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนจะเห็นว่า ถ้าเราไม่ชอบเรียนวิชานั้น ซึ่งจะมีผลเกิดขึ้นตามมา คือ ผลการเรียนวิชานั้นต่ำ เป็นต้น ดังนั้น นักเรียนต้องทำใจให้ชอบการเรียน วิชานั้น

ขั้นที่ ๒ (วิริยะ) นักเรียนต้องทำงานหรือเรียนวิชานั้นให้ต่อเนื่อง อันจะเป็นส่วนที่จะทำให้นักเรียนมีความเพลิดเพลินกับงานหรือวิชานั้น หากทำบ้างหยุดบ้าง จะทำให้เกิดความเกียจคร้านซึ่งมีผลทำให้การทำงานหรือการเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีความชอบที่จะเรียนหรือทำงานนั้นแล้ว นักเรียนต้องมีความเพียรพยายามในการทำงาน หรือการศึกษาเล่าเรียนอย่างต่อเนื่องด้วย

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๐.

ขั้นที่ ๓ (จิตตะ) เมื่อมีความรับผิดชอบและความเพียรพยายามในการทำงานหรือการศึกษาวิชาใดวิชาหนึ่งแล้ว ต้องให้เอาใจใส่ จดจ่ออยู่กับงานหรือวิชานั้น ๆ หากทำโดยไม่สนใจโอกาสที่จะทำให้เกิดผลพลอยได้หรือล้มเหลวย่อมจะเป็นไปได้สูง

ขั้นที่ ๔ (วิมังสา) ขณะทำงานหรือทำงานเสร็จแล้ว นักเรียนต้องพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรอง และตรวจสอบเรื่องที่ทำหรือได้ศึกษาเล่าเรียนไปแล้ว ด้วยความไตร่ตรองหาเหตุผลข้อบกพร่องนั้น ๆ เพื่อนำมาแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป^{๓๘}

อรพรรณ ศิริพรประสิทธิ์ ได้อ้างข้อความของท่านพุทธทาสภิกขุ อธิบายไว้ในโพธิปักขิยธรรมว่า ปกติแล้วบุคคลจะมีอิทธิบาทในการทำงานไม่ว่าจะเป็นการทำงานใด ๆ โดยไม่รู้ลึกควมมีระดับมากน้อยต่างกัน คนที่มีเขาข้อมทำงานด้วยความพอใจ ความขยันขันแข็ง ความเอาใจใส่ ใคร่ครวญอยู่เสมอ นี้เรียกว่าเขามีอิทธิบาทสี่ประการเป็นการปฏิบัติธรรมโดยไม่รู้ตัว และ ยังได้อธิบายไว้ใน อิทธิบาทเป็นการปฏิบัติธรรมอีกว่า คุณธรรมทั้งสี่ประการนี้ ถ้าผู้ใดปฏิบัติให้ครบถ้วนบริบูรณ์ ผู้นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นคนฤๅสหรือบรรพชิตก็ตาม ย่อมประสบสิ่งที่ตนประสงค์อย่าง ไม่เหลือวิสัย นับตรงกันข้ามถ้าทำงานสิ่งใดด้วยความไม่พอใจ ใจไม่รักงานแล้ว ความเกียจคร้านก็ตามมา ความเอาใจใส่ก็ไม่มีความไตร่ตรองพิจารณาก็ไม่เกิดในสิ่งนั้น ๆ แม้จะมีใครตักเตือนแนะนำสั่งสอนก็ไม่เชื่อฟัง ไม่ยอมทำตาม อาจกลายเป็นคนหัวดี ใจด้าน ทำงาน ๆ ปลา ๆ จับ ๆ จด ๆ ก็ปรากฏว่าล้มเหลวทำอะไรไม่สำเร็จเมื่ออย่างเดียว นี่เป็นโทษของการขาดอิทธิบาทนั่นเอง^{๓๙}

สถิต รัชปต์ ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ และได้วิเคราะห์การปฏิบัติหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาไว้ว่า

๑. ฉันทะ (Aspiration) ความพอใจ ความเต็มใจในการศึกษา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา เมื่อมีใจรักอยากจะทำศึกษาก็เต็มใจที่จะศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการศึกษายิ่งขึ้น

๒. วิริยะ (Exersion) ความเพียร คือความมานะ อดทน กล้าหาญ ไม่ท้อถอยในการศึกษา ไม่เกียจคร้าน แม้การศึกษานั้นจะยากลำบาก มีอุปสรรค ๆ แม้ต้องใช้เวลามากก็ทำความเพียรต่อการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

^{๓๘} จรัส พยัคฆราชศักดิ์, สารະการเรียนรู้พื้นฐานพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕).

^{๓๙} อรพรรณ ศิริพรประสิทธิ์, “สัมฤทธิ์ผลการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕, หน้า ๔๕-๔๖.

๓. จิตตะ (Thoughtfulness) คือการเอาใจใส่ใฝ่ต่อการศึกษาอย่างสม่ำเสมอไม่ลดละและไม่ทอดทิ้ง ไม่มีใจวอกแวกไปในทางอื่น ไม่มีการผัดวันประกันพรุ่ง มุ่งหน้าต่อการศึกษาจนประสบความสำเร็จสูงสุด

๔. วิมังสา (Investigation) คือการไต่ร่อง พิจารณาหาเหตุผล ศึกษาหลักการข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษา แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่หลีกเลี่ยง เพื่อให้การศึกษาสำเร็จสมประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ในการศึกษานั้น มีความจำเป็นมาก เปรียบเหมือนการต้องการใช้กุญแจไขปัญหาการศึกษา ต้องพิจารณาให้เห็นช่องทางในการศึกษา จึงจะประสบผลสำเร็จสูงสุด ดังนั้นการปฏิบัติอิทธิบาท ๔ อย่างจริงจังจะเกิดผลดีต่อผู้ปฏิบัติมากมาย ดังจะสรุปดังนี้

๑. ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) ถ้าสามารถปลุกเร้าให้ฉันทะเกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงามความสมบูรณ์ของสิ่งนั้น หรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น ต้องการทำให้สิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้น ของงานนั้น จิตใจก็มุ่งมั่นแน่วแน่มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบสม่ำเสมอ ไม่ช้านไม่ล่าช้า ฉันทะ-มาติ จึงเกิดขึ้น โดยนัยนี้ และพร้อมกันนั้นปธานสังขารคือความเพียร สร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน มีความมุ่งมั่นที่จะให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาชั้นสูงสุดของโรงเรียน จึงมีความมุ่งมั่นหมายให้นักเรียนทุกรูปมีพฤติกรรมแสดงถึงความรักในการศึกษา มีความพอใจ มีความรู้สึกจริงใจ มีความผูกพัน รู้สึกว่าการศึกษาที่ตนได้ศึกษาอยู่เป็นสิ่งมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

๒. วิริยะ (ความเพียรพยายามทำสิ่งนั้น) ในการศึกษานั้น ความเพียรก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง หากนักเรียนรูปใดคนหนึ่ง เกียจคร้านที่จะศึกษาเรียนรู้ ขาดมานะ อดทน พยายามศึกษา เมื่อเจออุปสรรคก็ท้อถอย นักเรียนรูปนั้นย่อมไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จ วิริยะเป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดพลังในการศึกษา คนมีความเพียรนั้นย่อมเป็นคนรับผิดชอบ ไม่ทอดทิ้งการศึกษา ไม่โดดเรียน มีความกระตือรือร้นที่จะทำหรือค้นคว้าหาความรู้ ไม่ผัดวันประกันพรุ่งในการศึกษา ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างเต็มที่ทั้งเวลา และแรงกายแรงใจ ด้วยความขยัน อดทน แข็งแรง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงไปโดยไร้ค่า นักเรียนผู้มีลักษณะดังกล่าวนี้เชื่อว่าจะสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาชั้นสูงสุดในไม่ช้า

๓. จิตตะ (การเอาใจใส่ใฝ่ในสิ่งนั้น) การปฏิบัติตามหลักธรรมข้อจิตตะเพื่อใช้ในการศึกษานั้น มีประโยชน์อย่างยิ่ง มีจิตใฝ่ใฝ่ จดจ่ออยู่กับการศึกษา ไม่ทอดทิ้ง มีลักษณะเป็นคนมีความรับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบนี้อาจกล่าวได้ว่าจะต้องระวังตั้งใจมิให้ใช้กำลังเพื่อสร้างประโยชน์ของตนแต่ฝ่ายเดียว ควรให้ได้ทั้งประโยชน์ตนทั้งประโยชน์ส่วนรวม พร้อมกันนั้นก็ต้องคอย

ป้องกันและแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้เกิดความเสียหาย และที่สำคัญอย่างยิ่งจะต้องเสริมสร้างกำลังของจิตนั้นให้นักแน่น มั่นคงและดียิ่งขึ้น เมื่อมีความมั่นคงของจิตมากแล้วทำให้นักเรียนรูปนั้นมีจิตใจตั้งมั่น จดจ่อต่อการศึกษา ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง

๔. วิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น) การศึกษาต่าง ๆ ต้องใช้วิมังสา ไตร่ตรองพินิจพิเคราะห์ ด้วยปัญญา ด้วยสมมตจิต ไม่ใช่แต่ว่าศึกษาไปให้จบการศึกษาตามลำดับขั้นเท่านั้น คนเราถึงแม้ว่าจะรักเรียน มีความบากบั่นและเอาใจใส่ในการศึกษาอยู่ตลอดเวลาเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าหากขาดฝึกสติ ใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผล ไตร่ตรองสิ่งที่ถูกผิด ความบกพร่องในการศึกษาของตนเองแล้ว การศึกษาของนักเรียนรูปนั้นก็ไม่ได้คุณภาพอย่างแท้จริง ผลการศึกษาแม้ว่าจะได้ตั้งความต้องการคือจบชั้นสูงสุด แต่ความเข้าใจในเนื้อหาจะไม่ครบสมบูรณ์

เมื่อพิจารณาถึงบทวิเคราะห์ว่า การศึกษาไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ สิ่งที่เขาไม่ได้คือ ความชอบความพึงพอใจ ความตั้งอกตั้งใจ ฝึกใฝ่เรียนรู้ คือศึกษาหาความรู้เพื่อประโยชน์แก่ตัวเราอย่างแท้จริง ซึ่งหลักการศึกษานั้นก็ไม่พ้นที่ต้องปฏิบัติหลักอิทธิบาท ๔ ธรรมเพื่อให้ถึงซึ่งความสำเร็จ^{๔๐}

สรุปว่าการปฏิบัติหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษานั้น คือ ปฏิบัติให้มาก ปฏิบัติให้บ่อย ปฏิบัติเป็นประจำ โดยแรกเริ่มต้องหรือชอบ พอใจ รักการศึกษาก่อน ฝึกใฝ่เรียนรู้ที่จะศึกษา มีความรักการศึกษาก่อนเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ประการที่สองต้องศึกษาให้ต่อเนื่องด้วยความเพียรพยายาม ประการที่สามต้องให้เอาใจใส่ จดจ่ออยู่กับการศึกษา ตั้งใจประการที่ดีต้องพิจารณา และตรวจสอบเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว หาเหตุผลข้อบกพร่อง เพื่อนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง

^{๔๐} สติธ รัชปต์ย์, “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า ๓๖-๔๑.

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

๒.๓.๑ ความหมายของคุณธรรม

คุณธรรม ตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕^๒ “หมายถึง สภาพคุณงามความดี” และ ยังมีผู้รู้หลายท่าน ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ดังนี้

สุชีพ บุญญานุภาพ ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า “คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณ หรือ ธรรมที่เป็นความดี หมายถึง คุณสมบัติทางกาย วาจา ใจใด ๆ ก็ตามที่เป็นคุณไม่เป็นโทษ เป็นฝ่ายดีมิใช่ฝ่ายชั่ว”^๓

สงวน สุทธิเลิศอรุณ ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า “คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี ของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึกในจิตใจ โดยมีเป้าหมายว่าเป็นการทำความดี หรือเป็น พฤติกรรมที่ดี ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ความเสียสละ ความเกรงใจ ความยุติธรรม ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความสำเร็จจุมุ่งหมาย เป็นต้น”^๔

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า “คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าดี เช่น ความซื่อสัตย์ การมีวินัย ประหยัด เป็นต้น”^๕

วัลลภ ปิยะมโนธรรม ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า “คุณธรรม หมายถึง สิ่งซึ่งสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามหรือควรทำในสิ่งที่ดีงาม เช่น ความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ การทำหน้าที่ให้ดีที่สุดตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย และการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีปรองดอง เป็นต้น”^๖

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๘๕.

^๓สุชีพ บุญญานุภาพ, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๒๔), หน้า ๑๖.

^๔สงวน สุทธิเลิศอรุณ, ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู, (กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๒), หน้า ๑๐.

^๕ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ครูกับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^๖วัลลภ ปิยะมโนธรรม, คู่มือกับนักจิตวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๕๒.

สรุปได้ว่าคุณธรรมที่ผู้รู้ และนักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้กล่าวไว้ หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสม คุณสมบัติทางกาย วาจา ใจ ที่เป็นคุณ ไม่เป็นโทษ เป็นฝ่ายดีมีใช้ฝ่ายชั่วที่มนุษย์ประพฤติจนเป็นนิสัย

๒.๓.๒ ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Morality) ตรงกับภาษาละตินว่า Mores (มอเรส์) ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า ศีลธรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริย น. ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ จริยธรรม น. ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎ ศีลธรรม”^{๔๗}

ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ในลักษณะ ใกล้เคียง หรือขยายความจากความหมายดังกล่าว พอจะรวบรวมไว้ดังนี้

พุทธทาส อินทปญโญ ได้กล่าวไว้ว่า “จริยธรรมหรือศีลธรรม ได้แก่ ระเบียบซึ่งมุ่งปฏิบัติ ให้เกิดความผาสุก ความสงบสุข เนื่องด้วยสังคมเป็นส่วนใหญ่ซึ่งมนุษย์ได้ทำขึ้น บัญญัติขึ้น แต่งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์ หรือตามความต้องการของมนุษย์นั่นเอง”^{๔๘}

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม (Morality) เป็นคำที่มีความหมาย กว้างขวาง หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตถึงพฤติกรรมทาง สังคมประเภทต่าง ๆ ด้วยลักษณะทางพฤติกรรมที่เกี่ยวกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใด ประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสังคมคือ พฤติกรรมที่สังคม นิยมชมชอบสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัดผู้มีคุณธรรมสูง คือ ผู้ที่มีพฤติกรรมประเภทแรกมาก^{๔๙}

^{๔๗}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕, อ่างแล้ว, หน้า ๒๑๖.

^{๔๘}พุทธทาส อินทปญโญ, ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา, (นนทบุรี : เอกธินทร์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๗.

^{๔๙}ดวงเดือน พันธุมนาวิน, การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๒), หน้า ๑๓.

สารอง เพ็งหนู ได้กล่าวว่า “จริยธรรม เป็นการตัดสินใจถึงความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรม แต่มีใช้การตัดสินใจถูกต้องทุกอย่างจะเป็นจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดนั้น จะมีลักษณะเป็นสากลกว้างขวางไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานความมีหลักการและเป็นอุดมคติ”^{๕๐}

กรมวิชาการ สรุปความหมายของจริยธรรมว่า โดยสรุปแล้วจริยธรรมคือ แนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งกาย วาจาและใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมไทย แยกพิจารณาจริยธรรมออกเป็น ๒ ส่วนคือ

๑. ค่านิยมจริยธรรม (Moral Value) เน้นส่วนที่เป็นลักษณะจิต (Trait) มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติที่สังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูกต้องดีงาม ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมแล้ว สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนเองยึดถือ

๒. พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Conduct) เป็นส่วนที่มาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติของสังคมต้องการ การกระทำใด ๆ ของบุคคลว่าสอดคล้องกับมาตรฐานของการประพฤติถูกต้องดีงาม ก็จัดว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมจริยธรรม^{๕๑}

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า “จริยธรรมคือการดำเนินชีวิตทั้งระบบ จริยธรรมเป็นเรื่องของระบบสัมพันธ์ในองค์กรวม ที่องค์กรวมส่งผลสัมพันธ์กัน จริยธรรมคลุมทั้งเรื่อง ศิล สมาธิ ปัญญา จริยธรรมคือระบบการดำเนินชีวิตที่ดี ที่องค์ประกอบทั้ง ๓ ด้านนั้นเป็นปัจจัยต่อกัน โดยมีการเรียนรู้ ฝึกหัด พัฒนา คือเคลื่อนไปข้างหน้าในทางที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดเวลา”^{๕๒}

^{๕๐} สารอง เพ็งหนู, การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๒๔), หน้า ๒๗.

^{๕๑} กรมวิชาการ, โครงการศึกษาจริยธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓), หน้า ๓.

^{๕๒} พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕.

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต) ยังได้ให้คำอธิบายไว้อีกว่า “จริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา ถือเป็น มรรค กล่าวคือ วิถีทางจริยธรรมเป็นการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมาย คือทำให้หมดปัญหา”^{๕๓}

ณัฐศ ผาจวง ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม คือ พฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติในทางที่ค้ำจุนทั้งทางกาย วาจาและใจ มีขอบเขตถึงพฤติกรรมทางสังคม โดยเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม”^{๕๔}

สรุปได้ว่าจริยธรรมที่ท่านผู้รู้ทั้งหลาย นักวิชาการ และนักการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้หลากหลายมากมายนั้น จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกทางความประพฤติทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ต่อสังคมหรือหลักความประพฤติที่แสดงถึงความมีสำนึกที่ดี ที่งาม ที่ถูกต้อง ทั้งทางร่างกาย วาจา และจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุถึงสภาพที่ดี ทรงคุณค่า เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ที่สามารถมองเห็นได้เป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญขององคมาของชีวิต

๒.๓.๓ คุณธรรม จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา

ประภาศรี สีหอำไพ ได้กล่าวถึง คุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาที่มีคุณธรรมควรยึดถือปฏิบัติ^{๕๕} ดังนี้

๑. เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยเหลือพ้นทุกข์

๒. สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต

๓. กามสังวร ความสำรวมระวัง รู้จักยับยั้ง ควบคุมในทางกามารมณ์ ไม่ให้หลงใหลในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส

๔. สัจจะ ความสัตย์ ความซื่อตรง

^{๕๓}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : คู่แข่ง, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓.

^{๕๔}ณัฐศ ผาจวง, “ศึกษาเปรียบเทียบการเข้าค่ายจริยธรรมตามแนวพุทธศาสนากับการเข้าค่ายจริยธรรมตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๕๒, หน้า ๑๓-๑๔.

^{๕๕}ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรมในโครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๕๘-๖๓.

๕. สติสัมปชัญญะ ระลึกได้ และรู้ตัวอยู่เสมอ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักคิด รู้สึกตัวเสมอว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ ระวังมิให้เป็นคนมัวเมาประมาท

การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรมีจิตใจประเสริฐ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น นั่นก็คือต้องประกอบด้วย สัมปยุตธรรม ๗ ที่ประภาสรี สีหอำไพ ได้สรุปเกี่ยวกับธรรมะที่ทำให้มนุษย์เป็นสมบุรณ์ว่า ควรประกอบด้วยธรรมะ ดังนี้

๑. สัมปยุตธรรม ๗ ประกอบด้วย

- ๑) รู้เท่าทันกฎหรือหลังความจริงของสิ่งทั้งหลาย
- ๒) รู้ความมุ่งหมาย และผลประโยชน์ที่เป็นสาระของชีวิต
- ๓) รู้จักตนตามสภาวะและความสามารถ
- ๔) รู้จักประมาณ คือ ความพอดีตามฐานะของตน
- ๕) รู้จักกาลที่พึงกระทำการให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
- ๖) รู้จักชุมชน ประพฤติในระเบียบ วินัย และวัฒนธรรม
- ๗) รู้จักบุคคล ปฏิบัติต่อบุคคลอื่นตามสถานะ^{๕๖}

พระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปยุตฺโต) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำชีวิตให้ดีได้ต้องมีการเรียนรู้ และฝึกฝนพัฒนาให้ชีวิตดำเนินไปอย่างถูกต้อง จนบรรลุความสันติสุข นั่นก็คือ ต้องมีไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา^{๕๗}

วิจิตร เกิดวิศิษฐ์ และปรีชา ช้างขวัญยืน ได้อธิบายไว้ว่า นอกจากจะมีศีล สมาธิ และปัญญา ในการทำชีวิตให้มีความสุขแล้ว มนุษย์ยังต้องยึดถือมรรคาธรรม^{๕๘} ดังนี้

๑. สัจจะ คือ การรักษาความสัตย์ เช่นมีความจริงใจต่อหน้าที่ ต่อกฎหมาย มีความรับผิดชอบและรักงาน ไม่เกียจคร้าน รักษาความสัตย์สุจริต ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงประพฤติดีต่อคนในครอบครัว ขวนขวายในการสร้างประโยชน์แก่บุคคลอื่นและแก่ส่วนรวม ยึดมั่นในธรรม แลความดีงาม

^{๕๖}ประภาสรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๘๗-๘๘.

^{๕๗}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย, อ่างแก้ว, หน้า ๔๕-๕๐.

^{๕๘}วิจิตร เกิดวิศิษฐ์ และปรีชา ช้างขวัญยืน, พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓), หน้า ๒๕-๓๓.

๒. ทมะ คือ ฝึก และข่มใจตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ฝึกทำงานให้เป็นและชำนาญสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ฝึกจิตใจให้รู้จักยับยั้งใจตนเองให้ยึดมั่นอยู่ในความดี ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัว

๓. ขันติ คือ ความอดทน ความเข้มแข็งของจิตใจการพยายามทำความดี และอดทนต่อฝ่ายที่ไม่ดี อดทนต่อการทำงานหนักเอาเบาสู้ อดทนต่อความเจ็บป่วย อดทนต่อการกระทำที่ล่วงเกิน อดทนต่ออารมณ์ที่ทำให้จิตใจโน้มไปในความเพลิดเพลิ่งลุ่มหลง

๔. จาคะ คือ การละวางความชั่ว การเสียดละ ปล่อยวางอารมณ์ที่ทำให้เกิดความไม่สงบใจ การมีฆราวาสธรรมอย่างเดียวยังไม่สามารถทำให้ชีวิตสงบและมีความสุขได้ ต้องมีวินัยคุมตัวเอง ฝึกกฎระเบียบตามที่มาลี สร้อยพิสุทธิ ได้สรุปธรรมบรรยายเกี่ยวกับพุทธวิธีสร้างมงคลแก่ชีวิตของหลวงพ่อดีอนันต์ก็คือวินัย^{๕๘} ดังนี้

๑. วินัยทางโลก หมายถึง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้ความคุ้มครอง วาจา ของเราไม่ให้ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น

๒. วินัยทางธรรม หมายถึง ศีล ใช้ควบคุมตัวเองไม่ให้คิด พูด ทำ ในสิ่งที่ไม่สมควร ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น

เมื่อมีวินัยควบคุมตนเองแล้วยังต้องมีธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จในสิ่งที่ประสงค์ ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) อธิบายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม นั่นคือ อิทธิบาท คือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ๔ ประการ ได้แก่^{๖๐}

๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

๓. จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

^{๕๘}มาลี สร้อยพิสุทธิ, ธรรมบรรยายเรื่องพุทธวิธีสร้างมงคลแก่ชีวิตของหลวงพ่อดีอนันต์, (กรุงเทพมหานคร : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๒๓-๒๖.

^{๖๐}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, อ้างแล้ว, หน้า ๑๘๖-๑๘๗.

๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทบทวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบ เหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

๒.๓.๔ ระดับของจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา

จรัล ดวงธิสาร ได้กล่าวถึงจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา ๓ ระดับคือ

๑. อุตตัญญจริยา หมายถึง ความประพฤติด่วนบุคคลของแต่ละคน คือ การทำตนให้เป็นคนดี
๒. ญัตตัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติด่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องในสายเลือด พ่อ แม่ ลูก ญาติ พี่น้อง เป็นการสงเคราะห์ตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล

๓. โลกัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติด่วนบุคคลต่อส่วนรวมหรือชั้นนอริยบุคคล ในพระพุทธศาสนา คือ การช่วยเหลือผู้อื่นที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้^{๖๐}

พุทธทาสภิกขุ ก็ได้แบ่งคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็น ๒ ลักษณะ ซึ่งสรุปชั้นจริยธรรม ดังนี้

๑. ระดับโลกียะ เน้นลักษณะเน้นการทำความดี

ขั้นที่ ๑ คิดการอันเป็นประโยชน์แก่ตน

ขั้นที่ ๒ คิดการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

ขั้นที่ ๓ คิดการอันเป็นประโยชน์แก่ชาวโลก

๒. ระดับโลกุตระ

ขั้นที่ ๔ เน้นหลักความดับไม่เหลือเป็นเชื้ออีกต่อไป จริยธรรมเป็นสภาพความดีสูงสุด สภาพที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง หรือนิพพาน^{๖๑}

นักจิตวิทยา ได้จำแนกจริยธรรมออกเป็นหลายลักษณะต่าง ๆ กันออกไปดังเช่น บราวน์ ได้จำแนกจริยธรรมออกเป็น ๓ มิติ^{๖๒} คือ

^{๖๐}จรัล ดวงธิสาร, จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๒๖.

^{๖๑}พุทธทาสภิกขุ, เรียนพุทธศาสนาใน ๑๕ นาที, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐.

^{๖๒}กรมวิชาการ, กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๐.

๑. ความรู้ (Knowledge)

๒. ความประพฤติ (Conduct)

๓. ความรู้สึก (Feeling)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม ประกอบไปด้วยความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากการกระทำส่วนใหญ่เป็นรูปธรรม ฉะนั้น ผู้มีคุณธรรมจริยธรรมจะต้องมีคุณงามความดีที่สังคมยอมรับ และพฤติกรรมการกระทำที่ดีของบุคคล จะมีผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข

๒.๓.๕ องค์ประกอบของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของจริยธรรม โดยแยกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตน ถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำ และชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา ส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะในช่วงอายุ ๒-๒๐ ปี ซึ่งจะได้รับปลูกฝังเป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้ที่เป็นบิดามารดาเปรียบเสมือนครูคนแรกจึงควรปลูกฝังให้ในระยะนี้

๒. ทักษะคิดเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทักษะคิด รวมทั้งความรู้ และความรู้สึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จึงนับได้ว่าทักษะคิดเชิงจริยธรรมสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำ ทักษะคิดของบุคคลในเวลาหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน เช่นการให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การโกงสิ่งของเงินทองหรือคะแนน การลักขโมย การกล่าวเท็จ ซึ่งอาจเรียกว่า พฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำที่ไม่ซื่อสัตย์เช่นนี้

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่ง

เป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบ และสนับสนุนมีหลายประเภท เช่นการให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม^{๖๔}

๒.๓.๖ ลักษณะจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้อธิบายลักษณะของจริยธรรมว่า สามารถแบ่งได้ออกเป็น ๒ ด้านด้วยกัน คือ

๑. ด้านเนื้อหาของจริยธรรม คือ สิ่งในแต่ละสังคมอบรม สั่งสอน ลูกหลานของตนว่าทำสิ่งไหนดีหรือไม่ดี ซึ่งจะปรากฏในรูปธรรมของการให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ทำแล้วได้รับการยกย่องหรือถูกสังคมลงโทษ เป็นเนื้อหาความรู้ทางศาสนา กฎหมาย และระเบียบ ประเพณีของหมู่เหล่า อาจอยู่ในรูปของค่านิยมของสังคม หรือทัศนคติของบุคคล ซึ่งในแต่ละสังคมอาจแตกต่างกันได้มาก

๒. ด้านโครงสร้างของจริยธรรม ได้ยึดหลักด้วยเหตุจูงใจในการเลือกกระทำเกิดจากการรู้ การคิดของมนุษย์ ซึ่งมีโครงสร้าง กล่าวคือ ตามทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียเจท์ คาดว่าจริยธรรมของบุคคลนั้นมีบางส่วนที่ขึ้นอยู่กับความรู้ การคิดของบุคคล^{๖๕}

พวงพะยอม ชิตทอง อธิบายไว้ว่า ความสามารถในการควบคุมตนเอง สามารถใช้สติสัมปชัญญะยับยั้งชั่งใจ ไม่กระทำในสิ่งที่ผิด และการไม่ปล่อยให้จิตใจของตนเองอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งเร้าภายนอกอย่างไม่แยกดีแยกชั่ว^{๖๖}

๒.๓.๗ ประเภทของจริยธรรม

แสง จันทร์งาม ได้จำแนกประเภทของจริยธรรมออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. จริยธรรมธรรมชาติ คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เป็นไปเองโดยธรรมชาติแม้ในสัตว์เดือจรานก็มี เช่น แม่ไก่รักลูก จริยธรรมธรรมชาติส่งผลต่อส่วนรวมดีมาก เพราะจะเป็นไปเองโดยเคร่งครัด

๒. จริยธรรมบังคับ คือ การงดเว้น ทำดี ของคนเพราะถูกอำนาจบางอย่างบังคับให้ทำ เช่น ไม่ดื่มเหล้าเพราะไม่มีเหล้าจะดื่ม จริยธรรมแบบนี้ยังไม่ดีเพราะถูกบังคับจึงทำ

^{๖๔}ดวงเดือน พันธุมนาวิน, จิตวิทยา จริยธรรม และจิตวิทยาภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔), หน้า ๒-๓.

^{๖๕}ดวงเดือน พันธุมนาวิน, การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา, อ่างแล้ว, หน้า ๔.

^{๖๖}พวงพะยอม ชิตทอง, แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๖), หน้า ๑๖.

๓. จริยธรรมเจตนา คือ เว้นชั่วและทำดีด้วยเจตนา คือ ความตั้งใจของตนเองโดยไม่มีใครมาบังคับ จริยธรรมประเภทนี้จัดว่าดีแท้^{๖๗}

๒.๓.๘ การวัดจริยธรรม

การวัดจริยธรรมเป็นการวัดคุณสมบัติภายในที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น จึงต้องอาศัยการวัดทางอ้อม อาศัยการวัดทางด้านการแสดงออกของบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่พึงปรารถนา โดยสำเนียง พิมปัดชา สรุปวิธีการวัดจริยธรรมไว้ ๓ วิธีด้วยกัน คือ

๑. การสังเกต อาจเป็นแบบสถานการณ์ธรรมชาติโดยผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว หรือสถานการณ์เฉพาะที่สร้างขึ้นแล้วสังเกตการปฏิบัติ

๒. ให้ออกเรื่องราวของตัวเอง อาจทำได้หลายลักษณะคือ

๒.๑ โดยใช้แบบสอบวัด (Paper -Pencil Test) เช่น แบบตรวจสอบ (Cheat-List) ประมาณค่า(Rating Scale)แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (Situation Test) แบบเปรียบเทียบความชอบเป็นรายคู่ (Paired Comparison Preferred Test)

๒.๒ โดยการสัมภาษณ์ มีหลักว่าผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องไม่รู้ กำลังถูกทดสอบหรือถูกวัดจริยธรรม

๒.๓ การอภิปรายกลุ่ม

๓. ให้อื่นบอกเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก อาจใช้สังคมมิติ (Sociometric) สัมภาษณ์หรือใช้แบบสอบถามผู้ปกครองและครูอื่น ๆ

ในปัจจุบันวิธีที่นิยมใช้ในการวัดจริยธรรมและได้ผลดีกว่าวิธีอื่น ๆ คือ การใช้แบบทดสอบ^{๖๘}

^{๖๗}แสง จันทร์งาม, รายงานการประชุมสัมมนา เรื่องกลวิธีเพื่อบรรลุผลในการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕๒), หน้า ๒๐-๒๑.

^{๖๘}สำเนียง พิมปัดชา, “การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านการประหยัดทรัพย์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านคงสวนพัฒนา อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๗, หน้า ๒๗-๒๘.

๒.๓.๕ รากฐานของจริยธรรม

สมบูรณ คาลยาณีวิน ได้สรุปรากฐานของจริยธรรมตามทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

๑. ทฤษฎีที่เน้นถึงประสบการณ์ทางครอบครัว ได้แก่ นักจิตวิทยาากลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psycho Analysis) กลุ่มนี้เห็นว่าลักษณะของจริยธรรม คือ ความสำนึกผิดชอบชั่วดี (Conscience) เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้น โดยอัตโนมัติหลังจากที่เด็กได้รับการฝึกหัดอบรมได้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในโอวาทคำสอนของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ ผู้ใกล้ชิด และเลียนแบบอย่างที่ดีจากบุคคลเหล่านั้นสม่ำเสมอจนในที่สุดเกิดความเคยชิน ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจ รู้สึกละอายใจ มีความไม่สบายใจ และนี่ก็ดำเนินติดตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะการลงโทษตนเอง (Self Criticism) ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาากลุ่มนี้เชื่อว่า อำนาจอิทธิพลของข้อห้ามทั้งหลายที่เรียกว่า ซุปเปอร์อีโก้ (Super Ego Strength) เป็นตัวการที่ทำให้เด็กมีแรงจูงใจที่กระทำความดี นั่นก็คือ ความสำนึกผิด (Sense of Guilt) ซึ่งก่อให้เกิดความวิตกกังวล (Anxiety) ดำเนินติดตนเอง ความรู้สึกเช่นนี้จะก่อให้เกิดจิตสำนึก (Conscience) ลักษณะต่าง ๆ ภายในครอบครัวที่เชื่อว่าจะมีผลต่อจริยธรรมของเด็กก็มีหลายประการ คือ การเน้นแบบอย่างที่ดี ความรัก ความสัมพันธ์ในครอบครัว

๒. ทฤษฎีเน้นถึงการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดของนักจิตวิทยาากลุ่มนี้อธิบายว่าการเกิดจริยธรรม เป็นกระบวนการสังคมประภิด (Socialization) อันเกิดจากกระบวนการซึมซาบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากสังคมที่ตนเติบโตขึ้นมา นักจิตวิทยาากลุ่มนี้ยังรับเอาแนวคิดสำคัญของนักจิตวิทยาากลุ่มจิตวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญแก่ตัวแบบ (Model) โดยเห็นว่าการเรียนรู้ทางสังคมเป็นการเรียนรู้จากการสังเกต และการเลียนแบบเป็นส่วนใหญ่ แบนดูรา (Bandura) และวอลเตอร์ (Walters) ซึ่งเป็นตัวแทนของนักจิตวิทยาากลุ่มนี้ได้กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ และมีพัฒนาการทางจริยธรรมจากการเลียนแบบพ่อแม่และผู้ใกล้ชิด แต่เด็กจะลอกเลียนแบบเฉพาะบางคนเท่านั้น เช่น คนที่ตนรัก คนที่มีอำนาจเหนือตนสามารถตัดสินใจลงโทษหรือให้รางวัลแก่ตนเองและผู้อื่นได้ แรงจูงใจของการเลียนแบบ ก็คือ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เป็นที่รัก และเป็นพวกเดียวกันกับผู้ที่เป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ การเลียนแบบคนแปลกหน้าก็อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าผู้เลียนแบบมองเห็นผลของการกระทำของตัวแบบนั้น ๆ ว่าได้ประโยชน์และความพอใจอย่างไรบ้าง

๓. ทฤษฎีที่เป็นไปในลักษณะเฉพาะของบุคลิกภาพ ได้แก่ ลักษณะทางเขาวัวปัญญาความคิดอย่างมีเหตุผล การมองการไกล ความรอบคอบ อดทน ความสงสาร การบังคับตนเอง ทั้งหมดนี้เป็นพลังจิตและเป็นพลังปัญญาของบุคคลซึ่งเป็นการเข้มแข็งของบุคลิกภาพรวม จริยธรรมที่เกิดจากคุณลักษณะของบุคลิกภาพเหล่านี้ อาจเรียกได้ว่า เป็นจริยธรรมที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งตรงข้ามกับจริยธรรมภายนอกที่เกิดมาจากอิทธิพลคำสอน แบบอย่าง ของบุคคลภายนอกที่เรียกว่า Super Ego Strength ลักษณะต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับจริยธรรม ได้แก่ สติปัญญา ความสามารถคาดการณ์

ล่วงหน้า (Foresight) ความตั้งใจ สมาธิ ความสามารถบังคับตนเองให้เอาชนะสิ่งชั่วร้าย และความนับถือตนเอง พอใจในตัวเอง^{๖๕}

สรุปได้ว่าบุคคลจะมีคุณธรรมหรือจริยธรรมนั้นก็มียากฐานจากครอบครัว โดยมีพ่อแม่เป็นครูคนแรก อีกทั้งมีสังคมที่ตนอยู่เป็นสิ่งที่ทำให้คนตัดสินใจว่าจะเลือกกระทำตามที่สังคมต้องการหรือไม่ต้องการ และบุคลิกของแต่ละคนก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรมอีกด้วย เมื่อเกิดพฤติกรรมในบุคคลแล้ว จริยธรรมดังกล่าวจะมีการพัฒนาตามที่ ดวงเดือน พันธุมนาวินได้สรุปเกี่ยวกับการพัฒนาทางจริยธรรมตามทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

๑. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ ทฤษฎีนี้ให้การอธิบายว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ เพียเจท์ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กออกเป็น ๓ ขั้น คือ

๑.๑ ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒ ขวบ ขั้นนี้เด็กยังไม่มี ความสามารถในการรับรู้ถึงแวลดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความต้องการทางกายซึ่งต้องการได้รับการบำบัด โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น และเมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

๑.๒ ขั้นยึดคำสั่ง เด็กที่มีอายุ ๒-๘ ปี จะมีพัฒนาการในขั้นยึดคำสั่ง นั่นก็คือเด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม

๑.๓ ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนและความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ ๘-๑๐ ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นยึดหลักแห่งตน แต่มีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นยึดคำสั่ง เนื่องจากถูกบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคมหรืออาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้^{๖๖}

^{๖๕} สมบูรณ์ ศาสดาชีวิต, “จริยธรรมพัฒนาการและการวัด”, ประชาบาล, ปีที่ ๑๒(๑๔) เล่มที่ ๕ (กรกฎาคม ๒๕๒๒) : ๑๐-๑๒.

^{๖๖} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, จิตวิทยา จริยธรรม และจิตวิทยาภาษาไทย, อ้างแล้ว, หน้า ๒๗-๒๘.

สรุปได้ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่เป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นภายหลังโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ผู้ใหญ่ บิดามารดา ครู อาจารย์ จึงควรเป็นแบบอย่างการสอนให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรม เป็นการเสริมสร้างพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

คีธธรรม โปทนา ได้สรุปพฤติกรรมจริยธรรมของมนุษย์ไว้ว่า

๑. พัฒนาการทางจริยธรรม คือการที่มนุษย์พัฒนาพฤติกรรม และความรู้สึกสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดว่าดีงามถูกต้อง มากกว่าจะเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของการคิดเข้าใจทางปัญญา (Cognition)

๒. ตัวเสริมหรือแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากความต้องการทางสรีระหรือความต้องการทางจิตใจมนุษย์ที่จะได้รับการยอมรับหรือรางวัลทางสังคม

๓. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรม

๔. ปทัสถาน (Norm) ของจริยธรรมเป็นมาตรฐานของจริยธรรมได้มาโดยการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคม (External Cultural Rules)

๕. สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ได้แก่ ตัวเสริมแรงทางบวกและทางลบ ตัวแบบพฤติกรรมที่มีอิทธิพล เช่น บิดา มารดา หรือบุคคลที่มีอิทธิพลต่อสังคมนั้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) และพบความจริงว่า การพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ ๑๐ ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมหลายขั้นตอนจากอายุ ๑๑ ปี ถึง ๒๕ ปี ยังเชื่อว่าการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียวกัน โคลเบอร์ก (Kohlberg, ๑๙๗๖: ๓๕๑) ได้แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น ๖ ขั้น ซึ่งการแบ่งนี้ได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะของคำตอบของเยาวชนอเมริกัน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment) อายุประมาณ ๒-๘ ขวบ เป็นขั้นที่กระทำอะไรลงไปก็คิดถึงตัวเองเป็นหลักเชื่อฟังผู้อำนาจทางกายสูงกว่าความรู้สึกกลัวที่จะถูกลงโทษทางกายเป็นตัวกระตุ้นให้ทำหรือไม่ให้ทำอะไรตนเองมองตนเองว่า เหมือนกับอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น การกระทำต่าง ๆ จะถูกตัดสินในแง่ของผลสืบเนื่องทางกายภาพ

ขั้นที่ ๒ หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) อายุประมาณ ๘-๑๐ ขวบ เป็นขั้นที่จะทำอะไรลงไป ก็เริ่มคิดถึงคนอื่นขึ้นมาบ้าง แต่ก็เป็นไปเพื่อหวังที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทน จากคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเท่านั้น และจะไม่คิดถึงความต้องการของคนอื่นเลย ถ้าหากคนไม่คิดว่าตนจะได้รับประโยชน์จากเขาในปริมาณที่ตนพอใจ การตัดสินใจปัญหาทางจริยธรรม จะกระทำโดยคำนึงถึงวัตถุ หรือกายภาพเป็นหลัก

ขั้นที่ ๓ หลักการทำตามสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good Boy Orientation) อายุประมาณ ๑๐-๑๓ ปี เป็นขั้นที่เริ่มเอาความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้อื่นเข้ามาพิจารณาก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไป ก็ต้องคิดแล้วว่าสิ่งนั้นจะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหากแต่จะนำความชื่นชอบมาให้ แรงจูงใจที่จะทำให้ประพฤติดีในขั้นนี้ คือ การได้เป็นคนดีมีคนอื่นยอมรับความรู้สึกทางจิตใจ เข้ามา มีบทบาทสำคัญ การกำหนดแนวทางความประพฤติ จึงเป็นเรื่องของการทำตามคน

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่สังคม (Authority and Social Order Maintaining Orientation) อายุประมาณ ๑๓-๑๖ ปี เป็นขั้นที่หันเข้าหากฎเกณฑ์ กฎหมายหรือระเบียบแบบแผน ในสังคมเป็น เครื่องนำทางความประพฤติแทนการทำอะไรตามคนหมู่มาก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับคนจะเริ่มคิดว่า ความมีเกียรติยศ และความเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ นั้น น่าจะมาจากการรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของ สังคม ความประพฤติของคนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้ จึงเป็นไปเพื่อรักษาสังคมเป็นประการ สำคัญ

ขั้นที่ ๕ หลักการเคารพตนเอง หรือการกระทำตามสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) อายุประมาณ ๑๖-๒๕ ปี เป็นขั้นที่เริ่มเห็นความสำคัญของกฎหมาย สัญญาประชาคม กฎหมายต่าง ๆ ถูกมองว่าเป็นระบบการปกครองเลยทีเดียว สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องจึงเป็นสิ่งนั้นต้องเป็น สิ่งที่สังคมทั้งหมดกระทำ

ขั้นที่ ๖ ใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience or Principle) อายุ ๒๕ ปีขึ้นไปเป็นขั้นที่ เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ทางจริยธรรมที่เป็นอุดมคติสากล สิ่งที่ดีว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องสำนึก ของแต่ละบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ถูกต้อง หรือเหมาะสมในการนำไปใช้กับทุกคนที่ เรียกว่า “หลักจริยธรรม” ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่เฉพาะเจาะจง^{๑๑}

๒.๓.๕ หลักการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม

กรมสามัญศึกษา อธิบายไว้ว่า “การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญต่อตนเองและ สังคม โดยเฉพาะครูทุกคนควรตระหนักและมีความรับผิดชอบ ทั้งด้านความประพฤติที่เป็น แบบอย่างตลอดทั้งการเอาใจใส่ดูแล ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นทั้งคน เก่งและคนดี”^{๑๒}

^{๑๑} ศีลธรรม โพนนา, “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอคำม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๖, หน้า ๑๕-๑๗.

^{๑๒} กรมสามัญศึกษา, พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการ ปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน, (กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์, ๒๕๓๕), หน้า ๔.

สำเนียง พิมปัดชา ได้กล่าวไว้ว่า การสอนจริยธรรมในสถาน ศึกษา คำนึงถึงองค์ประกอบ สำคัญ ๕ ประการ

๑. ดำเนินการให้ผู้บริหารและครูอาจารย์เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและการ ปฏิบัติแก่นักเรียนนักศึกษา

๒. การจัดสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

๓. การสอนจริยธรรมในชั่วโมงการเรียนการสอน

๔. การสอดแทรกจริยธรรมในทุกวิชาที่สอนและทุกกิจกรรม^{๑๓}

ทิสนา แคมณี อธิบายว่า การที่ปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมใด ๆ ให้แก่บุคคลเพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นสามารถทำได้โดย

๑. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง

๒. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้น ได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้น และ เกิดความพึงพอใจ

๓. ช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาเห็นประโยชน์ได้รับประโยชน์ หรือเกิดความพึงพอใจที่มากพอเพียง

๔. ช่วยให้บุคคลนั้นมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้น ไปใช้ในระบบชีวิตของตนและ ให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม^{๑๔}

สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าดี และต้องการจะรักษาไว้โดยเห็น ว่า การที่คนมีคุณธรรมเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ ดังต่อตนเองและสังคม โดยส่วนรวมทำให้ชีวิตเป็นสุข สังคมสงบร่มเย็นบังเกิดความก้าวหน้า ปัญหาสังคมมีน้อยผู้คน ไม่เบียดเบียน แต่จะเกื้อกูลช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการใน โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรู้สึกในหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ประภาศรี สีหอำไพได้ให้แนวคิดเอาไว้ว่า การพัฒนาจริยธรรมในการจัดการศึกษาด้านจริย ศึกษ ผู้สอนควรปลูกฝังแนวคิดที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา ดังต่อไปนี้

^{๑๓} สำเนียง พิมปัดชา, “การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านการประหยัด ทรัพย์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงสวนพัฒนา อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๒๔.

^{๑๔} ทิสนา แคมณี, การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

๑. การยอมรับความแตกต่างระหว่างความดีกับความชั่ว ตระหนักเสมอว่าความดีที่คนชั้น
ชอบยบย่อง ผลิตผลของความดีนำความสุขมาให้

๒. ยึดหลักสากลในการพิจารณาสภาพการณ์ไกล สามารถนำเกณฑ์การแยกแยะความดี
ความชั่ว กำหนดเป็นคุณธรรมให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

๓. ความเข้าใจคุณธรรมซึมซาบอยู่ในใจ สร้างค่านิยมคุณธรรมที่ถูกต้อง

๔. ความสัมพันธ์ต่อเนื่องของระบบที่สร้างเสริมคุณภาพ มีแก่นสารชัดเจน

๕. การวิเคราะห์วิจารณ์ความประพฤติได้ด้วยแนวทางของตนเอง

๖. การตัดสินใจคุณธรรม เป็นการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ^{๑๕}

พงศ์พัฒนา สารรัตน์ ได้สรุปทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์กไว้ว่า
บุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มีการพัฒนา หรือมีการพัฒนาเร็วช้าต่างกัน เราสามารถวัดระดับ
จริยธรรมของบุคคลได้โดยดูจากเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลนั้นให้และเราสามารถที่จะส่งเสริมให้
บุคคลมีพัฒนาระดับจริยธรรมให้สูงขึ้นกว่าเดิมได้ โดยการเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้จากการ
ตัดสินใจทางจริยธรรมและอภิปรายร่วมกับผู้อื่น การได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับผู้อื่น
จะทำให้บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ เรียนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงขึ้น^{๑๖}

สิริรัตน์ เพ็งบุญ ได้สรุปแนวทางการพัฒนาจริยธรรมนั้นจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย
พฤติกรรมที่จะพัฒนาให้ชัดเจน มีการดำเนินการ ติดตามตรวจสอบอย่างใกล้ชิด มีการปรับปรุง
แก้ไขอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและมีการเสริมแรงในพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

แนวทางการพัฒนาจริยธรรม ทางการเรียนรู้ ทางสังคมการพัฒนาในการปลูกฝังจริยธรรม
จะมี ๓ ประการ คือ

๑. ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ของการตัดสินใจความถูกต้องความผิดของการกระทำ

๒. ความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม กับการกระทำ

๓. ความสามารถในการบังคับตนเอง

^{๑๕} ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, อ่างแล้ว, หน้า ๒๕.

^{๑๖} พงศ์พัฒนา สารรัตน์, “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครู อาจารย์
โรงเรียนบ้านโคกเทียม อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๔๗, หน้า ๑๕.

วิธีปลูกฝังมืออยู่ ๓ วิธีคือ

๑. การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการความประพฤติของการตัดสินใจได้ความรู้ว่าสิ่งใดถูก หรือผิด เป็นสิ่งจำเป็นซึ่งอาจใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้รวมทั้งการพัฒนาความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจากผลของการกระทำด้วย

๒. การใช้ตัวอย่าง

๓. การอธิบาย เป็นการพูด ชี้แนะ แนะนำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจหลักการความประพฤติ มองเห็นความสัมพันธ์^{๑๗}

สรุปได้ว่าวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต้องคำนึงถึงทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นการส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมด้านจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรด้วยการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง ทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่เด็กอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๒.๔.๑ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงปัญหาสังคมสำคัญประการหนึ่ง คือเยาวชนไทยขาดคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม เห็นสมควรเร่งส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนจึงมีประกาศลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๗ ให้เพิ่มเติมรายวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตรกลุ่มวิชาสังคมศึกษา โดยดำเนินการเรียนการสอนภาคเรียนละ ๑ วิชา ตลอด ๓ ปี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (อ้างอิงจาก กรมการศาสนา)^{๑๘} และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ได้กำหนดรายวิชา ส ๐๑๗ (จริยธรรมกับบุคคล)

^{๑๗}ศิริรัตน์ เฟื่องบุญ, “การพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน โรงเรียนบ้านหนองยาว อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๖, หน้า ๑๕.

^{๑๘}กรมการศาสนา, คู่มือการพัฒนาจริยศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๕.

ให้เป็นวิชาบังคับเลือก ซึ่งในคำอธิบายรายวิชาในส่วนของจุดประสงค์ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อให้เป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติที่ดี เห็นคุณค่าในการฝึกคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต สามารถเลือกแนวทางในการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในอันที่จะพัฒนาตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ (อ้างอิงจากกรมวิชาการ)^{๖๖} สำหรับในหลักสูตรระดับประถมศึกษา ก็ได้ส่งเสริมให้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และกำหนดจุดเน้น ๕ ข้อ ซึ่งในข้อที่ ๓ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คือ มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู กตเวทิต์ รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย (อ้างอิงจากกรมวิชาการ)^{๖๗}

ศาสตราจารย์ ได้กล่าวว่า วิธีดำเนินการเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนนั้นกระทำได้ ดังนี้

๑. ตั้งคณะกรรมการจริยธรรมประจำโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่กำหนดแผนงานในเรื่องจริยธรรมตลอดปี และคอยควบคุมดูแลให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแผนการปฏิบัติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. จัดให้มีแผนงานการส่งเสริมจริยธรรมโดยดำเนินการดังนี้

๒.๑ สร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการให้การศึกษาอบรมและการปฏิบัติเรื่องจริยธรรม เช่น

๒.๑.๑ คณะครูร่วมกันประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

๒.๑.๒ ชี้แจง กระตุ้น โน้มน้าว ให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นว่าการประพฤติตนตามแนวทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่เกียติข่ง ไม่เป็นสิ่งที่น่าอาย เพราะสิ่งน่าอายนั้นคือการทำ ความชั่ว

๒.๑.๓ ตั้งกลุ่มหรือชุมนุมจริยธรรมศึกษาขึ้นในโรงเรียน

๒.๒ จัดให้มีการอบรมจริยธรรมโดยต่อเนื่องในโรงเรียน ผู้ให้การอบรมได้แก่

๒.๒.๑ พระสงฆ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ

๒.๒.๒ ผู้บริหารโรงเรียน

๒.๒.๓ ครูประจำชั้นและครูเวรประจำวัน

๓. จัดให้มีแผนงานควบคุมความประพฤติ เช่น

๓.๑ ผู้ใดประพฤติผิดจริยธรรม หรือละเลยต้องลงโทษตามควรแก่กรณีอย่างเคร่งครัด

^{๖๖} กรมวิชาการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕), หน้า ๕๒.

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓.

๓.๒ ผู้ใดประพฤติดีเด่นด้านจริยธรรม ต้องยกย่องสรรเสริญให้เกียรติผู้นั้น^{๕๑}

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

ท่านพุทธทาส ให้ความหมายของการศึกษาว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่สร้างมนุษย์ สร้างชาติ สร้างโลก คนเรามีการศึกษาอย่างไร มันก็จะสร้างโลกกันอย่างนั้น เพราะว่าโลกนั้นมันประกอบขึ้นด้วยคนทุกคนในโลก ที่นี้คนในโลกมันมีลักษณะอย่างไรเราเรียกว่าคนนี่แหละมันสร้างโลก ที่นี้คนมันจะมีตัวมันเองเป็นอย่างไรก็เนื่องอยู่กับการศึกษา

การศึกษาคือการทำลงไป ให้มันรู้ในสิ่งที่ตนเองต้องการจะรู้

คำว่า ศึกษา ในภาษาบาลี ศึกษาในภาษาสันสกฤต ศึกษาในภาษาไทย เป็นคำเดียวกันทั้งนั้น มันแปลว่า ดูตัวเอง สะ แปลว่า เอง อิกจะ แปลว่า ดู ศึกษา แปลว่า ดูตัวเอง

การศึกษาที่สมบูรณ์นั้น ต้องประกอบกัน ๓ อย่าง

๑. ความฉลาดหรือสติปัญญาในขั้นพื้นฐานพอตัว คือพอแก่ความต้องการ

๒. มีความรู้เรื่องวิชาชีพและอาชีพพอตัวก็ปฏิบัติได้

๓. มีมนุษยธรรม คือความเป็นมนุษย์อย่างถูกต้องแล้วก็พอตัว

เป้าหมายการศึกษา คือการพัฒนามนุษยธรรม ให้มันมาในทิศทางที่ถูกต้อง คือละอหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว ก็เลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพ นี่คือเป้าหมายของการศึกษา ตามความรู้สึกรักของอาตมา

การศึกษานั้นโดยเหตุผลทางธรรมชาติ หรือโดยกฎของธรรมชาติแล้ว ต้องมีอยู่อย่างน้อย ๓ ระบบ การศึกษาระบบที่ ๑ ทำให้คนรู้หนังสือ มีความเฉลียวฉลาดอย่างที่เรียกกันว่า “พุทธศึกษา” อะไรทำนองนั้น การศึกษาระบบที่ ๒ ก็คือทำให้อาชีพ ให้รู้อาชีพ รวมหัตถศึกษา พลศึกษา อะไรอยู่ในความหมายนี้ การศึกษาระบบที่ ๓ คือเรื่องทางจิตวิญญาณ เพื่อให้คนที่มันรู้หนังสือดีแล้วนั้น เป็นมนุษย์ที่ถูกต้องและสมบูรณ์คือมีธรรมะนั่นเอง^{๕๒}

^{๕๑} สวโรช บัวศรี, การบริหารงานกิจการนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, ๒๕๒๗), หน้า ๕๐-๖๓.

^{๕๒} ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร, วาทะธรรมทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บ้านลานธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๑, ๕๗, ๑๑๔, ๑๒๕, ๑๓๐, ๖๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า “การเรียนรู้เป็นความหมายหนึ่งของการศึกษา คือ การที่จะฝึกตัวเองพัฒนาชีวิตของตัวเอง ให้มีความสามารถที่จะเป็นอยู่ได้อย่างดี การศึกษา ก็คือ การที่จะทำให้ชีวิตเป็นอยู่ได้อย่างดี ซึ่งเราต้องพยายามอยู่ตลอดเวลา”^{๘๓}

ผศ. จินตนา สุจจันท์ (อ้างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒) ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า “การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”^{๘๔}

ผศ. จินตนา สุจจันท์ (อ้างพระราชวรมุณี(ประยูร ฐมฺมจิตฺโต)) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาว่า “การศึกษามาจากคำว่า ศึกษา ในภาษาบาลี หมายถึง การแสวงหาวิชา คำว่า วิชา หมายถึงความรู้สภาวะแท้จริงของสิ่งทั้งหลาย ดังนั้น ศึกษาหรือการศึกษาจึงหมายถึงการแสวงหาวิชาหรือความรู้แจ้ง ซึ่งก็หมายถึงปัญญา”^{๘๕}

ผศ. จินตนา สุจจันท์ ได้สรุปความหมายของการศึกษาว่า “การศึกษามีความหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนเพื่อให้สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข”^{๘๖}

ผศ.สมบูรณ พรรณนาภพ กล่าวว่า “การศึกษา คือ การพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของบุคคลให้มีความเจริญงอกงามสูงสุดสำหรับให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม”^{๘๗}

รศ.ยนต์ ชุ่มจิต กล่าวว่า “การศึกษามีความสำคัญต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติและต่อโลก เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่า ทรายใดที่โลกยังมีมนุษย์ ไม่สิ้นสุดการศึกษาต้องอาศัย เหตุเป็นเช่นนี้ เพราะมนุษย์ที่อาศัยในโลกอยู่จะต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาสำหรับพัฒนาตน”^{๘๘}

^{๘๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), คู่มือชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกระรัต, ๒๕๔๘), หน้า ๘.

^{๘๔}ผศ. จินตนา สุจจันท์, การศึกษาและการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๘.

^{๘๕}เรื่องเดียวกัน.

^{๘๖}เรื่องเดียวกัน.

^{๘๗}ผศ.สมบูรณ พรรณนาภพ, ประวัติและปรัชญาการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

^{๘๘}รศ.ยนต์ ชุ่มจิต, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๔.

สลิต รัชปต์ย์ ได้อธิบายว่า “การศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเด็ก สิ่งที่เขาไม่ได้ก็คือ ความชอบ ความพึงพอใจ ความตั้งอกตั้งใจเรียน ฝึกฝนที่จะศึกษาหาความรู้ คือเรียนเพื่อให้รู้ เพื่อประโยชน์แก่ตัวเราอย่างแท้จริง ซึ่งหลักการศึกษานั้นก็ไม่พ้นที่จะต้องนำอิทธิบาท ๔ มาใช้ เช่นเดียวกับการทำงานอื่น ๆ”^{๔๘}

รศ.วรวิทย์ วสินสรากร ได้รวบรวมนิยามของการศึกษาของนักปราชญ์ทางการศึกษาไว้ว่า

การศึกษา คือ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

การศึกษา คือ กระบวนการของสังคม

การศึกษา คือ การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

การศึกษา คือ การพัฒนาความสามารถ

การศึกษา คือ การสนองความต้องการที่จำเป็น (needs)

การศึกษา คือ เครื่องมือที่จะทำให้เกิดความเจริญงอกงาม

การศึกษา คือ การที่ทำให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่ควรได้

การศึกษา คือ การทำลายสัญชาตญาณอย่างสัตว์

การศึกษา คือ ชีวิต

การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม”^{๔๙}

สรุป การศึกษา หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ การหาความรู้ การค้นคว้าให้รู้ในสิ่งที่ต้องการ จะรู้ ส่งผลต่อความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย ทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้นักเรียนมีความสามารถพัฒนาชีวิตของตนเป็นอยู่ได้อย่างดี อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้นักเรียน เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนานักเรียน ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องคือละอองหังหาร มนังการ ละความเห็นแก่ตัว นักเรียนจะได้เป็นพลเมืองของชาติมีความประพฤติและนิสัยที่ดี จะได้อยู่ในสังคมอย่างมีสันติสุข

^{๔๘}สลิต รัชปต์ย์. “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษา คฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๘, หน้า ๔๐.

^{๔๙}รศ.วรวิทย์ วสินสรากร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา, ๒๕๔๕), หน้า ๘๕.

๒.๖ บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย ได้เปิดเป็นโรงเรียนวัด เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๔๑๕ โดยพระใบฎีกา คับ อินทสโข เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดสร้างขึ้น เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ และต่อมาท่านได้บริจาคที่ดินของวัดให้เป็นที่ปลูกสร้างอาคารเรียน เป็นพื้นที่ ๖ ไร่ ๒ งาน ๒๔ ตารางวา

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ขออนุญาตทางราชการเปิดเป็นโรงเรียนประชาบาล ชื่อว่าโรงเรียนประชาบาลตำบลศาลาลำมีชัย (วัดศาลาลำมีชัย) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียน เป็นโรงเรียนวัดศาลาลำมีชัย และใน วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๓ ทางราชการได้โอนโรงเรียนให้กับเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ดำเนินการโดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย เปิดสอนตั้งแต่ชั้นก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

ปรัชญาของสถานศึกษา : “วิชาการดี มีคุณธรรม นำกีฬา สิ่งแวดล้อมพัฒนาปวงประชา
ร่วมใจ”

วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา : “มีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทาง
วิชาการ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขด้วยชุมชนมีส่วนร่วม”

ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย สัญลักษณ์ สีประจำโรงเรียน

ปรัชญา

“วิชาการดี มีคุณธรรม นำกีฬา สิ่งแวดล้อมพัฒนา ปวงประชาร่วมใจ”

วิสัยทัศน์

มีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ พัฒนาผู้เรียนให้
เป็นคนดี มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขด้วยชุมชนมีส่วนร่วม

เป้าหมายของสถานศึกษา

๑. ให้เป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี
สุขภาพจิตดี และบุคลิกภาพที่ดี ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

๒. ชุมชนพอใจในคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่สามารถนำเอาวิชาการและความรู้ที่ได้
ไปใช้ในการเข้าศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพ

๓. เพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรให้เป็นครุมืออาชีพ โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร
จัดการ

๔. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
และเทคโนโลยีทั้งเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี

๕. รู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม ความก้าวหน้าทางวิชาการ และความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

๖. สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่น่าเรียน ป้องกันผู้เรียนให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดทั้งปวง

๗. ระดมทรัพยากรกำลังจากชุมชน ท้องถิ่น และรัฐมาร่วมกันในการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น

ภารกิจ

๑. จัดองค์กร และ โครงสร้างในการบริหารงาน โดยทุกคนมีส่วนร่วมมีการแบ่งสายงาน และภาระหน้าที่ตามลักษณะงานตามแผนปฏิบัติงานมีการประชุมวางแผนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

๒. จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ โดยการศึกษอบรมและศึกษาดูงาน

๓. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นพระประมุข

๕. พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง มีศักยภาพในการรับรู้งานข่าวสารและเทคโนโลยี

๖. จัดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นรักษาสีสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิใจในความเป็นไทย และท้องถิ่น

๗. จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม นำเอาภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการเรียนรู้

๘. พัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดพื้นที่บริเวณที่มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๙. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งแสวงหาความร่วมมือ ในการระดมทรัพยากรท้องถิ่น มาใช้พัฒนาการศึกษา

๑๐. จัดระบบนิเทศภายใน การวัดผลประเมินผลและทบทวนเพื่อตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาให้เป็นระบบ

๑๑. จัดหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

๑๒. จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ด้านภาษาและสังคมรอบตัว ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๑๓. ส่งเสริมคุณธรรมโดยสอดแทรกการเรียนรู้และพัฒนาด้านจิตใจ ในทุกสาระการเรียนรู้ และทุกกิจกรรม

๑๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายดี จิตใจดี ปลอดภัยจากยาเสพติด สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑๕. พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรที่คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมครบถ้วน

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัยมีการส่งเสริมการศึกษา โดยได้ใช้กลยุทธ์การจัดการศึกษาดังนี้คือ

กลยุทธ์ระดับสถานศึกษา

๑. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศและการใช้เทคโนโลยี การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ชุมชน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

๒. ปรับปรุงการบริหารจัดการ งานบุคคล งานงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

๓. กำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยส่งเสริมและสนับสนุนตามความสมควรของงบประมาณและเศรษฐกิจของชุมชน

๔. ปรับปรุงกระบวนการสอนทุกระดับ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

๕. ปรับปรุงและฟื้นฟูบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบงานพัสดุ และความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างโรงเรียน รู้จักประสานสัมพันธ์ มีจิตสำนึก อุทิศตน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่รู้ อุทิศตนต่องาน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

๖. ปรับปรุงและฟื้นฟูการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนี้ถึงความแตกต่างในความสามารถ ความถนัด และความสนใจในการเรียนรู้ ให้สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาของนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ สามารถศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

กลยุทธ์ระดับแผนงาน

ฝ่ายงานวิชาการ

๑. จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ
๒. พัฒนาระบบบริหารจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

๓. พัฒนางานนิเทศ การศึกษาภายใน โรงเรียน

๔. ผลิต จัดหา บำรุงรักษา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน

๕. ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากร ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและครูผู้สอน

๖. ส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้้อย่างหลากหลาย อีกทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความสำเร็จของโรงเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๒๕

- โรงเรียนได้รับประกาศนียบัตรเกียรติคุณและโล่รางวัลชนะเลิศโรงเรียนเทศบาลดีเด่น ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- โรงเรียนได้รับโล่รางวัลชมเชย ชนะการประกวดสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๕ กลุ่มทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาไทย จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ปีการศึกษา ๒๕๒๘

- โรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา (ขนาดใหญ่) ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๘ โดยโปรดเกล้าให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์พระราชทานเกียรติบัตรในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ณ ศาลาดุสิตาลัย และกระทรวงศึกษาธิการได้มอบป้ายประกาศให้แก่ทางโรงเรียนด้วย

ปีการศึกษา ๒๕๓๕, ๒๕๔๐

- โรงเรียนได้รับโล่เกียรติยศ และเกียรติบัตร การจัดบรรยายภาคสิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ๒ ปีซ้อน

ปีการศึกษา ๒๕๕๑

- โรงเรียนได้ผ่านการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้รับรางวัล “ระดับทอง” ของ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความสำเร็จของนักเรียน

๑.เด็กหญิงเสาวลักษณ์ แสงแพรว ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ การประกวดมารยาทไทย ระดับเด็กเล็ก ในโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๒.เด็กชายธนากร โอระพันธ์ เข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาด้านสุขภาพโครงการ “คนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๓.เด็กหญิงศิริมา เขียวโอพันธ์ เข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาด้านสุขภาพโครงการ “คนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๔.เด็กชายธิติสรรค์ วงศ์สีแก้ว ได้รับรางวัลชมเชยการประกวดวาดภาพระบายสี เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ หอสมุดแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช

๕.เด็กชายวรณิษฐ์ สุขศรี ได้รับรางวัลที่ ๒ การประกวดวาดภาพระบายสีของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ หอสมุดแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช

๖.เด็กชายณัฐวุฒิ ศรีสมุทร ได้รับรางวัลที่ ๑ การประกวดวาดภาพระบายสีของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ หอสมุดแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช

๗.เด็กหญิงกนกดาว จินโน ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณี เทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๘.เด็กหญิงนงศ์ลักษณ์ ชุ่นเส็ง ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมันระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๙.เด็กชายชยพล ชีถนอม ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๐.เด็กหญิงพัศตราภรณ์ แก้วพะวงศ์ ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมันระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๑.เด็กหญิงเบญจวรรณ ศรีสังข์ทอง ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมันระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๒.เด็กหญิงกนกดาว จินโน ได้รับรางวัลสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบเรื่อง ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณี เทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๓.เด็กหญิงเสาวลักษณ์ นนทแก้ว ได้รับรางวัลสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบเรื่องระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณี เทศกาลเดือนสิบ จ.นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๕๐

๑๔. เด็กหญิงชญ์ณัฐกฤษณ์ ขาวซัง เป็นผู้มีความสามารถสอบได้คะแนนดีเด่น วิชาภาษาอังกฤษตามโครงการส่งเสริมการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนปากพนัง

๑๕. เด็กชายศิวรักษ์ โชติวรรณ เป็นผู้มีความสามารถสอบได้คะแนนดีเด่น วิชาสังคมศึกษาและพลานามัย ตามโครงการส่งเสริมการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนปากพนัง

๑๖. เด็กหญิงฉานนาถ ศรีเมือง สอบได้ระดับรองชนะเลิศของบริษัทเสริมปัญญา ปีการศึกษา ๒๕๕๑

๑๗. เด็กหญิงฉานนาถ ศรีเมือง นักเรียนชั้น ป.๕ สอบได้ลำดับที่ ๖ วิชาวิทยาศาสตร์ ในการสอบแข่งขัน คนเก่งโครงการวิชาการนานาชาติ และได้เป็นตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษา เข้าร่วมแข่งขันระดับประเทศ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๑

๑๘. เด็กชายณัฐพงศ์ กิจพงศ์ สอบได้ลำดับที่ ๒ วิชาคณิตศาสตร์ในการสอบแข่งขัน คนเก่งโครงการวิชาการนานาชาติ และได้เป็นตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษา เข้าร่วมแข่งขันระดับประเทศ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๑

ความสำเร็จของนักเรียนชั้น ป.๖

ปีการศึกษา ๒๕๕๐ นักเรียนชั้น ป.๖ สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้

- โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จำนวน ๒๑ คน
- โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จำนวน ๖ คน
- โรงเรียนจุฬาภรณนัครศรีธรรมราช จำนวน ๓ คน
- โรงเรียนสาริตเทศบาลวัดเพชรจริก จำนวน ๑๕ คน

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ นักเรียนชั้น ป.๖ สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้

- สอบเข้าโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ได้จำนวน ๑๔ คน
- สอบเข้าโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ได้จำนวน ๑๐ คน
- สอบเข้าโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ๕ คน
- โรงเรียนโรงเรียนสาริตเทศบาลวัดเพชรจริก ได้จำนวน ๑๘ คน

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ นักเรียนชั้น ป.๖ สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้

- สอบเข้าโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ได้จำนวน ๒๕ คน

- สอบเข้าโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ได้จำนวน ๓๑ คน
- สอบเข้าโรงเรียนปากพนัง ได้จำนวน ๑ คน ได้ลำดับที่ ๑
- สอบเข้าโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก ได้จำนวน ๒๔ คน
- สอบแข่งขันคนเก่ง โครงการวิชาการนานาชาติ

วิชาคณิตศาสตร์ ได้ลำดับที่ ๒ คือ ค.ช. ณัฐพงศ์ กิจพงศ์

วิชาวิทยาศาสตร์ ได้ลำดับที่ ๖ คือ ค.ญ. ฉานนาถ ศรีเมือง

๒.๗ สภาพความเป็นจริงการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดการศึกษาในระดับประถมวัยมีอนุบาล ๑ - อนุบาล ๒ และระดับประถมศึกษาตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้นในแต่ละชั้นปีจะจัดแบ่งนักเรียนเข้าเรียนในห้องเรียนขึ้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยถ้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีจะจัดอยู่ในกลุ่ม ๓๐ % คือเข้าเรียนในห้อง ๑ หรือห้อง ๒ ตามลำดับคะแนนซึ่งเกิดจากการทดสอบในแต่ละครั้งเรียนใน หนึ่งเทอมการศึกษาจะมีการทดสอบประมาณ ๔ ครั้ง ถ้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางจะจัดอยู่ในกลุ่ม ๕๐% จะจัดนักเรียนเข้าเรียนในห้อง ๓ หรือ ห้อง ๔ ส่วนนักเรียนที่เหลือมีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำอยู่ในกลุ่ม ๒๐ % จะจัดเข้าเรียนในห้อง ๕ หรือห้อง ๖

จากการจัดเข้าเรียนในแต่ละห้องเรียนของแต่ละระดับชั้นจากการสังเกตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะสอดคล้องกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนักเรียนที่เรียนในห้อง ๑ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่านักเรียนในห้องอื่น ๆ จากการสอนของผู้วิจัยก็สังเกตเห็นได้ชัด โดยเฉพาะนักเรียนห้องที่ ๕ และห้องที่ ๖ แทบจะไม่สนใจในเรื่องการเรียน ชอบเล่น ชอบคุยไม่รักการเรียนเท่าที่ควรจะเป็น แต่นักเรียนห้อง ๑ และห้อง ๒ ส่วนใหญ่มีความตั้งใจ สนใจในการเรียนมาก ทำการบ้านได้เสร็จเกือบทุกคน มีความขยันในการเรียนมากได้ข่าวจากผู้ปกครองบอกว่านอนคิดค้นเพื่อที่จะทำการบ้าน

นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัยส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเรียน เห็นได้จากกรณีที่นักเรียนมาโรงเรียนตั้งแต่ตอนเช้าตรู่ ชอบที่จะมาโรงเรียนเห็นได้จากสถิติการมาโรงเรียนในแต่ละวันมีมากถึง ๙๙ % กว่าและมีความขยัน ความอดทนในการเรียนสูงมากเพราะทางโรงเรียนมีการจัดสอนเสริมตั้งแต่เวลา ๐๗.๓๐ น.และเลิกเรียนในเวลา ๑๗.๐๐ น. และในบางช่วงมีการเรียน

ในวันเสาร์ทุกชั้นเรียน และวันอาทิตย์รวมถึงวันหยุดราชการในบางวันบางห้องเรียน โดยเฉพาะห้อง ๑ หรือ ห้อง ๒

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกิจ มลสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ และด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑^{๙๐}

ว่าที่ร้อยตรี ชนะ ชมเชย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่), ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม), ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) และด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๒) ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ของผู้ปกครอง ที่มีเพศต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ อาชีพต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^{๙๐}สุกิจ มลสวัสดิ์, “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์สาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒, ๑๗๐ หน้า.

๓) ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา พบว่า การพิจารณาวิเคราะห์หาเหตุผลในการศึกษามีน้อย มีสมาธิในการทำงานและการเรียนสั้น ขาดความรับผิดชอบและการวางแผนในอนาคต แนวทางแก้ไข ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ปกครองต้องให้ความรักความเข้าใจ ความอบอุ่นแก่ลูก ควรจัดกิจกรรมการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิ และส่งเสริมในการปลูกจิตสำนึก เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง^{๕๒}

บุญมี บุญเยี่ยม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด” ผลการวิจัยพบว่า

๑. การนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก

๒. พนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต ที่มีประวัติการผ่านการฝึกอบรมต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

๓. พนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต มีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยแรงจูงใจภายนอก และใช้อิทธิบาท ๔ มากน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน วิธีนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ คือ ต้องสร้างฉันทะให้เกิดขึ้นในใจของตนเป็นเบื้องต้นก่อน เพื่อให้เกิดความชอบหรืออยากที่จะทำงานนั้น ๆ จากนั้นต้องใช้วิริยะคือความเพียรพยายาม ความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จตามเป้าหมาย ในขณะที่ทำงานต้องมีจิตตะคือความตั้งใจหรือเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีมีคุณภาพและสุดท้ายต้องใช้วิมังสา คือการพิจารณาไตร่ตรองงานที่ทำอย่างรอบคอบ มีการตรวจสอบข้อบกพร่องจากการทำงานแล้วหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นในครั้งต่อ ๆ ไป เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

^{๕๒}ว่าที่ร้อยตรี ชนะ ชมเชย, “ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา”, สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, ๑๗๕ หน้า.

ข้อเสนอแนะในการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบิน ภูเก็ต คือ ในการทำงานทุกครั้งควรทำให้ชอบในงานนั้น เพื่อจะได้มีความสุขและสนุกกับการทำงาน ผู้บังคับบัญชาควรมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของพนักงาน ควรมีความขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความตั้งใจและเอาใจใส่ ต่อการทำงาน ควรหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ควรปรับปรุงวิธีการทำงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและควรร่วมกันทำงานเป็นทีม^{๑๑}

สถิต รัชปัทย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ความเข้าใจในองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ อันประกอบไปด้วย ฉันทะ คือความพึงพอใจ วิริยะ คือ ความเพียร จิตตะ คือ เอาใจใส่ใฝ่ใฝ่ วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง โดยนักศึกษาคณะใหญ่ (ร้อย ละ ๗๘.๓๕) มีความเข้าใจความหมายที่ถูกต้องตรงกัน

ด้านวิธีปฏิบัตินั้น พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนะที่คล้ายคลึงกันว่า ในการ ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นแล้ว เป้าหมายที่ตั้งไว้ก็คือการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ต้องเริ่มที่ฉันทะให้ เกิดขึ้นในใจของตนเองก่อน คือ รักชอบอยากที่จะทำในสิ่งนั้น จากนั้นจะต้องใช้วิริยะก็คือ ความ เพียรพยายาม มีความอดทนไม่ท้อถอย พยายามทำทุกอย่างสุดความสามารถ เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำ ประสบผลสำเร็จดังเป้าหมาย ซึ่งจะต้องอาศัยจิตตะ คือ การที่ใจจดจ่อกับสิ่งที่ตนเองทำ มุ่งมั่นที่จะ ทำให้สำเร็จ หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคก็ควรจะใช้วิมังสา คือ การไตร่ตรองหาเหตุผล วิเคราะห์ถึง ปัญหาที่เกิดขึ้น พยายามแก้ไขปัญหาเพื่อให้ปัญหานั้นผ่อนคลายหรือสิ้นสุดลงไป การงานหรือสิ่งที่ ทำนั้นก็จะประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

การนำองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไปประยุกต์หรือปรับใช้กับการศึกษาเล่าเรียนของ นักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๔.๗๘) มีการนำไปใช้เป็นปกติวิสัยทั้งการปฏิบัติโดย ตั้งใจและไม่ตั้งใจ จากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาคณะใหญ่ได้ยึดหลักปฏิบัติ ไปใช้ในการศึกษา เล่าเรียน โดยมีใจรักในสถาบันการศึกษาของตน มีความรักและความชอบในสาขาวิชาคำนึงถึง เป้าหมายที่ตนเองต้องการ พยายามและกระตือรือร้นที่จะศึกษา ตรงเวลาและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจใฝ่ใฝ่อยู่กับการศึกษา ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งหาวิธีแก้ปัญหาเมื่อเกิดข้อสงสัย มีความ สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ยังคงให้ความสำคัญในหลักอิทธิบาท ๔ อย่างไม่

^{๑๑}บุญมี บุญเอี่ยม, “ศึกษารนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, ๑๑๕หน้า.

เต็มทีนัก คือ รักที่จะเรียนแต่ไม่พยายาม หรือพยายามเรียนแต่ขาดสมาธิ เป็นต้น จึงทำให้การเรียนไม่ประสบผลเท่าที่ควร

โดยสรุปผลการศึกษาค้นคว้านี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนนักศึกษาคุณหัสต์ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป^{๔๔}

คณิงเดช แก้วขวัญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๐ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔๐ มีการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๐ พนักงานบริหารส่วนตำบล มีการใช้อิทธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติงานด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปวช.-ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป มีการใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงานด้านฉันทะ และวิริยะอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านจิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับปานกลาง^{๔๕}

เบญจวรรณ นครพัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ ด้านวิมังสา มีปัญญาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของ

^{๔๔} สติธ รัชปิตย์, “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุณหัสต์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, ๗๘ หน้า.

^{๔๕} คณิงเดช แก้วขวัญ, “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), ๑๐๐ หน้า.

บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้/เดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑^{๖๖}

วสันต์ เกร์ริต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค ๘” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค ๘ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค ๘ พบว่าบุคลากรที่มีเพศและสายงานแตกต่างกัน มีระดับค่าเฉลี่ยการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรม ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะและแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิต คือ บุคลากรควรมีความพอใจในตนเอง มีความรักในสิ่งที่ทำ ไม่อิจฉาริษยา รู้จักบทบาทหน้าที่ ดำเนินชีวิตตามอัตภาพ ลดการยึดติด ตลอดจนบุคลากรควรมีความเพียรพยายาม กระตือรือร้น แก้อึดใจผิดพลาด ปรับปรุงการทำงาน หมั่นศึกษาหาความรู้นำมาพัฒนางานให้สำเร็จ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ^{๖๗}

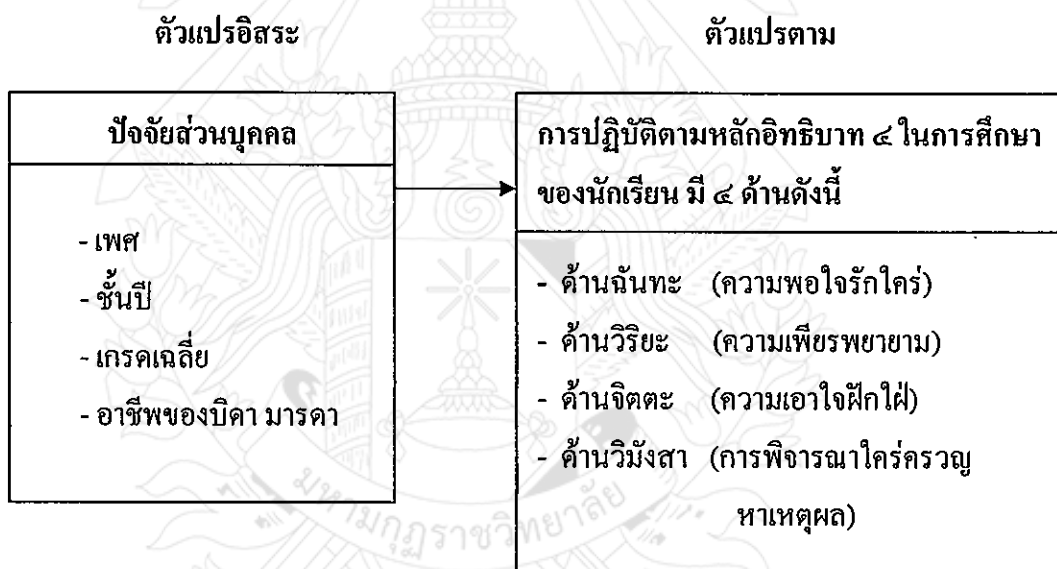

^{๖๖}เบญจวรรณ นครพัฒน์, “การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕, ๑๓๕ หน้า.

^{๖๗}วสันต์ เกร์ริต, “การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติ ภาค ๘”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑, ๕๐ หน้า.

๒.๕ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๕๕} พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตภาโณ)^{๕๖} และพ.อ.ปิ่น นุทกันต์ และผลงานวิจัยต่าง ๆ หลายเล่ม ซึ่งอยู่กระจัดกระจายนำมาผสมผสาน สังเคราะห์ วิเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของผู้นวิจัย ที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา โดยพบว่าเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย อาชีพของบิดามารดา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงเป็นรูปแบบ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๕๔}ที่.ปา ๑๑/๒๓๑/๒๓๓ ; อภิ.วิ.๓๕/๕๐๕/๒๕๒

^{๕๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๑๘๖ .

^{๕๖}พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตภาโณ), นิเทศธรรม, อ่างแก้ว, หน้า ๑๔๐.

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร

ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๒ จำนวน ๗๖๕ คน^{*}

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan^๒ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๖๐ คน

^{*}ฝ่ายวิชาการ, รายงานการศึกษา(ภาคสถิติ)และรายงานครู, (นครศรีธรรมราช : โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย, ๒๕๕๒), (อัดสำเนา).

^๒สงศรี ชมภูวงค์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๔.

๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เทคนิคและวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ใช้การสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling)^๓ คำนวณหากกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นเรียนแต่ละห้อง โดยใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก^๔ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชั้นปี	จำนวนนักเรียน (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	๒๓๓	๗๕
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๒๕๓	๘๖
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖	๒๗๕	๘๕
รวม	๗๖๑	๒๖๐

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดา มารดา จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปาน

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕-๖๑.

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

กลาง น้อย และน้อยที่สุด มี ๔ ด้านดังนี้ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา จำนวน ๒๒ ข้อ โดยมีการให้คะแนนระดับการปฏิบัติอิทธิบาท ๔ ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน^๕ ดังนี้

การปฏิบัติอิทธิบาท ๔ มากที่สุด	ให้	๕	คะแนน
การปฏิบัติอิทธิบาท ๔ มาก	ให้	๔	คะแนน
การปฏิบัติอิทธิบาท ๔ ปานกลาง	ให้	๓	คะแนน
การปฏิบัติอิทธิบาท ๔ น้อย	ให้	๒	คะแนน
การปฏิบัติอิทธิบาท ๔ น้อยที่สุด	ให้	๑	คะแนน

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม^๖ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ แปลความว่า	การปฏิบัติอิทธิบาท ๔	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ แปลความว่า	การปฏิบัติอิทธิบาท ๔	มาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ แปลความว่า	การปฏิบัติอิทธิบาท ๔	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ แปลความว่า	การปฏิบัติอิทธิบาท ๔	น้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ แปลความว่า	การปฏิบัติอิทธิบาท ๔	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Opened form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑. กำหนดจุดมุ่งหมายและ/หรือกรอบการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม

๓.๔.๒. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปและการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๔.๓. เขียนนิยามปฏิบัติการให้ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละลักษณะที่ต้องการวัด และสร้างข้อคำถามตามที่ได้นิยามไว้

^๕บุญชุม ศรีสะอาด, วิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๘๘.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐.

๓.๔.๔. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า ๐.๕๐ ลงมา ไปทำการปรับปรุงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบไปด้วย

๑). ผศ.ดร.เดชชาติ ตริทรัพย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒). ผศ.พิเศษ ดร.สังศรี ชมพวงค์ อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓). นางสาวเขวาลักษณ์ เลียบวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ (สังคมศึกษา) รักษาการรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓.๔.๕. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย ที่มีสภาพเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บจริงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ ๐.๘๑

๓.๔.๖. นำแบบสอบถามที่ได้จากการ (try out) แล้วมาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

๓.๕.๑. นำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช ไปมอบให้ผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

๓.๕.๒. นำแบบสอบถามไปมอบให้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๒๖๐ ชุด โดยเก็บแบบสอบถาม ด้วยตัวเอง

๓.๕.๓. อธิบายการตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยใช้เวลาเก็บข้อมูลภายใน ๓ วัน และได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน ๒๖๐ ชุด ครบสมบูรณ์ ๑๐๐ %

๓.๕.๔. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผล

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนำมาตรวจสอบความถูกต้องว่าได้กรอกข้อมูลครบทุกช่องแล้วก็นำแบบสอบถามไปลงรหัสให้ครบทุกแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่อง ไมโครคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ดังนี้

๓.๖.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

๓.๖.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอริยบท๔ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง ๒ ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓.๖.๓ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบ Z-test F-test และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการ scheffe's

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๗.๑ หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เทคนิควิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ใช้การสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling)

กำหนดหากรุ่นตัวอย่างของแต่ละชั้นปีและแต่ละห้องโดยใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

๓.๗.๒ หาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) ซึ่งมีสูตร ซึ่งมีสูตร^๑ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

^๑เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

เมื่อ IOC แทน คำนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

$\frac{\sum R}{N}$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

๓.๗.๓ หากความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตร^๔ ดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

N แทน จำนวนข้อคำถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๓.๗.๔ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หาค่าร้อยละจากสูตร^๕ ดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

๓.๗.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลหาคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) จากสูตร^๖ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum fX$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

^๔ เรื่องเดียวกัน.

^๕ ธานินทร์ ศิลป์จารุ, วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิ.อินเตอร์ พรินท์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕๒.

^๖ ส่องศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, อ่างแก้ว, หน้า ๗๐.

๓.๗.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร^{๑๑}
ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum f(X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum f(X - \bar{X})^2$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับกำลังสอง
 ของค่าเบี่ยงเบนของข้อมูลแต่ละตัว
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

๓.๗.๗ การวิเคราะห์โดยหาค่า Z- test จากสูตร^{๑๒} ดังนี้

$$Z = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad (df = \infty)$$

\bar{X}_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ ๑

\bar{X}_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ ๒

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ ๑

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ ๒

n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ใน กลุ่มที่ ๑

n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มที่ ๒

๓.๗.๘ การวิเคราะห์โดยหาค่า F-Test จากสูตร^{๑๓} ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F แทน ค่าการแจกแจงของ F

MS_b แทน ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

๓.๗.๙ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี เชฟเฟ (Scheffe)^{๑๔}

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๔.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๔-๘๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ของประชาชนที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย อาชีพ

๓) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๖๐ คน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

SS แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน

Z value แทน	Z distribution	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ๒ กลุ่ม
F value แทน	F distribution	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม
P value แทน		ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญของข้อมูล Sig.
* แทน		ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
** แทน		ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
*** แทน		ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา

ตอนที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน

ตอนที่ ๕ ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๐๘	๔๑.๕๔
หญิง	๑๕๒	๕๘.๔๖
รวม	๒๖๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๑๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๔๖ และเป็นเพศชาย มีจำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๔

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓๘	๑๐.๐๐
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๗	๓๓.๔๖
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๓๖.๕๔
รวม	๒๖๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีจำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๔ รองลงมาเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีจำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๖ และเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีจำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒๑	๘.๐๘
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๑๓๔	๕๑.๕๔
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๑๐๕	๔๐.๓๘
รวม	๒๖๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีจำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕๔ รองลงมา มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๘ และมีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า มีจำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘ น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๔ แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา

อาชีพของบิดา มารดา	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรกรรม / รับจ้าง	๕๕	๓๘.๐๘
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๕	๔๐.๓๘
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๔	๑๖.๕๒
ลูกจ้าง	๑๒	๔.๖๒
รวม	๒๖๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๘ รองลงมา อาชีพ เกษตรกรรม / รับจ้าง มีจำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐๘ อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๒ และอาชีพลูกจ้าง มีจำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๒ น้อยที่สุด

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช

หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๓.๓๐	๐.๕๘	ปานกลาง
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๓.๔๔	๐.๕๕	ปานกลาง
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๓.๔๘	๐.๖๐	ปานกลาง
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	๓.๓๖	๐.๕๘	ปานกลาง
รวม	๓.๔๐	๐.๕๒	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับ ปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)

ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนมีความตั้งใจฟังครูสอน	๓.๔๘	๐.๗๑	ปานกลาง
๒. นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในแต่ละรายวิชานอกเหนือจากการสอนของครู	๓.๐๖	๐.๘๔	ปานกลาง
๓. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการอ่านหนังสือทุกรายวิชาที่เรียน	๓.๒๒	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. นักเรียนซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน	๒.๕๕	๐.๕๘	ปานกลาง
๕. นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยากทำการบ้านเมื่อครูมอบหมายให้ทำ	๓.๔๘	๐.๕๐	ปานกลาง
๖. นักเรียนมีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น	๓.๖๒	๐.๘๔	มาก
รวม	๓.๓๐	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีความตั้งใจฟังครูสอนกับนักเรียนมีความกระตือรือร้นอยากทำการบ้านเมื่อครูมอบหมายให้ทำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และ นักเรียนซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)

ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา	๓.๕๔	๐.๗๔	มาก
๒. นักเรียนมีความอดทนต่อการศึกษา	๓.๖๐	๐.๘๕	มาก
๓. นักเรียนไม่ทอดทิ้งอุปสรรคในการศึกษา	๓.๔๗	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ครูได้มอบหมายให้ทำ	๓.๕๓	๐.๘๘	มาก
๕. นักเรียนมีความพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเมื่อไม่ เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน	๓.๒๗	๐.๕๒	ปานกลาง
๖. นักเรียนมีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจใน เนื้อหาที่เรียน	๓.๒๗	๐.๕๓	ปานกลาง
รวม	๓.๔๔	๐.๕๕	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความอดทนต่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา และ นักเรียนมีความพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน กับ นักเรียนมีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)

ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนเอาใจใส่ในการบ้านที่ครูสั่งให้นักเรียนทำงานสำเร็จ	๓.๕๕	๐.๘๔	มาก
๒. นักเรียนไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อยลหายไปจากการศึกษา	๓.๒๘	๐.๘๒	ปานกลาง
๓. นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน	๓.๖๒	๐.๘๑	มาก
๔. นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียนรู้ค้นคว้าด้วยตนเองทุกวิชาที่เรียน	๓.๓๕	๐.๘๖	ปานกลาง
๕. นักเรียนมีความเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ	๓.๕๑	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๔๘	๐.๖๐	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนเอาใจใส่ในการบ้านที่ครูสั่งให้นักเรียนทำงานสำเร็จ และนักเรียนไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อยลหายไปจากการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)

ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลที่ดีมาใช้ในการศึกษา	๓.๓๒	๐.๘๗	ปานกลาง
๒. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลมาใช้ในการทำข้อสอบ	๓.๕๒	๐.๘๒	มาก
๓. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาเรียนรู้ข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง	๓.๒๗	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. นักเรียนมีการพิจารณาผลการสอบจากการเรียนเมื่อผลการสอบได้ไม่ดีตามที่คาดหวังไว้	๓.๓๗	๐.๕๑	ปานกลาง
๕. นักเรียนมีการพิจารณาวิธีเรียนแบบใหม่ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้เร็วยิ่งขึ้น	๓.๓๕	๐.๕๐	ปานกลาง
รวม	๓.๓๖	๐.๕๘	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลมาใช้ในการทำข้อสอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนมีการพิจารณาผลการสอบจากการเรียนเมื่อผลการสอบได้ไม่ดีตามที่คาดหวังไว้ และ นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาเรียนรู้ข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรี ธรรมราช จำแนกตามเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ

หลักอิทธิบาท๔	ระดับการปฏิบัติ					
	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๓.๑๖	๐.๖๖	ปานกลาง	๓.๔๐	๐.๕๐	ปานกลาง
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๓.๓๐	๐.๖๘	ปานกลาง	๓.๕๕	๐.๕๑	มาก
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๓.๒๖	๐.๖๗	ปานกลาง	๓.๖๖	๐.๔๕	มาก
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	๓.๒๖	๐.๖๓	ปานกลาง	๓.๔๖	๐.๕๔	ปานกลาง
รวม	๓.๒๔	๐.๖๐	ปานกลาง	๓.๕๑	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของ นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง ๔ ด้าน เพศชาย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน เพศหญิง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เพศหญิง พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวิริยะ (ความ เพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามชั้นปี

หลักอิทธิบาท๔	ระดับการปฏิบัติ								
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔			ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕			ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๓.๐๒	๐.๔๕	ปานกลาง	๓.๔๓	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๔๒	๐.๖๐	ปานกลาง
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๓.๑๖	๐.๖๑	ปานกลาง	๓.๕๑	๐.๕๔	มาก	๓.๖๑	๐.๕๕	มาก
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๖๐	๐.๕๑	มาก	๓.๖๑	๐.๖๑	มาก
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	๓.๑๔	๐.๕๖	ปานกลาง	๓.๔๖	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๔๖	๐.๕๕	ปานกลาง
รวม	๓.๑๓	๐.๕๐	ปานกลาง	๓.๕๐	๐.๔๕	ปานกลาง	๓.๕๓	๐.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ อยู่ในระดับปานกลาง และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ								
	๒.๐๐ หรือต่ำกว่า			๒.๐๑ - ๓.๐๐			๓.๐๑ - ๔.๐๐		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๒.๘๓	๐.๕๒	ปานกลาง	๓.๑๕	๐.๕๒	ปานกลาง	๓.๕๔	๐.๕๘	มาก
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๒.๕๕	๐.๕๖	ปานกลาง	๓.๓๔	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๖๘	๐.๕๖	มาก
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๓.๑๒	๐.๕๐	ปานกลาง	๓.๓๖	๐.๕๗	ปานกลาง	๓.๖๗	๐.๕๖	มาก
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	๒.๕๐	๐.๕๐	ปานกลาง	๓.๒๕	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๕๕	๐.๕๘	มาก
รวม	๒.๕๖	๐.๔๒	ปานกลาง	๓.๓๐	๐.๔๘	ปานกลาง	๓.๖๒	๐.๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนมหาดวิทยาลัยอำนาจ
เมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา

หลักอิทธิบาท๔	ระดับการปฏิบัติ											
	เกษตรกรรม / รับจ้าง		ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว		รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ		อื่นๆ		รวม			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านนันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๔๓	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๓๐	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๒๒	๐.๖๑	ปานกลาง
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๓.๓๓	๐.๕๔	ปานกลาง	๓.๕๓	๐.๕๕	มาก	๓.๕๓	๐.๖๒	มาก	๓.๓๑	๐.๕๔	ปานกลาง
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๓.๓๗	๐.๕๗	ปานกลาง	๓.๕๗	๐.๕๗	มาก	๓.๕๐	๐.๖๖	ปานกลาง	๓.๕๕	๐.๕๐	มาก
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล)	๓.๒๕	๐.๕๔	ปานกลาง	๓.๔๖	๐.๖๐	ปานกลาง	๓.๓๕	๐.๕๗	ปานกลาง	๓.๕๕	๐.๖๕	มาก
รวม	๓.๒๘	๐.๕๕	ปานกลาง	๓.๕๐	๐.๕๐	ปานกลาง	๓.๔๒	๐.๕๓	ปานกลาง	๓.๔๑	๐.๖๕	ปานกลาง

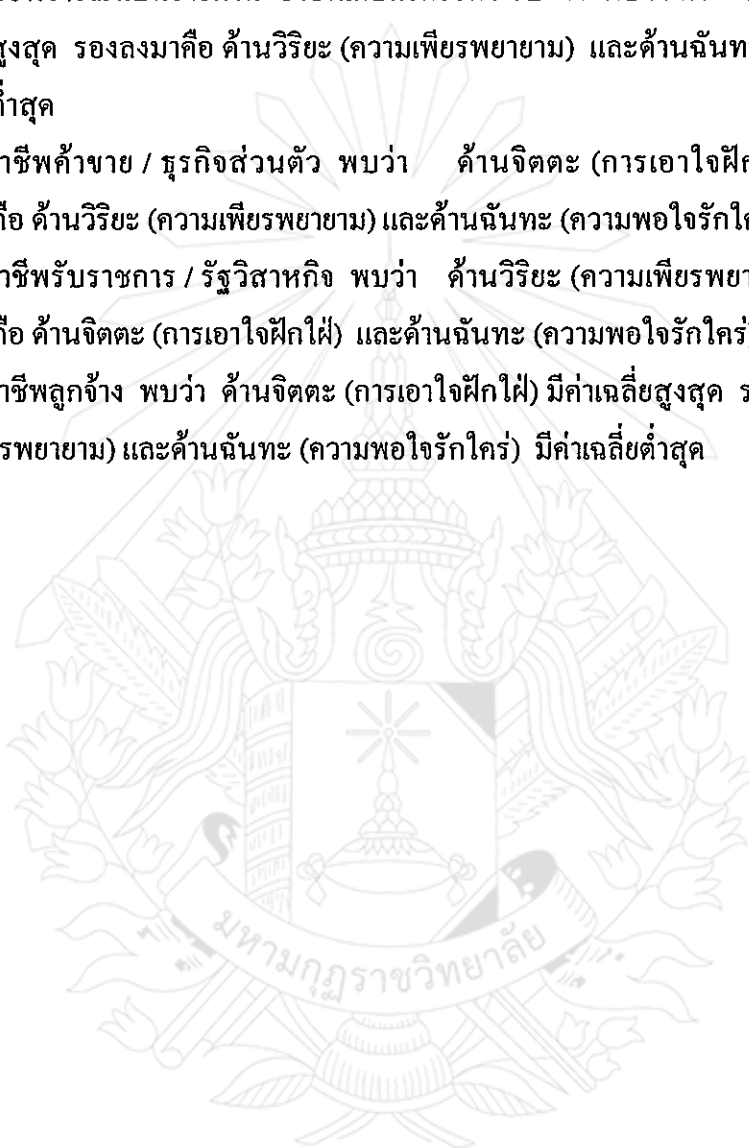
จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อาชีพลูกจ้าง พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๐๘	๓.๒๔	๐.๖๐	ปานกลาง
หญิง	๑๕๒	๓.๕๑	๐.๔๒	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๓๘	๐.๕๑	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน เพศชาย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนเพศชายมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาน้อยกว่านักเรียนเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศต่างกัน

เพศ	n	\bar{X}	S.D	Z	P - value
ชาย	๑๐๘	๓.๒๔	๐.๖๐	-๔.๓๓***	๐.๐๐
หญิง	๑๕๒	๓.๕๑	๐.๔๒		

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า นักเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๐๘	๓.๑๖	๐.๖๖	ปานกลาง
หญิง	๑๕๒	๓.๔๐	๐.๕๐	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๒๘	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้าน ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) เพศชาย และเพศหญิง อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนเพศชายมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาน้อยกว่านักเรียนเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีเพศต่างกัน

เพศ	n	\bar{X}	S.D	Z	P - value
ชาย	๑๐๘	๓.๑๖	๐.๖๖	-๓.๔๖***	๐.๐๐
หญิง	๑๕๒	๓.๔๐	๐.๕๐		

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า นักเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๐๘	๓.๓๐	๐.๖๘	ปานกลาง
หญิง	๑๕๒	๓.๕๕	๐.๕๑	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๓	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) เพศชาย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนเพศชายมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาน้อยกว่านักเรียนเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีเพศต่างกัน

เพศ	n	\bar{X}	S.D	Z	P - value
ชาย	๑๐๘	๓.๓๐	๐.๖๘	-๓.๒๘***	๐.๐๐
หญิง	๑๕๒	๓.๕๕	๐.๕๑		

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า นักเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๐๘	๓.๒๖	๐.๖๗	ปานกลาง
หญิง	๑๕๒	๓.๖๖	๐.๔๕	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๖	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้าน จิตตะ (การเอาใจใส่) เพศชาย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเพศหญิง อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนเพศชายมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาน้อยกว่านักเรียนเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีเพศต่างกัน

เพศ	n	\bar{X}	S.D	Z	P - value
ชาย	๑๐๘	๓.๒๖	๐.๖๗	-๕.๒๒***	๐.๐๐
หญิง	๑๕๒	๓.๖๖	๐.๔๕		

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า นักเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๐๘	๓.๒๖	๐.๖๓	ปานกลาง
หญิง	๑๕๒	๓.๔๖	๐.๕๔	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๓๖	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้าน วิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) เพศชาย และเพศหญิง อยู่ในระดับปานกลาง โดย นักเรียนเพศชายมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาน้อยกว่านักเรียนเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีเพศต่างกัน

เพศ	n	\bar{X}	S.D	Z	P - value
ชาย	๑๐๘	๓.๒๖	๐.๖๓	-๓.๑๒**	๐.๐๑
หญิง	๑๕๒	๓.๔๖	๐.๕๔		

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า นักเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๑

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๗๘	๓.๑๓	๐.๕๐	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๗	๓.๕๐	๐.๔๕	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๕๕	๓.๕๓	๐.๕๑	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๓๕	๐.๔๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามชั้นปี โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษามากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษามากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปีต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - value
ระหว่างกลุ่ม	๘.๒๗๓	๒	๔.๑๓๖	๑๗.๔๐๖***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๖๑.๐๗๔	๒๕๗	๐.๒๓๘		
รวม	๖๙.๓๔๗	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

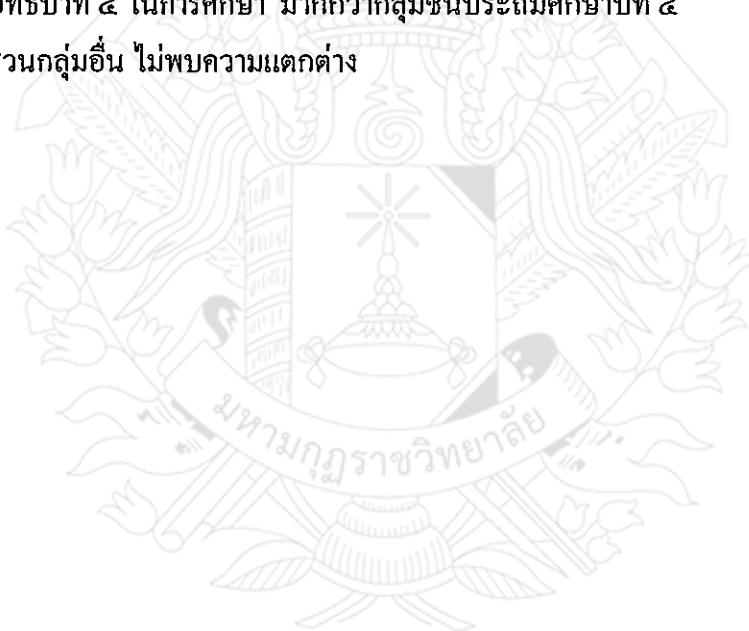
จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน

ชั้นปี	\bar{X}	ประถมศึกษาปีที่ ๔	ประถมศึกษาปีที่ ๕	ประถมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๑๓	๓.๕๐	๓.๕๓
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓.๑๓	-	๐.๓๗*	๐.๔๐*
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๓.๕๐		-	๐.๐๓
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๓.๕๓			-

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน เป็นรายคู่พบว่า กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๗๘	๓.๐๒	๐.๔๕	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๗	๓.๔๓	๐.๕๕	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๕๕	๓.๔๒	๐.๖๐	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๓๐	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามชั้นปี ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - value
ระหว่างกลุ่ม	๕.๐๒๗	๒	๔.๕๑๓	๑๔.๗๕๑***	๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๗๘.๖๓๖	๒๕๗	๐.๓๐๖		
รวม	๘๓.๖๖๓	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

ชั้นปี	\bar{X}	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา
		ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖
		๓.๐๒	๓.๔๓	๓.๔๒
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓.๐๒	-	๐.๔๑*	๐.๔๐*
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๓.๔๓		-	๐.๐๑
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๓.๔๒			-

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) เป็นรายคู่ พบว่าต่างกัน จำนวน ๒ คู่คือ ๑). กลุ่มชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ กับ กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ๒).กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กับ กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕และกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอริบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๗๘	๓.๑๖	๐.๖๑	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๗	๓.๕๑	๐.๕๔	มาก
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๓.๖๑	๐.๕๕	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๔	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอริบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามชั้นปี ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ อยู่ในระดับปานกลาง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอริบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอริบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอริบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - value
ระหว่างกลุ่ม	๕.๑๖๕	๒	๒.๕๘๒	๑๔.๓๑๓***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๘๒.๓๑๕	๒๕๗	๐.๓๒๐		
รวม	๘๗.๔๘๐	๒๕๙			

*** แดกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอริบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) แดกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

ชั้นปี	\bar{X}	ประถมศึกษาปีที่ ๔	ประถมศึกษาปีที่ ๕	ประถมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๑๖	๓.๕๑	๓.๖๑
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓.๑๖	-	๐.๓๕*	๐.๔๕*
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๓.๕๑		-	๐.๑๐
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๓.๖๑			-

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) เป็นรายคู่ พบว่า ต่างกัน จำนวน ๒ คู่คือ ๑). กลุ่มชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ กับ กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ๒).กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖กับ กลุ่มชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๗๘	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๗	๓.๖๐	๐.๕๑	มาก
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๕๕	๓.๖๑	๐.๖๑	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๘	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามชั้นปี ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - value
ระหว่างกลุ่ม	๕.๕๔๖	๒	๔.๕๗๓	๑๕.๓๐๓***	๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๘๓.๕๑๘	๒๕๗	๐.๓๒๕		
รวม	๘๙.๐๖๔	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

ชั้นปี	\bar{X}	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา
		ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖
		๓.๑๘	๓.๖๐	๓.๖๑
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓.๑๘	-	๐.๔๒*	๐.๔๓*
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๓.๖๐		-	๐.๐๑
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๓.๖๑			-

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปี ต่างกัน ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) เป็นรายคู่ พบว่าต่างกัน จำนวน ๒ คู่คือ ๑). กลุ่มชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ กับ กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ๒).กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖กับ กลุ่มชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามชั้น ปี

ชั้นปี	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๗๘	๓.๑๔	๐.๕๖	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๗	๓.๔๖	๐.๕๕	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๓.๔๖	๐.๕๕	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๓๗	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามชั้นปี ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษาด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) มากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา
(การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีชั้นปี ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - value
ระหว่างกลุ่ม	๕.๖๐๕	๒	๒.๘๐๕	๘.๖๖๗***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๘๓.๑๕๕	๒๕๗	๐.๓๒๔		
รวม	๘๘.๗๖๘	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน
การศึกษา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีชั้นปีต่างกัน

ชั้นปี	\bar{X}	ประถมศึกษาปีที่ ๔	ประถมศึกษาปีที่ ๕	ประถมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๑๔	๓.๔๖	๓.๔๖
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓.๑๔	-	๐.๓๒*	๐.๓๒*
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๓.๔๖		-	๐.๐๐
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๓.๔๖			-

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีชั้นปีต่างกัน ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) เป็นรายคู่ พบว่าต่างกัน จำนวน ๒ คู่คือ ๑) กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ กับ กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และ ๒) กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กับ กลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒๑	๒.๕๖	๐.๔๒	ปานกลาง
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๑๓๔	๓.๓๐	๐.๔๘	ปานกลาง
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๑๐๕	๓.๖๒	๐.๔๕	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๐	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน การศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรด เฉลี่ยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P - value
ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๔๗๘	๒	๕.๒๓๙	๒๒.๘๗๒***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๕๘.๘๖๕	๒๕๗	๐.๒๒๙		
รวม	๖๙.๓๔๓	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๐ พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

เกรดเฉลี่ย	\bar{X}	๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๐๑ - ๔.๐๐
		๒.๕๖	๓.๓๐	๓.๖๒
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๕๖	-	๐.๓๔*	๐.๖๖*
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๓๐	-	-	๐.๓๒*
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๓.๖๒	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่าต่างกันจำนวน ๓ คู่ คือ ๑). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ กับ กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ๒). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ ๓). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ โดยกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐

กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒๑	๒.๘๗	๐.๕๒	ปานกลาง
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๑๓๔	๓.๑๕	๐.๕๒	ปานกลาง
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๑๐๕	๓.๕๔	๐.๕๘	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๓๐	๐.๕๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔๒ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๓ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๕๗๐	๒	๕.๗๘๕	๑๑.๕๓๕***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๗๖.๐๕๓	๒๕๗	๐.๒๙๖		
รวม	๘๗.๖๖๓	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๓ พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

ตารางที่ ๔.๔๔ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

เกรดเฉลี่ย	\bar{X}	๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๐๑ - ๔.๐๐
		๒.๕๖	๓.๓๐	๓.๖๒
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๕๖	-	๐.๓๔*	๐.๖๖*
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๓๐	-	-	๐.๓๒*
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๓.๖๒	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๔๔ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) เป็นรายคู่ พบว่า ๑). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑-๓.๐๐ กับ กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ๒).กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑-๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ๓).กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑-๔.๐๐กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑-๓.๐๐ โดยกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑-๓.๐๐

กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑-๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒๑	๒.๕๕	๐.๕๖	ปานกลาง
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๑๓๔	๓.๓๔	๐.๕๕	ปานกลาง
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๑๐๕	๓.๖๘	๐.๕๖	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๔	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔๕ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๖ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๒๗๖	๒	๖.๑๓๘	๑๕.๕๑๔***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๗๕.๒๑๒	๒๕๗	๐.๓๐๘		
รวม	๘๗.๔๘๘	๒๕๙			

*** แดกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๖ พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) แดกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๔๗ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

เกรดเฉลี่ย	\bar{X}	๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๐๑ - ๔.๐๐
		๒.๕๕	๓.๓๔	๓.๖๘
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๕๕	-	๐.๓๕*	๐.๗๓*
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๓๔	-	-	๐.๓๔*
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๓.๖๘	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๔๗ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) เป็นรายคู่ พบว่า ๑). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ กับ กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ๒). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ ๓). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ โดย กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐

กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒๑	๓.๑๒	๐.๕๐	ปานกลาง
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๑๓๔	๓.๓๖	๐.๕๗	ปานกลาง
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๑๐๕	๓.๖๗	๐.๕๖	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๘	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔๘ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๔๙ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๕.๘๖๐	๒	๔.๕๓๐	๑๕.๑๕๕***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๘๓.๖๐๔	๒๕๗	๐.๓๒๕		
รวม	๘๙.๔๖๔	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๙ พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๕๐ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน

เกรดเฉลี่ย	\bar{X}	๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๐๑ - ๔.๐๐
		๓.๑๒	๓.๓๖	๓.๖๗
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๓.๑๒	-	๐.๒๔*	๐.๕๕*
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๓๖		-	๐.๓๑*
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๓.๖๗			-

จากตารางที่ ๔.๕๐ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า ๑). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ กับ กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ๒). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ ๓). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ โดย กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐

กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๕๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

เกรดเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒๑	๒.๕๐	๐.๕๐	ปานกลาง
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๑๓๔	๓.๒๕	๐.๕๕	ปานกลาง
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๑๐๕	๓.๕๕	๐.๕๘	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๓๓	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕๑ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ และนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ส่วนนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๕๒ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๘.๓๖๔	๒	๔.๓๘๒	๑๔.๐๓๖***	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๘๐.๐๐๕	๒๕๗	๐.๓๑๑		
รวม	๘๘.๓๖๘	๒๕๙			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

จากตารางที่ ๔.๕๒ พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

ตารางที่ ๔.๕๓ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีเกรดเฉลี่ย ต่างกัน

เกรดเฉลี่ย	\bar{X}	๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๐๑ - ๔.๐๐
		๒.๕๐	๓.๒๕	๓.๕๕
๒.๐๐ หรือต่ำกว่า	๒.๕๐	-	๐.๓๕*	๐.๖๕*
๒.๐๑ - ๓.๐๐	๓.๒๕	-	-	๐.๒๖*
๓.๐๑ - ๔.๐๐	๓.๕๕	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๕๓ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า ๑). กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ กับ กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า ๒).กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ๓).กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐กับกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ โดยกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และกลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐

กลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า

ตารางที่ ๔.๕๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา

เกรดเฉลี่ย	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกรรม / รับจ้าง	๕๕	๓.๒๘	๐.๔๕	ปานกลาง
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๕	๓.๕๐	๐.๕๐	ปานกลาง
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๔	๓.๔๒	๐.๕๓	ปานกลาง
ลูกจ้าง	๑๒	๓.๔๑	๐.๖๕	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๔๐	๐.๕๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๕๔ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษามากที่สุด รองลงมามีนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้างมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๕๕ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๒๐	๓	๐.๗๗๓	๒.๕๕๔*	๐.๐๓๓
ภายในกลุ่ม	๖๗.๐๒๖	๒๕๖	๐.๒๖๒		
รวม	๖๙.๓๔๖	๒๕๙			

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๕๕ พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๕๖ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

อาชีพของบิดา มารดา	\bar{X}	เกษตรกรรม / รับจ้าง	ลูกจ้าง	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว
		๓.๒๘	๓.๔๑	๓.๔๒	๓.๕๐
เกษตรกรรม/รับจ้าง	๓.๒๘	-	๐.๑๓	๐.๑๔	๐.๒๒*
ลูกจ้าง	๓.๔๑	-	-	๐.๐๑	๐.๐๙
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๔๒	-	-	-	๐.๐๘
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๕๐	-	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๕๖ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า ต่างกันจำนวน ๑ คู่ คือ ๑) กลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กับ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง โดยกลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง

ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๕๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา

อาชีพของบิดา มารดา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกรกรรม / รับจ้าง	๕๕	๓.๑๘	๐.๕๕	ปานกลาง
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๕	๓.๔๓	๐.๕๕	ปานกลาง
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๔	๓.๓๐	๐.๕๕	ปานกลาง
ลูกจ้าง	๑๒	๓.๒๒	๐.๗๑	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๓๐	๐.๕๘	ปานกลาง

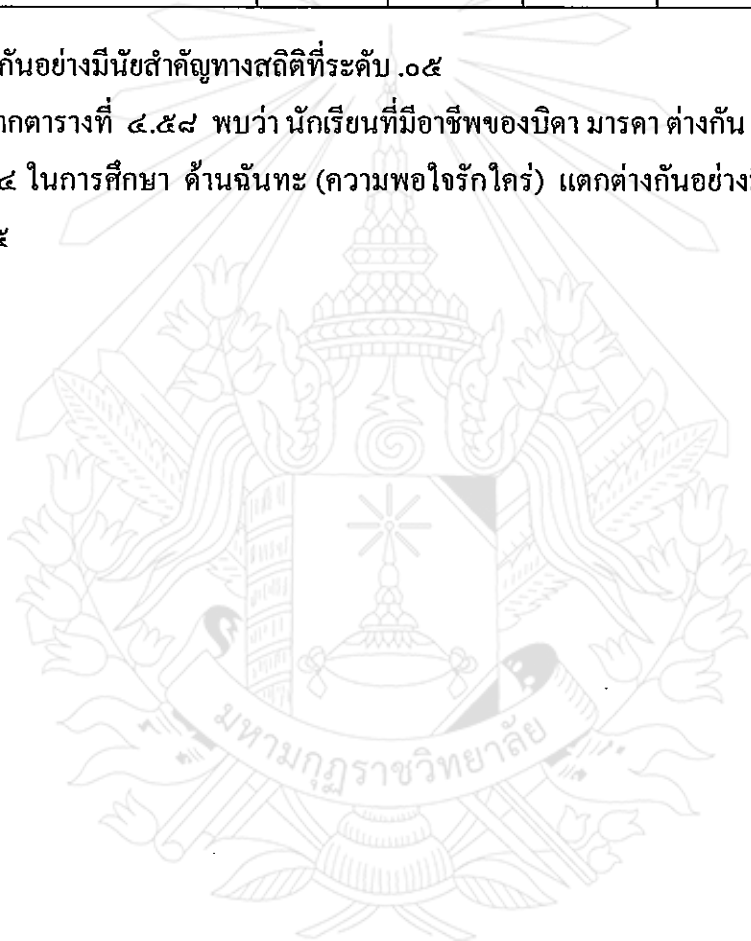
จากตารางที่ ๔.๕๗ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) อาชีพเกษตรกรกรรม/รับจ้าง อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษามากที่สุดรองลงมานักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม/รับจ้างมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๕๘ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ
(ความพอใจรักใคร่) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๓.๓๑	๓	๑.๑๑	๓.๓๕*	๐.๐๒
ภายในกลุ่ม	๘๔.๓๕	๒๕๖	๐.๓๓		
รวม	๘๗.๖๖	๒๕๙			

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๕๘ พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลัก
อิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๕๕ แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

อาชีพของบิดา มารดา	\bar{X}	เกษตรกรรม / รับจ้าง	ลูกจ้าง	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว
		๓.๑๘	๓.๒๒	๓.๓๐	๓.๔๓
เกษตรกรรม/รับจ้าง	๓.๑๘	-	๐.๐๔	๐.๑๒	๐.๒๕*
ลูกจ้าง	๓.๒๒		-	๐.๐๘	๐.๒๑
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๓.๓๐			-	๐.๑๓
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๓.๔๓				-

จากตารางที่ ๔.๕๕ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) เป็นรายคู่ พบว่า ต่างกันจำนวน ๑ คู่ คือ ๑).กลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กับ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง โดยกลุ่มอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา มากกว่ากลุ่มอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้าง ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๖๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา

อาชีพของบิดา มารดา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกรรวม / รับจ้าง	๕๕	๓.๓๓	๐.๕๔	ปานกลาง
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๕	๓.๕๓	๐.๕๕	มาก
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๔	๓.๕๓	๐.๖๒	มาก
ลูกจ้าง	๑๒	๓.๓๑	๐.๘๔	ปานกลาง
รวม	๒๖๐	๓.๔๔	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖๐ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) อาชีพเกษตรกรรวม/รับจ้าง และอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากที่สุดรองลงมามีนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพลูกจ้าง มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๖๑ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๒.๖๘๕	๓	.๘๙๕	๒.๕๘๐	.๐๕๔
ภายในกลุ่ม	๘๘.๘๐๓	๒๕๖	.๓๔๓		
รวม	๙๑.๔๘๘	๒๕๙			

จากตารางที่ ๔.๖๑ พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๖๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา

อาชีพของบิดา มารดา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกรกรรม / รับจ้าง	๕๕	๓.๓๓	๐.๕๗	ปานกลาง
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๕	๓.๕๗	๐.๕๗	มาก
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๔	๓.๕๐	๐.๖๖	ปานกลาง
ลูกจ้าง	๑๒	๓.๕๕	๐.๘๐	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๔๘	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖๒ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) อาชีพเกษตรกรกรรม/รับจ้าง และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากที่สุดรองลงมานักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพลูกจ้าง ส่วนนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม/รับจ้างมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๖๓ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๖๖	๓	๐.๖๕๕	๑.๘๓๓	๐.๑๔๒
ภายในกลุ่ม	๕๑.๔๕๘	๒๕๖	๐.๓๕๗		
รวม	๕๓.๐๒๔	๒๕๙			

จากตารางที่ ๔.๖๓ พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๖๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) จำแนกตาม อาชีพของบิดา มารดา

อาชีพของบิดา มารดา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกรกรรม / รับจ้าง	๕๕	๓.๒๕	๐.๕๔	ปานกลาง
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๑๐๕	๓.๔๖	๐.๖๐	ปานกลาง
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๔๔	๓.๓๕	๐.๕๗	ปานกลาง
ลูกจ้าง	๑๒	๓.๕๕	๐.๖๕	มาก
รวม	๒๖๐	๓.๓๗	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖๔ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) อาชีพเกษตรกรกรรม/รับจ้าง อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพลูกจ้างมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษามากที่สุด รองลงมา นักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ส่วนนักเรียนที่มีบิดา มารดาประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม/รับจ้างมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศึกษา น้อยที่สุด

ตารางที่ ๔.๖๕ แสดงผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
ระหว่างกลุ่ม	๒.๔๘๓	๓	๐.๘๒๘	๒.๔๕๖	๐.๐๖๔
ภายในกลุ่ม	๘๖.๒๘๕	๒๕๖	๐.๓๓๗		
รวม	๘๘.๗๖๘	๒๕๙			

จากตารางที่ ๔.๖๕ พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตอนที่ ๕ ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ ๔.๖๖ แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหา	ความถี่
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	
๑.๑ บางวิชายาก เนื้อหามาก เลยไม่อยากเรียน	๕๓
๑.๒ เมื่อไม่เข้าใจวิชาที่เรียน ไม่กล้าถามครู	๔๓
๑.๓ เรียนมากทำให้เครียด เวลาพักน้อย	๓๖
รวม	๑๓๖
๒. วิริยะ(ความเพียรพยายาม)	
๒.๑ ไม่ทำงานที่ครูสั่ง และการบ้านมาก	๕๖
๒.๒ ความเพียรพยายามในการศึกษามีน้อย	๔๘
๒.๓ ไม่ชอบอ่านหนังสือ ขี้เกียจ	๓๒
๒.๔ มีความอดทนน้อย	๕
รวม	๑๔๕
๓. จิตตะ(การเอาใจฝักใฝ่)	
๓.๑ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน	๕๓
๓.๒ เพื่อนมักพูดคุย หรือเล่นกัน ขณะครูสอน	๔๖
๓.๓ สมาธิสั้น ไม่มีสติ ใจลอย	๒๕
รวม	๑๒๔

ตารางที่ ๔.๖๖ (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	
๔.๑ อารมณ์ร้อน หงุดหงิดง่าย	๔๗
๔.๒ ขาดการทบทวนบทเรียน คำสั่ง ทำให้ผิดพลาดง่ายๆ ไม่รอบคอบ	๓๕
๔.๓ ข้อสอบที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ มักไม่เข้าใจ และทำไม่ได้	๒๗
รวม	๑๑๓

จากตารางที่ ๔.๖๖ พบว่า นักเรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีความถี่สูงสุด เรื่อง ไม่ทำงานที่ครูสั่ง และการบ้านมาก ความเพียรพยายามในการศึกษามีน้อย, ไม่ชอบอ่านหนังสือ ขี้เกียจ และมีความอดทนน้อย

ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีความถี่รองลงมา เรื่อง บางวิชาที่ยาก เนื้อหามาก เลยไม่ชอบเรียน, เมื่อไม่เข้าใจวิชาที่เรียน ไม่กล้าถามครู และเรียนมากทำให้เครียด เวลาพักน้อย

ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีความถี่อันดับสาม เรื่อง ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน, เพื่อนมักพูดคุย หรือเล่นกัน ขณะครูสอน และสมาธิสั้น ไม่มีสติ ใจลอย

ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) มีความถี่ต่ำสุด เรื่อง อารมณ์ร้อน หงุดหงิดง่าย, ขาดการทบทวนบทเรียน คำสั่ง ทำให้ผิดพลาดง่ายๆ ไม่รอบคอบ และข้อสอบที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ มักไม่เข้าใจ และทำไม่ได้

ตารางที่ ๔.๖๗ แสดงค่าความถี่แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา
ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางแก้ไขปัญหา	ความถี่
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	
๑.๑ พยายามรักทุกวิชาที่เรียนเท่าๆกัน ส่วนวิชาที่อ่อนควรทำความเข้าใจให้มากเป็นพิเศษ	๕๓
๑.๒ เมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจที่ครูสอน ควรถามทันที ไม่ต้องอายเพื่อน	๔๗
๑.๓ ควรมีกิจกรรมนันทนาการ หรือกีฬา ระหว่างเรียน	๓๖
รวม	๑๓๖
๒. วิริยะ(ความเพียรพยายาม)	
๒.๑ ควรพยายามทำงานที่ครูสั่งทุกวัน ไม่ให้ค้างค้ำ ถ้าไม่เข้าใจควรถามผู้ปกครอง หรือเพื่อน	๕๖
๒.๒ ควรสร้างกำลังใจ และให้สนุก ในการศึกษา	๔๘
๒.๓ ครูควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง	๓๕
รวม	๑๓๙
๓. จิตตะ(การเอาใจใส่)	
๓.๑ ครูควรจัดกิจกรรมให้ตรงตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	๕๗
๓.๒ ครูควรดำเนินกิจกรรมที่ชวนเพื่อนคุย หรือเล่น ขณะครูสอน	๔๖
๓.๓ ควรให้ทำสมาธิทุกครั้งก่อนเรียน	๒๕
รวม	๑๒๘
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)	
๔.๑ ควรมีเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ฝึกจิตใจ	๔๗
๔.๒ ควรคิดทบทวนให้รอบคอบก่อนคิด พูด ทำ	๓๕
๔.๓ ควรให้มีการคิดวิเคราะห์บ่อยๆ เพื่อให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเป็น	๒๗
รวม	๑๑๓

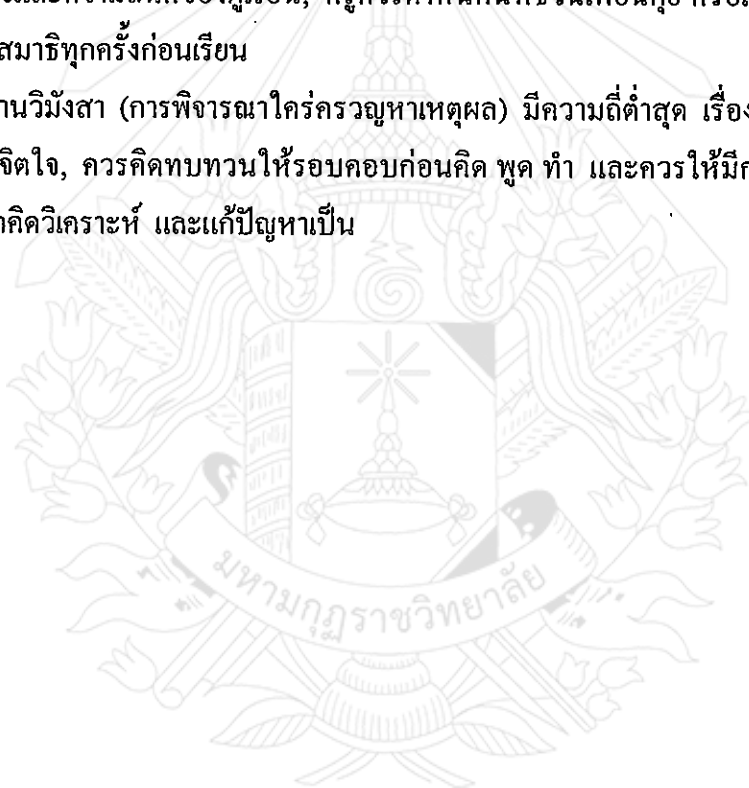
จากตารางที่ ๔.๖๗ พบว่า นักเรียนได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีความถี่สูงสุด เรื่อง ควรพยายามทำงานที่ครูสั่งทุกวัน ไม่ให้ค้างค้าง ถ้าไม่เข้าใจควรถามผู้ปกครอง หรือเพื่อน, ควรสร้างกำลังใจ และให้สนุก ใน การเรียน และ ครูควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีความถี่รองลงมา เรื่อง พยายามรักทุกวิชาที่เรียน เท่าๆกัน ส่วนวิชาที่อ่อนควรทำความเข้าใจให้มากเป็นพิเศษ, เมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจที่ครูสอน ควรถามทันที ไม่ต้องอายเพื่อน และควรมีกิจกรรมนันทนาการ หรือกีฬา ระหว่างเรียน

ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีความถี่อันดับสาม เรื่อง ครูควรจัดกิจกรรมให้ตรงตาม ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน, ครูควรดำเนินคนที่ชวนเพื่อนคุย หรือเล่น ขณะครูสอน และ ควรให้ทำสมาธิทุกครั้งก่อนเรียน

ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) มีความถี่ต่ำสุด เรื่อง ควรมีเข้าค่ายปฏิบัติ ธรรม ฝึกจิตใจ, ควรคิดทบทวนให้รอบคอบก่อนคิด พูด ทำ และควรให้มีการคิดวิเคราะห์บ่อยๆ เพื่อให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเป็น

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” นั้น ผู้วิจัยขอเสนอ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่าง ๒๖๐ คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวนหากกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นเรียนแต่ละห้องโดยใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Closed - ended) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดา มารดา จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี ๔ ด้าน ดังนี้ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา จำนวน ๒๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Opened form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test ทาค่า F - test และทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี เชฟเฟ (Scheffe')

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด ๒๖๐ คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน ๑๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๔๖ และเป็นเพศชาย มีจำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๔ เมื่อจำแนกตามชั้นปี ส่วนใหญ่ เป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๔ รองลงมาเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มีจำนวน ๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๖ และเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีจำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕๘ เมื่อจำแนกตามเกรดเฉลี่ย ส่วนใหญ่ มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ มีจำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕๔ รองลงมา มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๘ และมีเกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า มีจำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘ น้อยที่สุด เมื่อจำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา ส่วนใหญ่มีอาชีพ ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓๘ รองลงมา อาชีพ เกษตรกรรม / รับจ้าง มีจำนวน ๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๖๙ อาชีพ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๒ และอาชีพลูกจ้าง มีจำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๒ น้อยที่สุด

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน

จิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ดังนี้

๑) ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเพศ โดยรวม เพศชาย อยู่ในระดับปานกลาง และเพศหญิง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เพศหญิง พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๒) ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามชั้นปี โดยรวม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ อยู่ในระดับปานกลาง และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๓) ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามเกรดเฉลี่ย โดยรวม เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า และ เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เกรดเฉลี่ย ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒.๐๑ - ๓.๐๐ พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความ

พอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓.๐๑ - ๔.๐๐ พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๔) ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา จำแนกตามอาชีพของบิดา มารดา โดยรวม อาชีพเกษตรกรรม / รับจ้าง อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ และอาชีพลูกจ้าง อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อาชีพเกษตรกรรม / รับจ้าง พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาชีพลูกจ้าง พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) และด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕.๑.๔ ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน ดังนี้

๑) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียน ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ด้านจิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่) และ ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

๒) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)

ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และ ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

๓) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และ ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑

๔) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีอาชีพของบิดา มารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) และด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๕ ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

นักเรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ได้แก่ บางวิชาที่ยาก เนื้อหามาก เลยไม่อยากเรียน, เมื่อไม่เข้าใจวิชาที่เรียน ไม่กล้าถามครู และเรียนมากทำให้เครียด เวลาพักน้อย

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ได้แก่ ไม่ทำงานที่ครูสั่ง และการบ้านมาก, ความเพียรพยายามในการศึกษามีน้อย, ไม่ชอบอ่านหนังสือ ขี้เกียจ และมีความอดทนน้อย

๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เอาใจใส่ในการเรียน, เพื่อนมักพูดคุยหรือเล่นกัน ขณะครูสอน และสมาธิสั้น ไม่มีสติ ใจลอย

๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ได้แก่ อารมณ์ร้อน หงุดหงิดง่าย, ขาดการทบทวนบทเรียน คำสั่ง ทำให้ผิดพลาดต่างๆ ไม่รอบคอบ และข้อสอบที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ มักไม่เข้าใจ และทำไม่ได้

นักเรียนได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาการปฏิบัติตามหลักอริยาบท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ได้แก่ พยายามรักทุกวิชาที่เรียนเท่าๆกัน ส่วนวิชาที่อ่อนควรทำความเข้าใจให้มากเป็นพิเศษ, เมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจที่ครูสอน ควรถามทันที ไม่ต้องอายเพื่อน และควรมีกิจกรรมนันทนาการ หรือกีฬา ระหว่างเรียน

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ได้แก่ ควรพยายามทำงานที่ครูสั่งทุกวัน ไม่ให้ค้าง ถ้าไม่เข้าใจควรถามผู้ปกครอง หรือเพื่อน, ควรสร้างกำลังใจ และให้สนุก ในการศึกษา และ ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) ได้แก่ ครูควรจัดกิจกรรมให้ตรงตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน, ครูควรดำเนินคนที่ชวนเพื่อนคุย หรือเล่น ขณะครูสอน และควรให้ทำสมาธิทุกครั้งก่อนเรียน

๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) ได้แก่ ควรมีเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ฝึกจิตใจ, ควรทบทวนให้รอบคอบก่อนคิด พูด ทำ และควรให้มีการคิดวิเคราะห์บ่อยๆ เพื่อให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเป็น

๕.๒ อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอริยาบท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอริยาบท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอริยาบท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอริยาบท ๔ ในการศึกษาโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำดวน ไม่เข้าใจหลักอริยาบท ๔ เท่าที่ควร เพราะฉะนั้นนักเรียนโรงเรียนเทศบาลมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ และอาจจะอ่อนในด้านศาสนาบ้าง แต่หากว่าได้อธิบาย หรือทำความเข้าใจในหลักอริยาบท ๔ แล้ว นักเรียนสามารถที่จะเข้าใจ และนำมาปฏิบัติ

ในการเรียนการศึกษาของนักเรียนได้ ซึ่งปัจจุบันนักเรียนก็ใช้อยู่ และใช้มากด้วย แต่ไม่เข้าใจ หรือตีความหมายไม่ถูก ว่าตนเองได้ใช้อยู่ จึงเข้าใจว่าตนเองได้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาเพียงบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิงเดช แก้วขวัญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริหารส่วนตำบล มีการใช้อิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนสนใจเรียนแต่ขณะเรียนเพื่อนมักชวนคุย หรือชวนเล่น เนื่องจากนักเรียนอยู่ในวัยชุน และแต่ละห้องมีจำนวนนักเรียนมาก มีทั้งผู้ที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจปะปนกัน ทั้งนี้ การที่จะให้นักเรียนจำนวนมากสนใจในวิชาที่เรียนเป็นเรื่องยาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส พัทธมราชศักดิ์ ได้ทำการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการนำหลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน ชั้นที่ ๓ (จิตตะ) เมื่อมีความรับผิดชอบและความเพียรพยายามในการทำงานหรือการศึกษาวิชาใดวิชาหนึ่งแล้ว ต้องให้เอาใจใส่จดจ่ออยู่กับงานหรือวิชานั้น ๆ หากทำโดยไม่สนใจโอกาสที่จะทำให้เกิดผลพลหรือล้มเหลวยอมจะ เป็นไปได้สูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญมี บุญเอี่ยม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษากำหนดอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต มีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้เพื่อที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จตามเป้าหมาย ในขณะที่ทำงานต้องมีจิตตะคือความตั้งใจหรือเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนสนใจเรียนแต่บางวิชาที่ยาก เนื้อหามาก ไม่ตรงกับความถนัด และทางโรงเรียนพยายามจะเน้นวิชาการเด่น ทำให้นักเรียนบางคนเลยไม่อยากเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส พัทธมราชศักดิ์ ได้ทำการศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการนำหลักอิทธิบาท ๔ เป็นแนวทางให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน ชั้นที่ ๑ (ฉันทะ) นักเรียนต้องหรือชอบที่จะเรียนทำงานนั้นให้ได้ ความรักหรือความชอบเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนหรือการทำงานทุกอย่าง เช่น กรณีการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนจะเห็นว่า ถ้าเราไม่ชอบเรียนวิชานั้น ซึ่งจะมีผลเกิดขึ้นตามมา คือ ผลการเรียนวิชานั้นต่ำ เป็นต้น ดังนั้นนักเรียนต้องทำให้ชอบการเรียน วิชานั้น

ด้านฉันทะ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนตั้งใจเรียนดีแต่ระดับสติปัญญาของ

นักเรียนแต่ละคนต่างกัน นักเรียนที่เก่งก็เรียนรู้เรื่อง เข้าใจวิชาที่เรียน แต่ก็มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่เก่ง อาจจะทำให้นักเรียนเรียนช้ากว่ากลุ่มเก่ง ทำให้ไม่อยากเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ทองปาน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า การใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านวิมังสาอยู่ในระดับมาก ข้าราชการที่มีลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการที่มีอายุต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกิจ มลสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระบรมราชทูตพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่า นักเรียนมีความต้องการที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้นไป เพราะว่าโรงเรียนมีการแข่งขันในการศึกษาระหว่างโรงเรียนเทศบาลด้วยกัน มีการสอบแข่งขันทางคนเก่ง เลยกกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียน มีการเรียนพิเศษนอกเวลา ราชการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส พัยคนราชศักดิ์ กล่าวว่า นักเรียนต้องชอบที่จะเรียนหรือทำงานนั้นให้ได้ ความรักหรือความชอบเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนหรือการทำงานทุกอย่าง เช่น กรณีการศึกษาเล่าเรียน นักเรียนจะเห็นว่า ถ้าเราไม่ชอบเรียนวิชานั้น ก็จะมีผลเกิดขึ้นตามมา คือ ผลการเรียนวิชานั้นต่ำ เป็นต้น ดังนั้นนักเรียนต้องทำให้ชอบการเรียน วิชานั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิต รัชปต์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีใจรักในสถาบันการศึกษาของตน มีความรักและความชอบในสาขาวิชา คำนึงถึงเป้าหมายที่ตนเองต้องการ พยายามและกระตือรือร้นที่จะศึกษา ตรงเวลาและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฝึกฝายเป็นอยู่กับการศึกษา ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งหาวิธีแก้ปัญหาเมื่อเกิดข้อสงสัย มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ยังคงให้ความสำคัญในหลักอิทธิบาท 4 อย่างไม่เต็มที่นัก คือ รักที่จะเรียนแต่ไม่พยายาม หรือพยายามเรียนแต่ขาดสมาธิ เป็นต้น จึงทำให้การเรียนไม่ประสบผลเท่าที่ควร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่า นักเรียนเมื่อไม่เข้าใจวิชาที่เรียน ก็ไม่กล้าถามครู เพราะกลัวคุณครูดุที่ไม่ตั้งใจเรียนในขณะที่สอน และนักเรียนเรียนมากกว่าที่สมองจะรับได้ในแต่ละวัน มี

เวลาพักผ่อนน้อย และนักเรียนส่วนหนึ่งอยู่นอกพื้นที่บริการ ทำให้ต้องเดินทางไกลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพียเจท์ กล่าวว่า ชั้นวัยคำสั่ง เด็กที่มีอายุ ๒-๘ ปี จะมีพัฒนาการในชั้นวัยคำสั่ง นั่นก็คือเด็กจะ มีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาสิทธิ์ตนต้องกระทำตาม

ด้านวิริยะ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนเพื่อให้เรียนดีขึ้น โดยพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำงานที่รู้ได้มอบหมายให้แล้วเสร็จ โดยไม่ทอดยถ่ออุปสรรคในการเรียน พยายามให้สำเร็จให้ได้เพื่ออนาคตที่ดีของตนเอง และความภูมิใจของผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของอิทธิบาท 4 ในพุทธธรรม ข้อวิริยะ ใ่วว่า วิริยะ หมายถึง ความเพียร ได้แก่ความอาจหาญแกล้วกล้า บากบั่นก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมากมาย หรืออาจใช้เวลายาวนาน ก็ไม่ทอดยถ่อ กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียรเท่ากับมีแรงหมุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตามจิตใจจะแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิเกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิงเดช แก้วขวัญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติงาน ด้านวิริยะ จิตตะ อยู่ในระดับปานกลาง และขัดแย้งกับงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรี ชนะ ชมเชย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ด้านวิริยะ อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความอดทนต่อการศึกษามีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย มีความอดทนต่อการเรียนมาก เนื่องจากมีนักเรียนมาก มีการแข่งขันในการเรียนมาก นักเรียนบางคนอยู่นอกเขตพื้นที่บริการ ซึ่งต้องอดทนในการเดินทางด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สติต รัชปต์ย์ ได้กล่าวถึงการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ และได้วิเคราะห์การปฏิบัติหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาใ่วว่า วิริยะ (Exerion) ความเพียร คือความมานะ อดทน กล้าหาญ ไม่ทอดยถ่อในการศึกษา ไม่เกียจคร้าน แม้การศึกษานั้นจะยากลำบาก มีอุปสรรค ๆ แม้ต้องใช้เวลามากก็ทำความเพียรต่อการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนรู้ว่าการจะเรียนให้เก่งจะต้องอ่านหนังสือแล้วทำความเข้าใจกับเนื้อหาของบทเรียน แล้วพยายามสรุปเนื้อหาที่มากให้กระชับได้ใจความ และครอบคลุมเนื้อหา เพื่อความเข้าใจง่ายขึ้น แต่ด้วยยังอยู่ในวัยที่อ่อนอยู่ทำให้การสรุปเนื้อหาวิชาที่เรียนนั้นค่อนข้างจะยากสำหรับเด็กในวันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพียเจท์ ได้กล่าวว่าเด็กในช่วงอายุ ๘-๑๐ ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นยึดหลักแห่งตน แต่มีเด็กบางคนที่พัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นยึดคำสั่ง เนื่องจากถูกบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคมหรืออาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

ด้านจิตตะ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนเอาใจใส่ใฝ่ในการเรียน ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่าน เอาใจการบ้านที่ครูสั่ง หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานสำเร็จ ถ้าไม่เข้าใจในการเรียนก็ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ) อธิบายอิทธิบาท ๔ ข้อจิตตะ ไว้ในนิเทศธรรมว่า จิตตะ เอาใจใส่ใฝ่สนใจในกิจการงานนั้นไม่ทอดธุระ การเอาใจใส่อย่างจริงจัง ในสิ่งที่ตนได้ปลุกฝังความพอใจและกำลังใช้ความพยายามอยู่ ไม่ทอดทิ้งธุระเหล่านั้น มีความแน่วแน่มั่นคงอยู่ในภารกิจนั้น อันเป็นลักษณะของการปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ของตนด้วยความแน่วแน่ มุ่งมั่น มั่นคงไม่หวั่นไหว จนกว่าจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ กำลังจัด กำลังทำอยู่ในขณะนั้น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิงเดช แก้วขวัญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติงาน ด้านวิริยะ จิตตะ อยู่ในระดับปานกลาง และขัดแย้งกับงานวิจัยของ สุกิจ มลสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ใฝ่) อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้ถูกปลุกฝังความคิดไว้ว่า ชีวิตจะประสบความสำเร็จเริ่มตั้งจากการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ได้กล่าวว่าแนวทางให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียน เมื่อมีความรับผิดชอบและความเพียรพยายามในการทำงานหรือการศึกษาวินิจฉัยหนึ่งแล้ว ต้องให้เอาใจใส่จดจ่ออยู่กับงานหรือวิชานั้น ๆ หากทำโดยไม่สนใจโอกาสที่จะทำให้เกิดผลาผลหรือล้มเหลวยอมจะ

เป็นไปได้สูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิต รัชปต์ย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลัก อธิธรรมา 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีใจรักในสถาบันการศึกษาของตน มีความรักและความชอบในสาขาวิชาคำนึงถึงเป้าหมายที่ตนเองต้องการ พยายามและกระตือรือร้นที่จะศึกษา ตรงเวลาและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฝึกฝนอยู่กับการศึกษา ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งหาวิธีแก้ปัญหาเมื่อเกิดข้อสงสัย มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ยังคงให้ความสำคัญในหลักอธิธรรมา 4 อย่างไม่เต็มที่นัก คือ รักที่จะเรียนแต่ไม่พยายาม หรือพยายามเรียนแต่ขาดสมาธิ เป็นต้น จึงทำให้การเรียนไม่ประสบผลเท่าที่ควร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อยลยไปจากการศึกษา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่า นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียน แต่เด็กในวัยนี้จะมีจิตใจจดจ่อกับสิ่งต่างๆ ได้ไม่นาน ฉะนั้นในการเรียนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากรู้ อยากเห็น เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนอยู่ในวิชาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถิต รัชปต์ย์ ได้กล่าวไว้ว่า จิตตะ คือการเอาใจฝึกฝนต่อการศึกษาอย่างสม่ำเสมอไม่ลดละและไม่ทอดทิ้ง ไม่มีใจวอกแวกไปในทางอื่น ไม่มีการผัดวันประกันพรุ่ง มุ่งหน้าต่อการศึกษาจนประสบความสำเร็จสูงสุด

ด้านวิมังสา พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอธิธรรมา ๔ ในการศึกษาโดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่า นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลที่ควรมีใช้ในการศึกษา ในการทำข้อสอบ แต่ด้วยยังเป็นเป็นอยู่ ฉะนั้นทำให้การพิจารณาใคร่ครวญเพื่อหาข้อผิดพลาดพร่องไม่ดีพอ ทำผลการเรียน หรือสอบไม่เป็นไปตามที่ต้องการ แม้มีการหาวิธีเรียนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนแล้วก็ตาม ผลการสอบจากการเรียนยังไม่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ได้กล่าวว่า นักเรียนต้องพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรอง และตรวจสอบเรื่องที่ทำหรือได้ศึกษาเล่าเรียนไปแล้ว ด้วยความไตร่ตรองหาเหตุผลข้อบกพร่องนั้น ๆ เพื่อนำมาแก้ไขให้ถูกต้องต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิงเดช แก้วขวัญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อธิธรรมา 4 ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติงาน ด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับปานกลาง และขัดแย้งกับงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรี ชนะ ชมเชย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอธิธรรมา 4 ของนักเรียน โรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอธิธรรมา 4 ของ

นักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญเหตุผลมาใช้ในการทำข้อสอบ มีค่าแปลผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่า นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย มีการนำเอาหลักธรรมมาใช้ในการศึกษาได้ดี ในการพิจารณาใคร่ครวญในการสอบ มีการอ่าน ทำความเข้าใจกับข้อสอบก่อน จึงลงมือทำ เป็นเหตุให้ผลการเรียนอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) อธิบายไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม นั่นคือ อธิธิบาท คือคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสถิต รัชปีย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักอริยบท 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาภาคฤดูร้อน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีใจรักในสถาบันการศึกษาของคน มีความรักและความชอบในสาขาวิชาคำนึงถึงเป้าหมายที่ตนเองต้องการ พยายามและกระตือรือร้นที่จะศึกษา ตรงเวลาและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฝึกฝนอยู่กับการศึกษา ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมพร้อมทั้งหาวิธีแก้ปัญหาเมื่อเกิดข้อสงสัย มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ก็มีส่วนน้อยที่ยังคงให้ความสำคัญในหลักอริยบท 4 อย่างไม่เต็มที่นัก คือ รักที่จะเรียนแต่ไม่พยายาม หรือพยายามเรียนแต่ขาดสมาธิ เป็นต้น จึงทำให้การเรียนไม่ประสบผลเท่าที่ควร

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาเรียนรู้ข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง มีค่าแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็เพราะได้ว่า นักเรียนอยู่ในวัยเด็ก การที่จะพิจารณาหาข้อผิดพลาดของตนเองมีน้อย และเป็นปกติของมนุษย์ที่มักมองไม่เห็นข้อผิดพลาดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โคลเบอร์ก กล่าวว่า เด็กอายุประมาณ ๑๐-๑๓ ปี เป็นขั้นที่เริ่มเอาความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้อื่นเข้ามาพิจารณาก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไป ก็ต้องคิดแล้วว่าสิ่งนั้นจะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหากแต่จะนำความชื่นชอบมาให้ แรงจูงใจที่จะทำให้ประพฤติดีในขั้นนี้ คือ การได้เป็นคนดีมีคนยอมรับความรู้สึกทางจิตใจ เข้ามา มีบทบาทสำคัญ การกำหนดแนวทางความประพฤติ จึงเป็นเรื่องของการทำตามคน

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอริยบท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน

จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีเพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และอาชีพของบิดามารดา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักอริยบท ๔ ในการศึกษาแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน

ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า เพศนั้นมีผลต่อการนำหลักธรรมมาปฏิบัติ โดยเฉพาะเพศหญิงจะมีการนำเอาหลักธรรมมาใช้ได้ดีกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากเพศหญิงมีความสนใจในหลักธรรม ส่วนเพศชายมักจะคิดว่าตนเองได้บวชค้อยเรียนในขณะที่บรรพชาอุปสมบทก็ได้ ส่วนชั้นปีก็เช่นเดียวกัน จะเห็นว่ายังมีอายุมากขึ้น การนำหลักธรรมมาปฏิบัติย่อมดีกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะสามารถเข้าใจ เข้าถึง หรือซึมซาบธรรมได้ดีกว่า ส่วนเกรดเฉลี่ยนั้นก็มีผลเช่นกัน เพราะนักเรียนที่เก่งข้อมเข้าใจ หรือนำหลักธรรมมาปฏิบัติมากกว่า ทำให้ผลการเรียนดีขึ้นนั่นเอง และอาชีพของบิดามารดา นั้น ถ้าเป็นลูกของข้าราชการย่อมจะนำหลักธรรมมาปฏิบัติมากกว่า ลูกของเกษตรกร หรือรับจ้าง ทั้งนี้บิดามารดาที่มีอาชีพราชการย่อมจะสนใจและให้ความสำคัญด้านการศึกษาลูกของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกิจ มลสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ด้านวิริยะ ความเพียรพยายาม ด้านจิตตะ การเอาใจใส่ และด้านวิมังสา มีปัญหาพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีอายุ เกรดเฉลี่ย ชั้นปี และวัดที่จำพรรษา ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรี ชนะ ชมเขย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียน โรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียน โรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ของผู้ปกครอง ที่มีเพศต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ อาชีพต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบลญจวรรณ นครพัฒน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้/เดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐๑

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีข้อเสนอแนะดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ โรงเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการนิมนต์พระอาจารย์ไปสอนอย่างน้อยอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง/ห้อง เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับธรรมะ และนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียน หรือชีวิตประจำวัน ได้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ โรงเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้นักเรียนตั้งใจเรียน ในขณะที่เรียนไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อยลย เอาใส่ใจในการบ้านหรืองานที่ครูสั่งให้สำเร็จ มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนทำสมาธิก่อนเรียนประมาณ ๓ - ๕ นาที เพื่อเตรียมให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียนในวิชานั้นๆ

ด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ โรงเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้นักเรียนมีความตั้งใจฟังครูสอน มีความกระตือรือร้นในการอ่านหนังสือทุกรายวิชาที่เรียน อยากทำการบ้านเมื่อครูมอบหมายให้ทำ มีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น โดยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในแต่ละรายวิชา นอกเหนือจากการสอนของครู และเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนก็ให้ซักถามครู

๑) ด้านฉันทะ นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) โดยรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้มีความรักทุกวิชาที่เรียน ส่วนวิชาที่อ่อนควรทำความเข้าใจให้มากเป็นพิเศษ เมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจที่ครูสอน ควรถามทันที ไม่ต้องอายเพื่อน และควรมีกิจกรรมนันทนาการหรือกีฬา ระหว่างเรียน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้ และส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ นอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการเรียน เมื่อสงสัยหรือไม่เข้าใจที่คุณครูสอน ควรถามทันที ไม่ต้องอายเพื่อน โดยการให้นักเรียนตอบคำถาม หรือออกมาหาหน้าชั้นเรียนบ่อยๆ

๒) ด้านวิริยะ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) โดยรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนา มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทนต่อการเรียน ไม่ทอดยอต่ออุปสรรคในการเรียน มีความพยายามทำงานที่ครูได้มอบหมายให้ทำ มีความพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน มีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความอดทนต่อการศึกษา นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้มีความขยัน อดทน ต่อสู้กับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียน และพยายามอดทนต่อการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีความพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน กับนักเรียนมีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เมื่อเรียนเสร็จควรมีการสรุปบทเรียนเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน และให้ง่ายต่อการจำ

๓) ด้านจิตตะ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่) โดยรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียน ควรเอาใส่ใจในการบ้านที่ครูสั่งให้นักเรียนทำ งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานสำเร็จ มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาที่เรียน และในขณะที่เรียนไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลี้ยวออกไปในสิ่งอื่นๆ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่านเพื่อเพิ่มความสนใจในการเรียนของตนเอง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลี้ยวออกจากการศึกษา นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมี

ข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาให้นักเรียนฝึกสมาธิเพื่อให้นักเรียนมีสติมั่นคงในการเรียน โดยทำก่อนการเรียนการสอน ๓-๕ นาทีในทุกวิชา

๔) ด้านวิมังสา พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษา ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล) โดยรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนานักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลที่ดีมาใช้ในการเรียน มีการพิจารณาวิธีเรียนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้เร็วยิ่งขึ้น และในการทำข้อสอบมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล มีการคิดทบทวนให้รอบคอบก่อนคิด พุด ทำ และควรให้มีการคิดวิเคราะห์บ่อยๆ เพื่อให้รู้จักคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาเป็น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลมาใช้ในการทำข้อสอบ โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ในทุกวิชาที่เรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความเคยชินการวิเคราะห์ใคร่ครวญสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว ทำให้เป็นคนมีเหตุผลยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาเรียนรู้ข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ นักเรียนควรปรับปรุง และพัฒนาการคิดอย่างมีระบบ และดูข้อบกพร่องของตนเองเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๓. ควรศึกษาบทบาทของศาสนาที่มีต่อการความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น บทบาทของศาสนาที่มีต่อการความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๒๒, ๒๕, ๓๕, กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๑๔.

เอกสารทุติยภูมิ

๑. หนังสือทั่วไป

การศาสนา, กรม. คู่มือการพัฒนาจริยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๘.

คณาจารย์แห่งโรงเรียนพี่เลี้ยงเชียงใหม่. พุทธประวัติ ฉบับมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนพี่เลี้ยงเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

จรัส พัคฆราชศักดิ์. สารการเรียนรู้พื้นฐานพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

จรัส ดวงธิดาร. จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒.

จินตนา สุขจันทน์(ผศ.). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. การพัฒนาจริยธรรม : ตำราจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๒.

_____. ควบคู่กับการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖.

_____. จิตวิทยา จริยธรรม และจิตวิทยาภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๔.

ทิสนา เขมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.อินเตอร์พรีนท์, ๒๕๕๐.

บุญชุม ศรีสะอาด. วิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕.

ประภาศรี สีหอำไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรมในโครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

_____ . พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . ปิ่น มุกกันต์. มงคลชีวิต ภาค ๒. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . ผศ.สมบุญ วรรณภาพ. ประวัติและปรัชญาการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔.

_____ . พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา. นนทบุรี : เอกรินทร์, ๒๕๑๔.

_____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____ . การสร้างสรรค้ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : กุ่มแข่ง, ๒๕๓๘.

_____ . ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๔๓.

_____ . คู่มือชีวิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกระรัต, ๒๕๔๘.

_____ . พระธรรมปิฎก. เรียนพุทธศาสนาใน ๑๕ นาที. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๓๐.

_____ . พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____ . พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตตภาโณ). นิเทศธรรม. กรุงเทพมหานคร : วัดบวรนิเวศวิหาร, ๒๕๓๖.

_____ . พวงพะยอม ชิดทอง. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๓๖.

_____ . พุทธทาสภิกขุ. การปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๓๐.

_____ . ไพโรจน์ อยู่ณนเทียร. วาทีธรรมทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บ้านถนอมธรรม, ๒๕๔๕

_____ . มาลี สร้อยพิสุทธิ์. ธรรมบรรยายเรื่องพุทธวิธีสร้างมงคลแก่ชีวิตของหลวงพ่อเสื่อ. กรุงเทพมหานคร : ดวงดีการพิมพ์, ๒๕๓๐.

_____ . ยนต์ ชุ่มจิต(รศ.). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔.

_____ . ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.

_____ . วิลลภ ปิยะมโนธรรม. คู่มือกับนักจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๒.

_____ . วิจิตร เกิดวิศิษฐ์ และปรีชา ช่างขวัญยืน. พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๓.

_____ . วิชาการ,กรม. โครงการศึกษาจริยธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๓.

-หลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.
-กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.
-พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๒.
- สังศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๕.
- สามัญศึกษา,กรม. พฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ด้านการปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์, ๒๕๓๕.
- สาโรช บัวศรี. การบริหารงานกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, ๒๕๒๗.
- ลำรอง เฟื่องหนู. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๒๔.
- สุชีพ บุญญาอนุภาพ. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๒๔.
-คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- แสง จันทร์งาม. รายงานการประชุมสัมมนา เรื่องกลวิธีเพื่อบรรลุผลในการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕๒.

๒. บทความในวารสาร

- สมบูรณ์ ศาလာชีวิน. “จริยธรรมพัฒนาการและการวัด”. ประชาบาล. ปีที่ ๑๒(๑๔) เล่มที่ ๕ ๒๕๒๒.

๓. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

- กถิน อัดละโยชิน. “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท ๔ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๕.

- กนึ่งเดช แก้วขวัญ. “สัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ชนะ ชมเชย, ว่าที่ร้อยตรี. “ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรมของนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- ณัฐยศ ผาจวง. “ศึกษาเปรียบเทียบการเข้าค่ายจริยธรรมตามแนวพุทธศาสนากับการเข้าค่ายจริยธรรมตามทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชุมชนบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- บุญมี บุญเยี่ยม. “ศึกษาการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๘.
- เบญจวรรณ นครพัฒน์. “การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พงศ์พัฒนา สารรัตน์. “การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ครู อาจารย์โรงเรียนบ้านโคกเทียม อำเภอนางะหวาย จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.
- พระจูลนายก (สุชาติ อภิชาโต). “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.
- มนู โห้ไทย. “อิทธิพลของอิทธิบาท ๔ ที่มีต่อทักษะการเล่นขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓.
- วสันต์ เกร์ริต. “การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิธรรมของบุคลากรในสังกัดสำนักงานคุมประพฤติภาค ๘”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

ศีลธรรม โปทนา. “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนคือ อำเภอคำม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๖.

สถิต รัชปชัย. “การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุณฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๘.

สำเนียง พิมปัดชา. “การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านการประหยัดทรัพย์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านดงสวนพัฒนา อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๗.

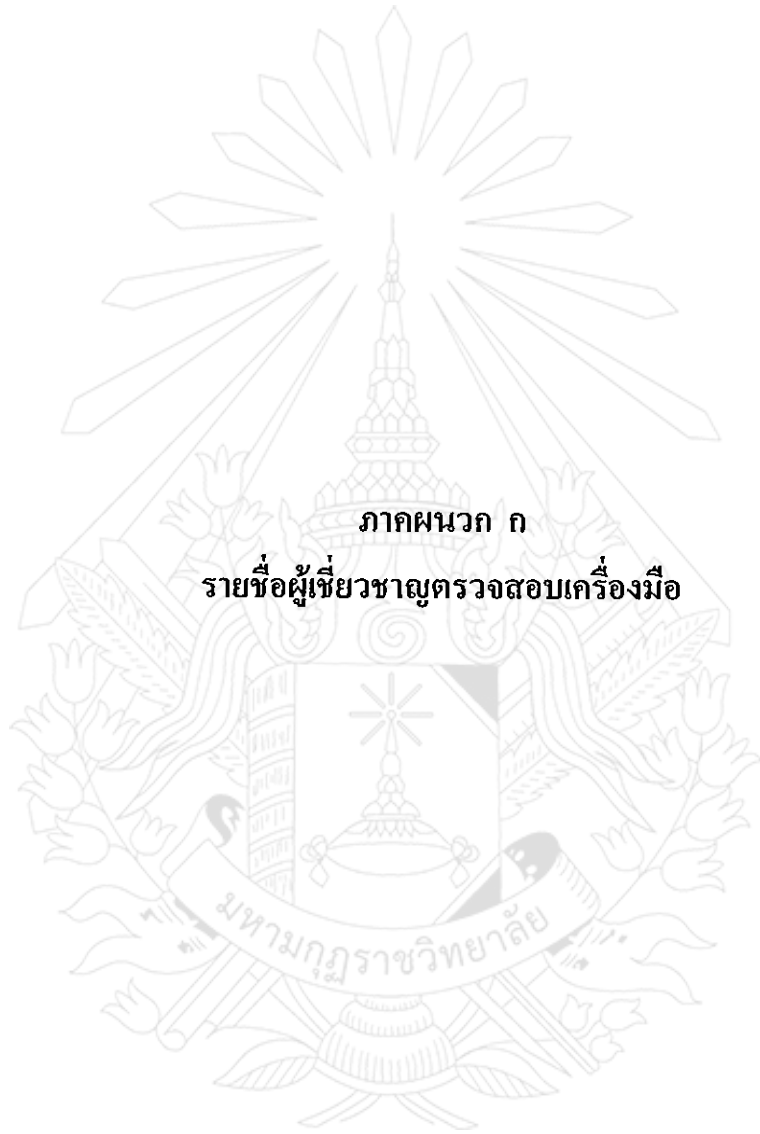
สุกิจ มลสวัสดิ์. “การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระบรมธาตุพิทักษ์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

อรพรรณ ศิริพรประสิทธิ์. “สัมฤทธิ์ผลการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

๔. เอกสารอื่นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

ฝ่ายวิชาการ. “รายงานการศึกษา(ภาคสถิติ)และรายงานครู”. นครศรีธรรมราช : โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย, ๒๕๕๒, (อัดสำเนา).

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เดชชาติ ตริทรัพย์

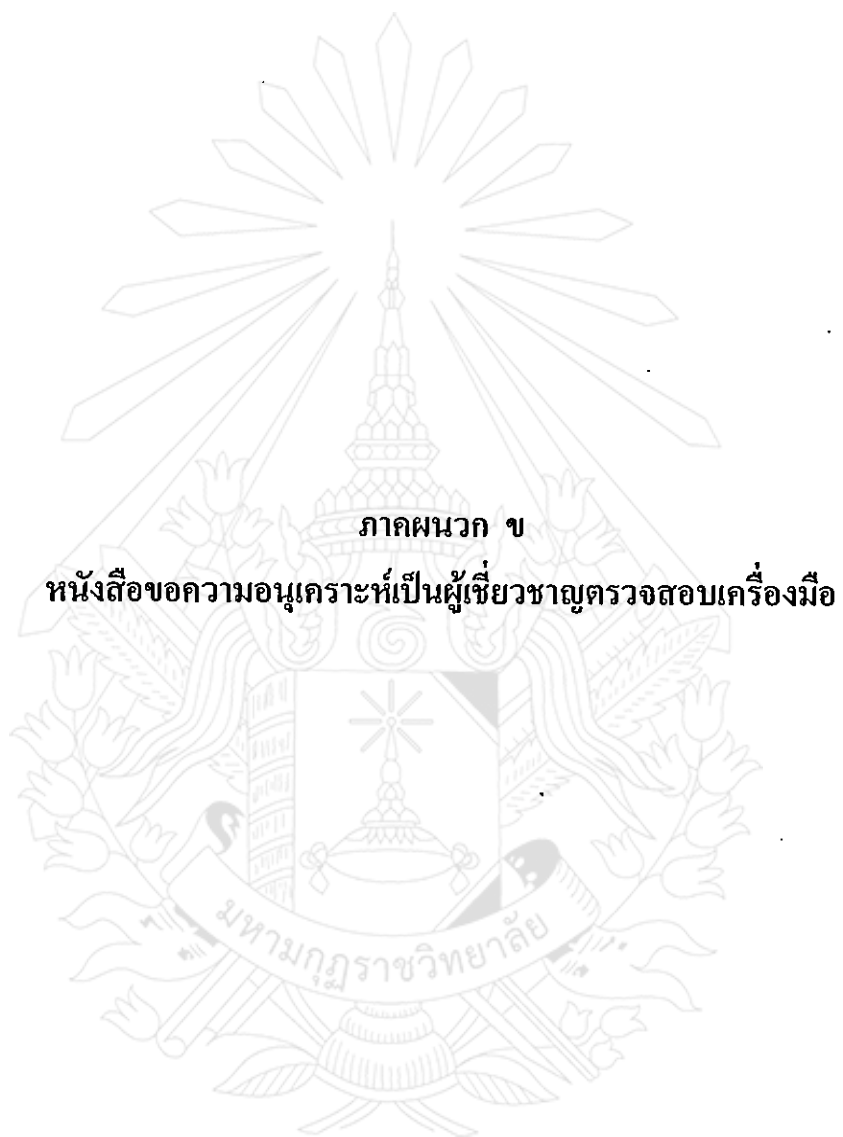
การศึกษา Ph.D. Sociology
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สงศรี ชมภูวงศ์

การศึกษา ศน.ค. (บริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

๓. นางสาวเยาวลักษณ์ เลียบวงศ์

การศึกษา กศ.ม. (บริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน ครูชำนาญการพิเศษ (สังคมศึกษา)
รักษารองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล
วัดศาลามีชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕) / ๖๐๐๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นางสาวเขวาลักษณ์ เลียบวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จำนวน ๑ ชุด

๒. โครงร่างสารนิพนธ์

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายเอกกร กาญจนประคิษฐ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย
เพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักอริยบท๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล
วัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี พระครูธรรมจักรเจดियाภิบาล (ดร.) เป็น
ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จาก
บัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโครงสร้าง
ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
ไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวและขออนุโมทนาขอบคุณมา
ณ โอกาสนี้

นางเอกกร
๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

3 กพ ๕๓

ขอเจริญพร

(พระครูธรรมจักรเจดियाภิบาล (ดร.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร.๐-๖๕๓๔-๐๔๕๕ ต่อ ๑๐๒

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/ ๖๐๐๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.พิเศษ ดร.สังศรี ชมภูวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒. โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายเอกกร กาญจนประคิษฐ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย
เพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักอริยบท๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล
วัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี พระครูธรรมจักรเจดียงิบาล (ดร.) เป็น
ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่ง โครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จาก
บัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้าง
ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
ไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวและขออนุโมทนาขอบคุณมา
ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูธรรมจักรเจดียงิบาล (ดร.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๗๕๓๔-๐๔๕๕ ต่อ ๑๐๒

ยินดีในใจมอบ / กษ:พ
✓

ที่ ศธ ๖๐๑๔(๒.๕)/ ว ๐๐๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
ค.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.เกษชาติ ตริทรัพย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างสารนิพนธ์	จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายเอกกร กาญจนประดิษฐ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย
เพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง การปฏิบัติคัมภีร์อิทธิบาท๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล
วัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี พระครูธรรมจักรเจดีย์ภิบาล (ดร.) เป็น
ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จาก
บัณฑิตวิทยาลัยเรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโครงสร้าง
ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
ไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาค้นคว้าและขออนุโมทนาขอบคุณมา
ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

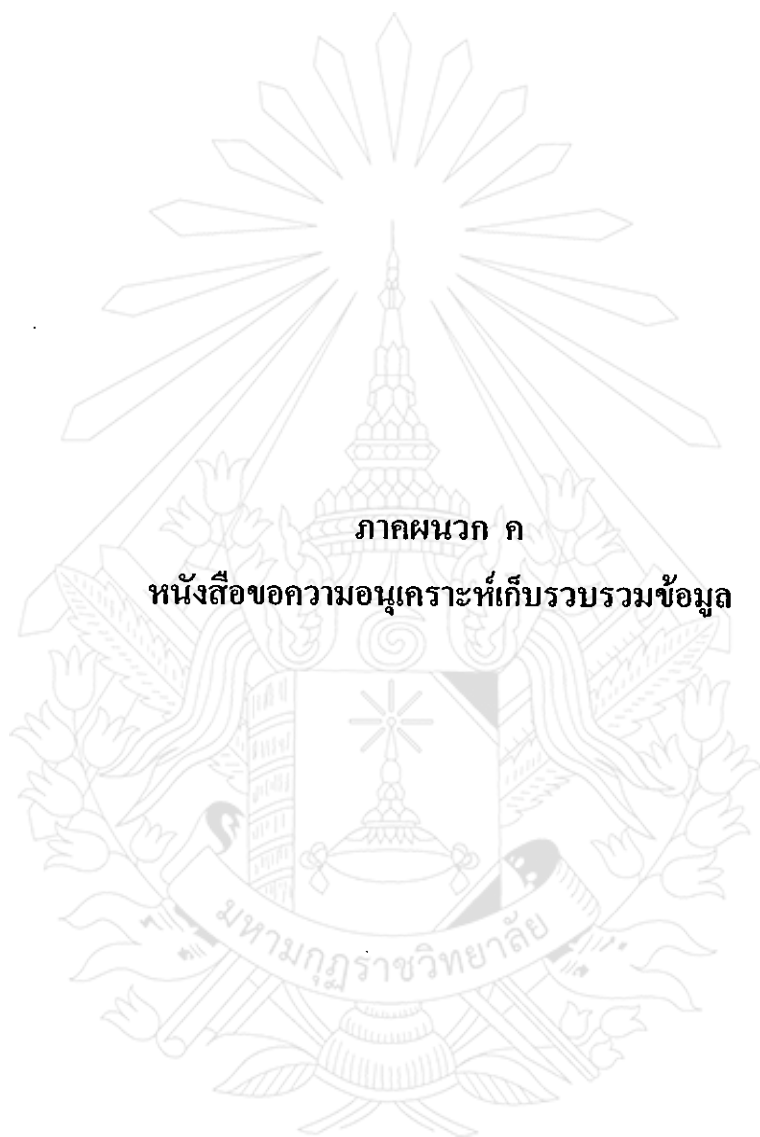
(พระครูธรรมจักรเจดีย์ภิบาล (ดร.))

๓๗.๐๖./๒๕๕๓ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

๓ ก.จ. ๕๖ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๗๕๓๔-๐๔๕๕ ต่อ ๑๐๒

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

ที่ ศธ. ๖๐๑๔(๒.๕)/๖๐๑๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๖๐ ชุด

ด้วยนายเอกกร กาญจนประดิษฐ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี พระครูธรรมจักรเจดียงิภบาล (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา มีความประสงค์ขอข้อมูลจากนักเรียนเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

อนุเมตต
น.ส.
(อนุเมตต อิมขญง)
๒๐/ก.พ./๕๓

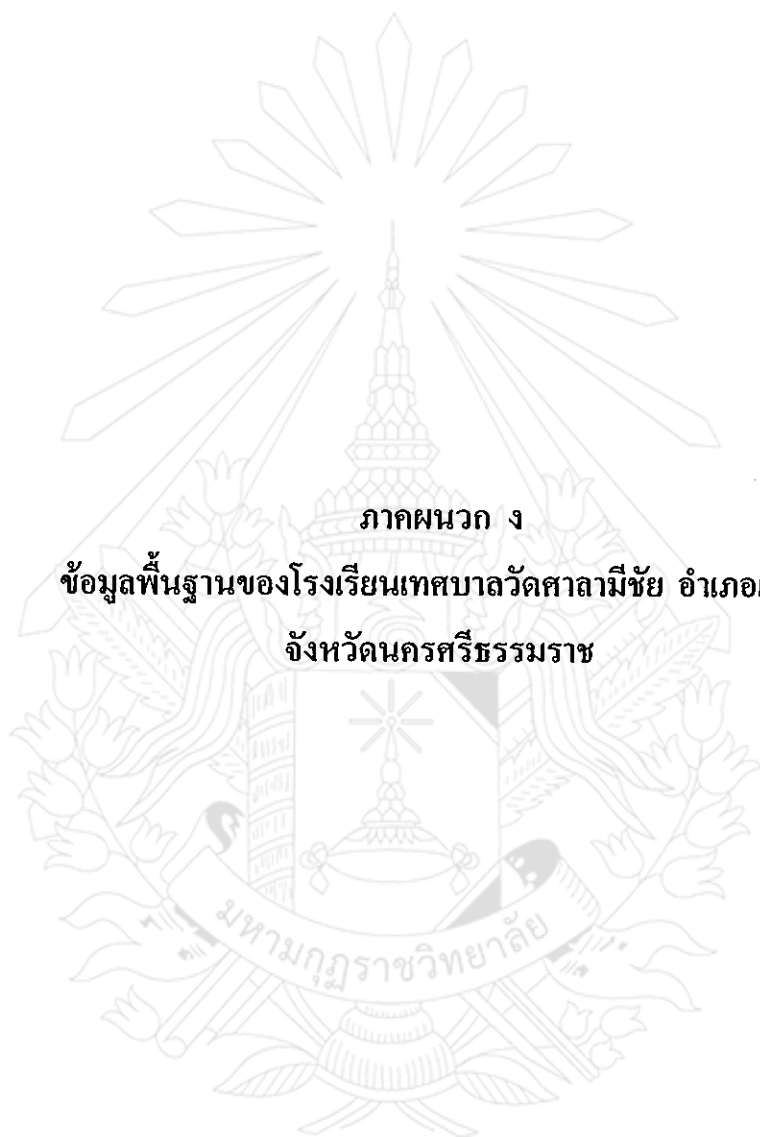
(พระครูธรรมจักรเจดียงิภบาล (ดร.))

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๖๕๓๔-๐๔๕๕ ต่อ ๑๐๒

ภาคผนวก ง

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย

โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย ได้เปิดเป็นโรงเรียนวัด เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๔๓๕ โดยพระใบฎีกา คับ อินทสโข เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดสร้างขึ้น เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๔ และต่อมาท่านได้บริจาคที่ดินของวัดให้เป็นที่ปลูกสร้างอาคารเรียน เป็นพื้นที่ ๖ ไร่ ๒ งาน ๒๔ ตารางวา

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ขออนุญาตทางราชการเปิดเป็นโรงเรียนประชาบาล ชื่อว่าโรงเรียนประชาบาลตำบลศาลามิชัย (วัดศาลามิชัย) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียน เป็นโรงเรียนวัดศาลามิชัย และใน วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๓ ทางราชการได้โอนโรงเรียนให้กับเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ดำเนินการโดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามิชัย เปิดสอนตั้งแต่ชั้นก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖

ทำเนียบผู้บริหาร

นายเลียบ ศรีธรรม	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๘๑
นายผ่อง มาลากาญจน์	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๔๘๑
นายน้ำ จงจิตต์	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๕๐๖
นายหนูกิ่ง เจริญสม	อาจารย์ใหญ่	พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๐๘
นายขาว นาคเพชร	รักษาการอาจารย์ใหญ่	พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘
นายอบรม สิ้นภิบาล	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๐๘
นายจรัญ กาญจนะ	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๔
นายมณฑล สุวรรณสังข์	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕
นายชัยชาญ ภิญโญ	ครูใหญ่	พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๒๑
นางเรวดี บุญศรีโรจน์	ทำการแทนครูใหญ่	พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๓๐
นางจารุณี จิยพงศ์	รักษาการอาจารย์ใหญ่	พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔
นางมณี พัฒโร	อาจารย์ใหญ่	พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๔๐
นายการุณ พันธรังษี	ผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๒
นายมานะ บุญสิงห์	ผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๔
นางวันทนีย์ วิทยาภรณ์	ผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๔
นายโสภณ เกียรติเสรีกุล	ผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๖
นายสุเมธ หิรัญคช	ผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๘
นายสมเชษฐ์ ชูสง	รักษาการผู้อำนวยการ	พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๑

สภาพสังคม

ชุมชนศาลามีชัย เป็นชุมชนที่อยู่สุดเขตเมือง แต่ก็ยังนับว่าเป็นชุมชนเมืองเพราะมีตลาดสด ตลาดนัด มีอาคารพาณิชย์ มีทางแยกผ่านของรถประจำทาง แต่ในบางพื้นที่ก็ยังคงอยู่ในสภาพสังคมที่ค่อนข้างแออัด มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาเสพติดฯลฯ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

การปกครอง

ชุมชนวัดศาลามีชัย และ โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อยู่ภายใต้การดูแลขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยมีการตั้งขึ้นเป็นชุมชนศาลามีชัย มีคณะกรรมการ ชุมชนเป็นตัวแทนของชุมชน และโรงเรียนมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นตัวแทนของชุมชน ตามกฎหมายกำหนด

สภาพทั่วไป

ชุมชนวัดศาลามีชัยเป็นสังคมเมืองแม้จะอยู่สุดเขตเมือง ประชาชนในชุมชนมีระดับการศึกษาในระดับอย่างต่ำภาคบังคับเกือบทั้งหมด ทำให้การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพพอเลี้ยงตัวได้เป็นอย่างน้อย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้าง ส่วนที่เป็นปัญหา คือสภาพสังคมแตกแยก เด็กไม่ได้อยู่กับบิดามารดามากขึ้น เนื่องจากการประกอบอาชีพ จึงไม่มีเวลาอยู่ใกล้ชิดลูกเท่าที่ควร

สภาพปัจจุบันของโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย

อาคารสถานที่

อาคารสถานที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

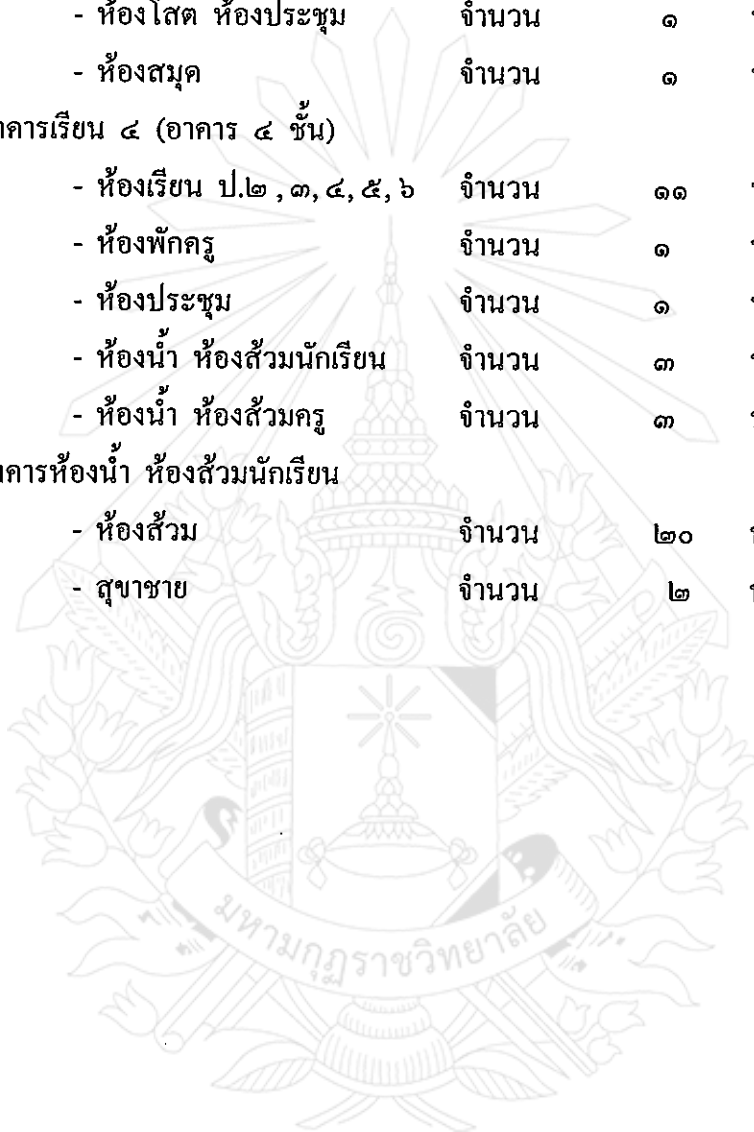
อาคารเรียน ๑ (อาคาร ๒ ชั้น) ประกอบด้วย

- ห้องเรียนปฐมวัย	จำนวน	๕	ห้อง
- ห้องสหการ	จำนวน	๑	ห้อง
- ห้องเรียนชั้น ป. ๑	จำนวน	๕	ห้อง
- ห้องพักรู	จำนวน	๑	ห้อง

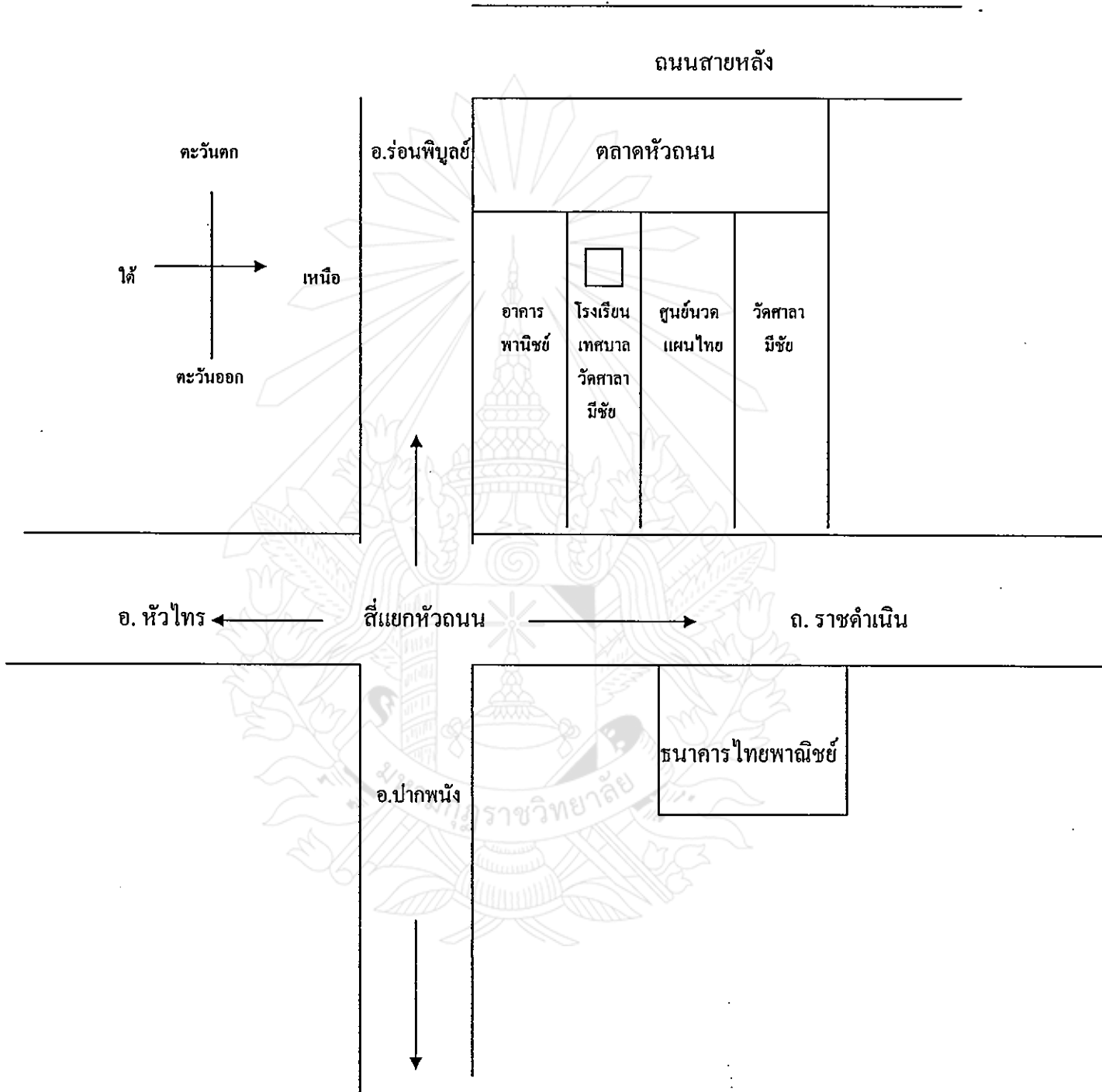
อาคารเรียน ๒ (อาคาร ๓ ชั้น) ประกอบด้วย

- ห้องเรียน ป.๒ , ๓, ๔, ๕, ๖	จำนวน	๑๔	ห้อง
- ห้องปฏิบัติการทางภาษา	จำนวน	๓	ห้อง
- ห้องวิทยาศาสตร์	จำนวน	๒	ห้อง
- ห้องธุรการ	จำนวน	๑	ห้อง
- ห้องวิชาการ	จำนวน	๑	ห้อง

- ห้องพักครู	จำนวน	๓	ห้อง
- ห้องผู้บริหารและสำนักงาน	จำนวน	๑	ห้อง
อาคารเรียน ๓ (อาคารโรงอาหาร)			
- โรงอาหาร	จำนวน	๑	ห้อง
- ห้องโสต ห้องประชุม	จำนวน	๑	ห้อง
- ห้องสมุด	จำนวน	๑	ห้อง
อาคารเรียน ๔ (อาคาร ๔ ชั้น)			
- ห้องเรียน ป.๒ , ๓, ๔, ๕, ๖	จำนวน	๑๑	ห้อง
- ห้องพักครู	จำนวน	๑	ห้อง
- ห้องประชุม	จำนวน	๑	ห้อง
- ห้องน้ำ ห้องส้วมนักเรียน	จำนวน	๓	ห้อง
- ห้องน้ำ ห้องส้วมครู	จำนวน	๓	ห้อง
อาคารห้องน้ำ ห้องส้วมนักเรียน			
- ห้องส้วม	จำนวน	๒๐	ห้อง
- สุขชาย	จำนวน	๒	หลัง

แผนผังที่ตั้งโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย

บุคลากร

ครู โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย มีพนักงานครูและครูอัตราจ้าง ทั้งสิ้น ๖๕ คน แยกตามวิชาเอกและตำแหน่ง ดังนี้

นักเรียน ครู บุคลากร

นักเรียนในสภาพปัจจุบัน

ปีการศึกษา ๒๕๕๒ มีนักเรียนชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ดังนี้

ชั้น	ชาย	หญิง	รวม (คน)
อนุบาล ๑	๔๓	๕๔	๑๐๑
อนุบาล ๒	๕๕	๕๔	๑๐๙
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	๕๐	๑๐๐	๑๕๐
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒	๘๕	๘๕	๑๗๐
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓	๙๓	๑๐๕	๒๐๒
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	๑๒๒	๑๑๑	๒๓๓
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๑๐๘	๑๔๓	๒๕๓
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖	๑๑๑	๑๖๘	๒๗๙
รวม	๗๑๕	๘๒๔	๑,๕๓๙

ครูและบุคลากรในสภาพปัจจุบัน

ตำแหน่ง	ชาย	หญิง	รวม
ผู้บริหารโรงเรียน	๑	๒	๓
ครูปฏิบัติการสอน	๕	๔๑	๕๐
ครูอัตราจ้าง	-	๑๐	๑๐
เจ้าหน้าที่ธุรการ	-	๑	๑
ภารโรง	๔	-	๔
แม่ครัว	-	๒	๒
รวม	๑๔	๕๕	๖๙

ความสำเร็จของโรงเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๒๕

- โรงเรียนได้รับประกาศนียบัตรเกียรติคุณและโล่รางวัลชนะเลิศโรงเรียนเทศบาลดีเด่น ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- โรงเรียนได้รับโล่รางวัลชมเชย ชนะการประกวดสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๕ กลุ่มทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาไทย จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ปีการศึกษา ๒๕๒๘

- โรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา (ขนาดใหญ่) ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๗ โดยโปรดเกล้าให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามกกุฎราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์พระราชทานเกียรติบัตร ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๘ ณ ศาลาดุสิตาลัย และกระทรวงศึกษาธิการได้มอบป้ายประกาศให้แก่ทางโรงเรียนด้วย

ปีการศึกษา ๒๕๓๘, ๒๕๔๐

- โรงเรียนได้รับโล่เกียรติยศ และเกียรติบัตร การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ๒ ปีซ้อน

ปีการศึกษา ๒๕๕๑

- โรงเรียนได้ผ่านการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้รับรางวัล “ระดับทอง” ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ความสำเร็จของนักเรียน

๑. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ แสงแพรว ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ การประกวดมารยาทไทย ระดับเด็กเล็ก ในโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๒. เด็กชายธนกร โอระพันธ์ เข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาด้านสุขภาพโครงการ “คนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๓. เด็กหญิงศิริมา เขียวโอพันธ์ เข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาด้านสุขภาพโครงการ “คนรุ่นใหม่ห่างไกลบุหรี่” ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๔. เด็กชายธิตติสรรค์ วงศ์สีแก้ว ได้รับรางวัลชมเชยการประกวดวาดภาพระบายสี เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ หอสมุดแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช

๕.เด็กชายวรณิษฐ์ สุขศรี ได้รับรางวัลที่ ๒ การประกวดวาดภาพระบายสีของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ หอสมุดแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช

๖.เด็กชายณัฐวุฒิ ศรีสมุทร ได้รับรางวัลที่ ๑ การประกวดวาดภาพระบายสีของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย เนื่องในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๘ ณ หอสมุดแห่งชาติ จ.นครศรีธรรมราช

๗.เด็กหญิงกนกดาว จินโน ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณี เทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๘.เด็กหญิงนงศ์ลักษณ์ ชุ่นเส้ง ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๙.เด็กชายชยพล ชีถนอม ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๐.เด็กหญิงพัศตราภรณ์ แก้วพะวงค์ ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๑.เด็กหญิงเบญจวรรณ ศรีตั้งทอง ได้รับรางวัลดีเด่นการสร้างภาพด้วยดินน้ำมัน ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณีเทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๒.เด็กหญิงกนกดาว จินโน ได้รับรางวัลสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบเรื่อง ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณี เทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๘

๑๓.เด็กหญิงเสาวลักษณ์ นนทแก้ว ได้รับรางวัลสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบเรื่อง ระดับ ป.๕-๖ ในงานประเพณี เทศกาลเดือนสิบ จ. นครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๕๐

๑๔.เด็กหญิงธัญลักษณ์ ขาวซัง เป็นผู้มีความสามารถสอบได้คะแนนดีเด่นวิชาภาษาอังกฤษตามโครงการส่งเสริมการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนปากพนัง

๑๕.เด็กชายศิวรักษ์ โชติวรรณ เป็นผู้มีความสามารถสอบได้คะแนนดีเด่น วิชาสังคมศึกษาและพลานามัย ตามโครงการส่งเสริมการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ของสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนปากพนัง

๑๖. เด็กหญิงมานนาถ ศรีเมือง สอบได้ระดับรองชนะเลิศของบริษัทเสริมปัญญา ปีการศึกษา ๒๕๕๑

๑๗. เด็กหญิงมานนาถ ศรีเมือง นักเรียนชั้น ป.๕ สอบได้ลำดับที่ ๖ วิชาวิทยาศาสตร์ ในการสอบแข่งขัน คนเก่งโครงการวิชาการนานาชาติ และได้เป็นตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษา เข้าร่วมแข่งขันระดับประเทศ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๑

๑๘. เด็กชายณัฐพงศ์ กิจพงศ์ สอบได้ลำดับที่ ๒ วิชาคณิตศาสตร์ในการสอบแข่งขัน คนเก่งโครงการวิชาการนานาชาติ และได้เป็นตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษา เข้าร่วมแข่งขันระดับประเทศ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา ๒๕๕๑

ความสำเร็จของนักเรียนชั้น ป.๖

ปีการศึกษา ๒๕๔๕ นักเรียนชั้น ป.๖ สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้

- โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จำนวน ๒๑ คน
- โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จำนวน ๖ คน
- โรงเรียนจุฬาภรณเณครศรีธรรมราช จำนวน ๓ คน
- โรงเรียนสาริตเทศบาลวัดเพชรจริก จำนวน ๑๕ คน

ปีการศึกษา ๒๕๕๐ นักเรียนชั้น ป.๖ สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้

- สอบเข้าโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ได้จำนวน ๑๔ คน
- สอบเข้าโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ได้จำนวน ๑๐ คน
- สอบเข้าโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ๕ คน
- โรงเรียนโรงเรียนสาริตเทศบาลวัดเพชรจริก ได้จำนวน ๑๘ คน

ปีการศึกษา ๒๕๕๑ นักเรียนชั้น ป.๖ สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้

- สอบเข้าโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช ได้จำนวน ๒๕ คน
- สอบเข้าโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ได้จำนวน ๓๑ คน
- สอบเข้าโรงเรียนปากพนัง ได้ลำดับที่ ๑
- สอบเข้าโรงเรียนสาริตเทศบาลวัดเพชรจริก ได้จำนวน ๒๔ คน
- สอบแข่งขันคนเก่ง โครงการวิชาการนานาชาติ

วิชาคณิตศาสตร์ ได้ลำดับที่ ๒ คือ ค.ช. ญัฐพงศ์ กิจพงศ์
 วิชาวิทยาศาสตร์ ได้ลำดับที่ ๖ คือ ค.ญ. ฌานนาถ ศรีเมือง
 ปรัชญา วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย สัญลักษณ์ สีประจำโรงเรียน
 ปรัชญา

“วิชากรดี มีคุณธรรม นำกีฬา สิ่งแวดล้อมพัฒนา ปวงประชาร่วมใจ”

วิสัยทัศน์

มีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ พัฒนาผู้เรียนให้
 เป็นคนดี มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขด้วยชุมชนมีส่วนร่วม

ภารกิจ

๑. จัดองค์กร และโครงสร้างในการบริหารงานโดยทุกคนมีส่วนร่วมมีการแบ่งสายงาน
 และภาระหน้าที่ตามลักษณะงานตามแผนปฏิบัติงานมีการประชุมวางแผนและติดตามผลอย่าง
 ต่อเนื่อง

๒. จัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถ ความถนัด และพัฒนาบุคลากร
 ให้เป็นมืออาชีพโดยการศึกษาอบรมและศึกษาดูงาน

๓. จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทาง
 วิชาการโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มี
 คุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหา
 กษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

๕. พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีนิสัยรักการอ่าน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์
 สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง มี
 ศักยภาพในการรับรู้ข่าวสารและเทคโนโลยี

๖. จัดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการของ
 ท้องถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิใจในความเป็นไทย และท้องถิ่น

๗. จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม นำเอาภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่น
 มาใช้ให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการเรียนรู้

๘. พัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดพื้นที่บริเวณที่
 มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๙. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งแสวงหาความร่วมมือ ในการ
 ระดม ทรัพยากรท้องถิ่น มาใช้พัฒนาการศึกษา

๑๐. จัดระบบนิเทศภายใน การวัดผลประเมินผลและทบทวนเพื่อตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาให้เป็นระบบ

๑๑. จัดหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง และมาตรฐานการ เรียนรู้ที่กำหนดเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

๑๒. จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้น ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ด้านภาษาและสังคมรอบตัว ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

๑๓. ส่งเสริมคุณธรรมโดยสอดแทรกการเรียนรู้และพัฒนาด้านจิตใจ ในทุกสาระการ เรียนรู้และทุกกิจกรรม

๑๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายดี จิตใจดี ปลอดภัย จากยาเสพติด สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

๑๕. พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรที่คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมครบถ้วน

เป้าหมาย

๑. ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี สุขภาพ จิต และบุคลิกภาพที่ดี ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นพระประมุข

๒. ชุมชนพอใจในคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่สามารถนำเอาวิชาการและความรู้ที่ได้ ไปใช้ในการเข้าศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพ

๓. เพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรให้เป็นครุมืออาชีพ โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการ

๔. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ เทคโนโลยี ทั้งเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี

๕. รู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม ความก้าวหน้าทางวิชาการและความ เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

๖. สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่ นำ เรียน เพื่อป้องกันผู้เรียนให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดทั้งปวง

๗. ระดมทรัพยากรกำลังจากชุมชน ท้องถิ่น และรัฐ มาร่วมในการพัฒนาการศึกษาของ ท้องถิ่น

สัญลักษณ์ของโรงเรียน

- ความหมาย
๑. การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 ๒. การประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

สีประจำโรงเรียน สีน้ำเงิน - สีชมพู

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นจันทน์

อักษรย่อ ท.ศช.

กลยุทธ์การจัดการศึกษา

กลยุทธ์ระดับสถานศึกษา

๑. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนการสอนสู่ความเป็นเลิศและการใช้เทคโนโลยี การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ชุมชน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

๒. ปรับปรุงการบริหารจัดการ งานบุคคล งานงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

๓. กำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนตามความสมดุลของงบประมาณและเศรษฐกิจของชุมชน

๔. ปรับปรุงกระบวนการสอนทุกระดับ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

๕. ปรับปรุงและฟื้นฟูบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบงานพัสดุ และความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างโรงเรียน รู้จักประสานสัมพันธ์ มีจิตสำนึก อุทิศตน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใฝ่รู้ อุทิศตนต่องาน มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

๖. ปรับปรุงและฟื้นฟูการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดำเนินถึงความแตกต่างใน ความสามารถ ความถนัด และความสนใจในการเรียนรู้ ให้สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษานักเรียน ผู้ความเป็นเลิศ สามารถศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

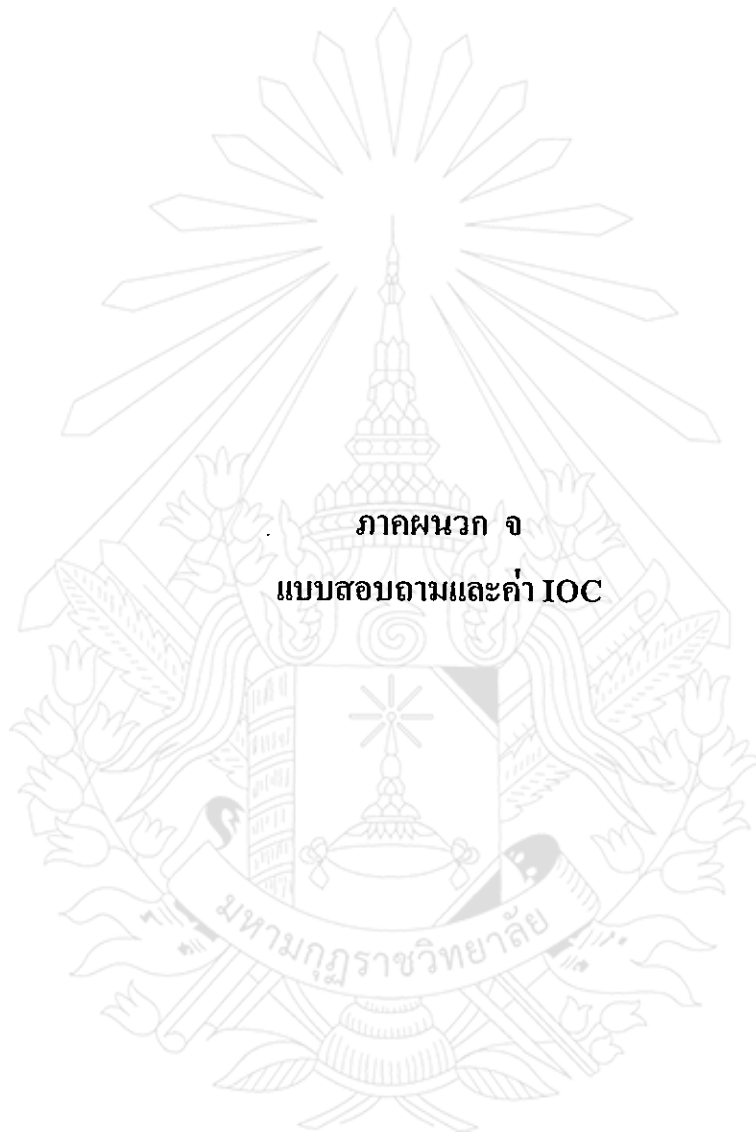

๘

๗

๕

๘

แบบสอบถาม

เรื่อง

การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล
วัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อทราบการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช นักเรียนเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย และเป็นแนวทางแก้ไข ให้มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมืองจังหวัด นครศรีธรรมราช โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดมาตราวัดเป็น ๕ ระดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นายเอกกร กาญจนประดิษฐ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงช่อง หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

๑. ชาย
 ๒. หญิง

๒. ชั้นปี

๑. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
 ๒. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
 ๓. ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

๓. เกรดเฉลี่ย (ปีการศึกษา ๒๕๕๑)

๑. ๒.๐๐ หรือต่ำกว่า
 ๒. ๒.๐๑ - ๓.๐๐
 ๓. ๓.๐๑ - ๔.๐๐

๔. อาชีพของบิดา มารดา

๑. เกษตรกรรม / รับจ้าง
 ๒. ค้าขาย / ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 ๓. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
 ๔. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียน
โรงเรียน เทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน ในแต่ละข้อ

ข้อคำถาม	ระดับความคาดหวังของผู้ปกครอง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) ๑. นักเรียนมีความตั้งใจฟังครูสอนเพียงใด					
๒. นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในแต่ละรายวิชานอกเหนือจากครูสอนเพียงใด					
๓. นักเรียนใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการสอบดียิ่งขึ้นเพียงใด					
๔. นักเรียนซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนเพียงใด					
๕. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาทุกรายวิชาที่เรียนเพียงใด					
๖. นักเรียนมีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้นเพียงใด					
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม) ๗. นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเพียงใด					
๘. นักเรียนมีความอดทนต่อการศึกษาเพียงใด					
๘. นักเรียนไม่ทอดอ่ยต่ออุปสรรคในการศึกษาเพียงใด					
๑๐. นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ครูได้มอบหมายให้ทำเพียงใด					
๑๑. นักเรียนมีความพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียนเพียงใด					

ข้อคำถาม	ระดับความคาดหวังของผู้ปกครอง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๒. นักเรียนมีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนเพียงใด					
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)					
๑๓. นักเรียนเอาใจใส่ในการบ้านที่ครูสั่งให้นักเรียนทำงานสำเร็จเพียงใด					
๑๔. นักเรียนไม่ปล่อยให้พุ้งซ่านเลื่อนลอยไปจากการศึกษาเพียงใด					
๑๕. นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียนเพียงใด					
๑๖. นักเรียนเอาใจใส่ใฝ่ในการเรียนรู้ค้นคว้าด้วยตนเองทุกวิชาที่เรียนเพียงใด					
๑๗. นักเรียนมีความเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำเพียงใด					
4. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)					
๑๘. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลที่ดีมาใช้ในการศึกษาเพียงใด					
๑๙. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลมาใช้ในการทำข้อสอบเพียงใด					
๒๐. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาเรียนรู้ข้อผิดพลาดด้วยตัวเองเพียงใด					
๒๑. นักเรียนมีการพิจารณาผลการสอบจากการเรียนเมื่อผลการสอบได้ไม่ดีตามที่คาดหวังไว้เพียงใด					
๒๒. นักเรียนมีการพิจารณาวิธีเรียนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้เร็วยิ่งขึ้นเพียงใด					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามหลักอิทธิ
 บาท ๔ ในการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง
 จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหา
๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)	๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่)
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)	๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)	๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)

<p>๔. ด้านวิม้งสา (การพิจารณาไคร้ครวญหา เหตุผล)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>๔. ด้านวิม้งสา (การพิจารณาไคร้ครวญหา เหตุผล)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
--	--

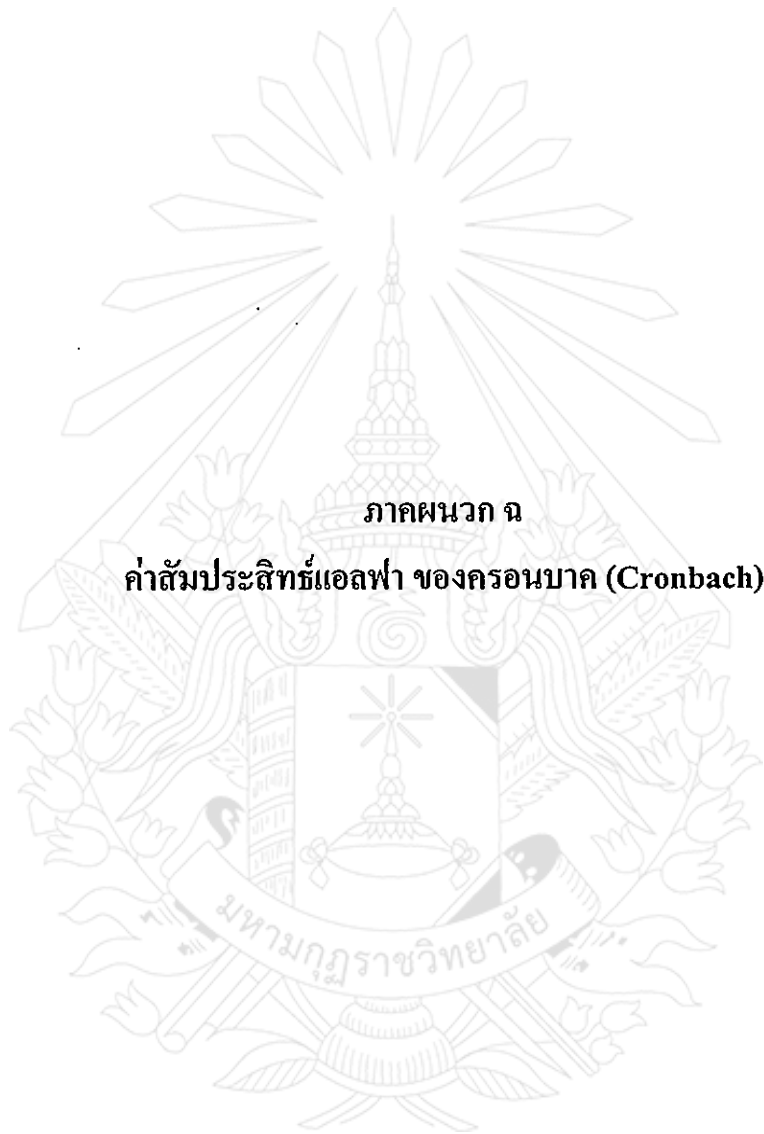
จากการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(IOC : Index of Congruency)

ของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจำนวน ๓ ท่าน

ข้อคำถาม	ผลการตัดสินใจ			IOC	การแปลผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๑. ด้านนันทะ (ความพอใจรักใคร่)					
๑. นักเรียนมีความตั้งใจฟังครูสอน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๒. นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในแต่ละรายวิชานอกเหนือจากครูสอน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๓. นักเรียนใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการสอบดียิ่งขึ้น	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๔. นักเรียนซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๕. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาทุกรายวิชาที่เรียน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๖. นักเรียนมีความใฝ่รู้ที่จะศึกษาให้ได้ผลการเรียนดียิ่งขึ้น	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม)					
๗. นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๘. นักเรียนมีความอดทนต่อการศึกษา	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๙. นักเรียนไม่ห่อถอยต่ออุปสรรคในการศึกษา	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๐. นักเรียนมีความพยายามทำงานที่ครูได้มอบหมายให้ทำ	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๑. นักเรียนมีความพยายามศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองเมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาบทเรียน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๒. นักเรียนมีความพยายามสรุปบทเรียนเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง

ข้อคำถาม	ผลการตัดสินใจ			IOC	การแปลผล
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๓. ด้านจิตตะ (การเอาใจใส่)					
๑๓. นักเรียนเอาใจใส่ในการบ้านที่ครูสั่งให้นักเรียนทำงานสำเร็จ	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๔. นักเรียนไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปจากการศึกษา	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๕. นักเรียนมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๖. นักเรียนเอาใจใส่ในการเรียนรู้ค้นคว้าด้วยตนเองทุกวิชาที่เรียน	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๗. นักเรียนมีความเอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๔. ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผล)					
๑๘. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลที่ดีมาใช้ในการศึกษา	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๑๙. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลมาใช้ในการทำข้อสอบ	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๒๐. นักเรียนมีการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการศึกษาเรียนรู้ข้อผิดพลาดด้วยตัวเอง	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๒๑. นักเรียนมีการพิจารณาผลการสอบจากการเรียนเมื่อผลการสอบได้ไม่ดีตามที่คาดหวังไว้	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง
๒๒. นักเรียนมีการพิจารณาวิธีเรียนแบบใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้เร็วยิ่งขึ้น	+๑	+๑	+๑	๑	สอดคล้อง

ภาคผนวก จ

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach)

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
I1	75.1667	120.4885	.6745	.9069
I2	75.4667	122.1885	.4755	.9108
I3	75.2667	122.6851	.5766	.9089
I4	76.0333	117.3437	.6162	.9076
I5	75.0000	121.7931	.5512	.9091
I6	74.7333	124.8920	.4619	.9109
I7	75.0667	121.7195	.5753	.9087
I8	75.0667	123.1678	.4166	.9121
I9	75.1667	121.1782	.5626	.9089
I10	74.9333	118.3402	.6957	.9059
I11	75.4667	119.4989	.5640	.9088
I12	75.2000	124.0276	.3661	.9133
I13	75.0000	117.3103	.6723	.9062
I14	75.2000	124.9931	.5657	.9097
I15	74.6667	123.3333	.6197	.9085

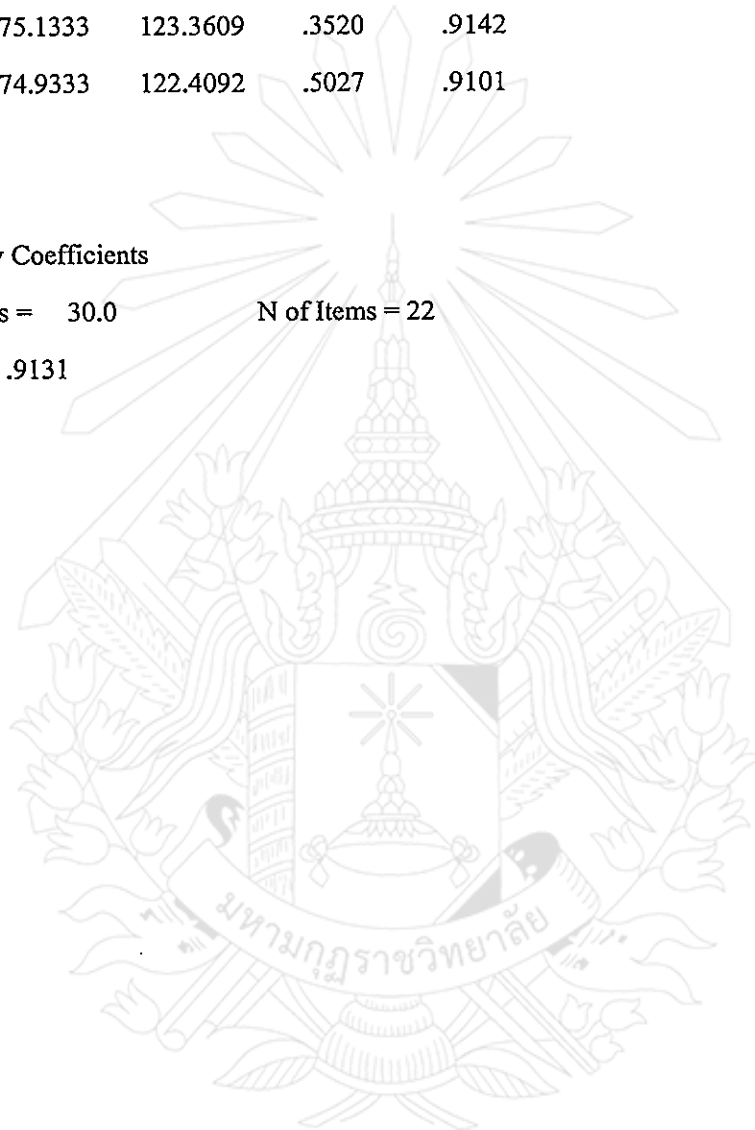
I16	75.2667	121.1678	.5337	.9095
I17	75.0667	122.3402	.5084	.9100
I18	75.1000	119.1966	.6463	.9070
I19	75.0000	120.8276	.4992	.9104
I20	75.4667	115.7057	.6742	.9061
I21	75.1333	123.3609	.3520	.9142
I22	74.9333	122.4092	.5027	.9101

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 22

Alpha = .9131

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - สกุล : นายเอกกร ฉายจนาประคิษฐ์
- วัน เดือน ปี เกิด : วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔
- สถานที่อยู่ปัจจุบัน : หมู่บ้านกุสุมา ๓๐๐/๔ ถนนพัฒนาการทุ่งปรัง หมู่ ๗
ตำบลนาสาร อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช
๘๐๐๐๐
- การศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๓๔ : จบชั้นมัธยมศึกษาจาก โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- พ.ศ. ๒๕๓๘ : ปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา การศึกษา วิชาเอกคณิตศาสตร์
วิชาโทเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๓๘ : ครู โรงเรียนอรรณวิทย์พาณิชย์การ เขตบางนา
กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๓๘ : ครู โรงเรียนนครพาณิชย์การ อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๕๔ : ครู โรงเรียนเทศบาลวัดศาลามีชัย อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ปัจจุบัน : หัวหน้ากองการศึกษา ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม
เทศบาลตำบลลานสกา